

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Mgr. Petra Vavroušová

Gerundium ve španělštině a jeho ekvivalenty v češtině

Spanish gerund and its Czech equivalents

Praha 2012

doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doc. PhDr. Petru Čermákovi, Ph.D., za jeho ochotu, odborné vedení, přínosné rady a věcné připomínky k vypracování této rigorózní práce. Díky patří též celému pedagogickému sboru Ústavu románských studií za cenné vědomosti získané během studia.

V neposlední řadě děkuji také své mamince Šárce Vavroušové a svým prarodičům Zdeňce a Václavu Lemberkovým za jejich bezmeznou podporu.

PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem rigorózní práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne 13. srpna 2012

.....
Mgr. Petra Vavroušová

ABSTRAKT

Abstrakt v češtině

Cílem této rigorózní práce, skládající se z části teoretické a empirické, byla analýza španělského gerundia a jeho českých překladových ekvivalentů. Hlavními podklady pro teoretickou část se staly přední španělské gramatiky a české lingvistické práce. Jako zdroj materiálu ke kontrastivní analýze posloužil paralelní česko-španělský korpus *InterCorp*. Excerpty byly následně podrobeny kontrastivní lingvistické analýze sloužící jako nástroj pro porovnání španělského gerundia a prostředků, jimiž ho lze vyjádřit v češtině. Účelem této práce bylo nalezení jednotlivých typů českých ekvivalentů španělského gerundia a zjistit jejich frekvenci. Analýza také odhalila skutečnost, že překlad gerundia do češtiny je úzce spojen s převodem struktur jazyka izolačního do jazyka flektivního, z čehož vyplývá, že některá specifika překladu gerundia do češtiny mohou být vysvětlena na základě střetu dvou typologicky odlišných jazyků.

Abstract in English

The purpose of this thesis was to analyse the Spanish gerund and its Czech equivalents. The thesis is divided into two parts: the theoretical one and the empirical one. We mainly drew from Spanish grammar books and Czech linguistic works. The gerund and its translation equivalents were compiled from the parallel Czech-Spanish corpus *InterCorp*. The excerpts were analysed from the linguistic point of view in order to provide a contrastive description of the Spanish gerund and its Czech equivalent expressions. The objective of the study was to describe the different types of Czech translation equivalents and their frequency. The results of the study also reveal that translation of the Spanish gerund into Czech is closely related to the conversion of the analytic language structure into the syntactic one. Therefore, some of the specific characteristics of translation of the gerund into Czech might be assigned to the concurrence of two typologically different languages.

OBSAH

1 Úvod.....	7
2 Gerundium ve španělštině.....	8
2.1 Nefinitní tvary slovesné. Gerundium.....	8
2.2 Gerundium a ostatní slovní druhy	10
2.2.1 Gerundium a verbum	10
2.2.2 Gerundium a adjektivum	11
2.2.3 Gerundium a adverbium	11
2.3 Gerundium a jeho podmět	11
2.4 Typologie.....	13
2.4.1 Gerundio ilativo	15
2.4.2 Gerundio ilocutivo	16
2.4.3 Gerundio locativo	16
2.4.4 Gerundio predicativo	16
2.4.5 Gerundio independiente	17
2.4.6 Lexikalizované a částečně lexikalizované gerundium.....	18
3 Sémantická interpretace gerundia	20
3.1 Vztahy časové (temporální).....	20
3.2 Vztahy příčinné (kauzální)	21
3.3 Vztahy způsobové (modální).....	22
3.4 Vztahy přípustkové (koncesivní).....	23
3.5 Vztahy podmínkové (kondicionální)	24
4 Syntaktická interpretace gerundia.....	26
4.1 Gerundium ve funkci podmětu a předmětu	26
4.2 Gerundium ve funkci přívlastku	26
4.3 Gerundium ve funkci okolnostního určení	27
4.4 Gerundium ve funkci doplňku	27
4.5 Gerundium a polopredikační klauzule.....	28
5 Slovesné perifráze.....	30
5.1 Sémanticko-syntaktická charakteristika	30
5.2 Estar + gerundium	32
5.3 Ir + gerundium	34
5.4 Venir + gerundium.....	34
5.5 Andar + gerundium.....	35
5.6 Llevar + gerundium	36

5.7 Seguir/continuar/proseguir + gerundium.....	36
5.8 Empezar/continuar + gerundium	37
5.9 Acabar /terminar + gerundium	37
5.10Ostatní perifráze.....	37
6 Potenciální ekvivalenty v češtině: přechodník.....	39
6.1 Definice a funkce.....	40
6.2 Typologie.....	42
6.2.1 Přechodník přítomný.....	43
6.2.2 Přechodník minulý	44
6.2.3 Přechodník budoucí	44
6.2.4 Přechodník trpný.....	44
6.2.5 Zpřídavnělý přechodník.....	45
6.2.6 Ustrnulý přechodník	45
6.3 Doplněk versus okolnostní určení	46
6.2 Přechodníkové konstrukce a kondenzátory	47
7 Možnosti překladu gerundia ze španělštiny do češtiny	48
8 Materiálová část.....	51
8.1 Metody a postupy při analyzování textu.....	51
8.2 Charakteristika korpusů InterCorp a CREA	52
8.3 Výsledky analýzy	52
8.3.1 Jednoduché gerundium	52
8.3.2 Složené gerundium	71
8.3.3 Slovesné perifráze.....	73
9 Závěry	91
10 Resumé.....	94
10.1Resumé ve španělském jazyce.....	94
10.2Resumé v českém jazyce	96
10.3Resumé v anglickém jazyce	97
11 Bibliografie	98
11.1 Teoretická literatura.....	98
11.2 Slovníky	100
11.3 Elektronické zdroje.....	100

1. ÚVOD

Jak je již z názvu této práce patrné, budeme se věnovat gerundiu ve španělštině a jeho potenciálním překladovým ekvivalentům v češtině. Vycházíme ze skutečnosti, že se jedná o dva typologicky odlišné jazyky, proto k vyjádření téhož jevu používají různé prostředky. Z tohoto důvodu si myslíme, že by tato práce mohla přinést zajímavé poznatky. Práce se skládá ze dvou částí: teoretické a empirické.

V teoretické části se nejprve budeme zabývat gerundiem ve španělském jazyce. Zajímat nás bude nejen jeho formální stránka, ale i sémantická a syntaktická funkce. Představíme charakteristiky gerundia jako jednoho z nefinitních slovesných tvarů, jeho způsoby tvoření ve španělštině, jeho vztah k ostatním slovesným druhům, některé jeho syntaktické vlastnosti (jeho „hloubkový“ subjekt) a představíme základní typologii. Důležitá pro nás bude i sémantická interpretace a významové vztahy gerundia ve větě. Ze syntakticko-funkčního hlediska popíšeme, jaké větné členy může gerundium vyjadřovat, a okomentujeme také jeho výskyt v polopredikačních klauzulích. Naši pozornost si rovněž zaslouží slovesné perifráze s gerundiem. Budeme se soustředit na jejich syntaktickou strukturu a význam a zamyslíme se nad možnými převody do češtiny, kde se tento jev nevyskytuje.

Co se týče češtiny, popíšeme formální podobu a využití přechodníku. Tento jazykový jev svými charakteristikami odpovídá španělskému gerundiu a mohl by tak být jeho adekvátním překladovým ekvivalentem. V současné češtině se však objevuje velmi zřídka, jedná se o jev zastaralý, knižní, až archaický. I přesto popíšeme jeho způsob tvoření, pokusíme se ho zařadit do systému jak ze slovnědruhového tak větněčlenského hlediska a vymezíme jeho jednotlivé typy. Také se zamyslíme nad významy, které může ve větě vyjadřovat.

Cílem této práce bude vytyčení nejfrekventovanějších způsobů, kterými můžeme přeložit španělské gerundium do češtiny. Tyto poznatky získáme z vícejazyčného paralelního korpusu InterCorp, připravovaného pod záštitou Ústavu pro český národní korpus při Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Na základě analýzy paralelních vět vyexcerpovaných z InterCorpu se pokusíme stanovit, jaká překladatelská řešení máme při převodu z výchozího do cílového jazyka k dispozici a která jsou těmi nejčastějšími.

Ve své práci jsem uplatnila veškeré znalosti získané během studia španělského jazyka na Ústavu románských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

2. GERUNDIUM VE ŠPANĚLŠTINĚ

V kapitole věnované gerundiu ve španělském jazyce se budeme zabývat nejprve jeho formální stránkou. Zajímat nás budou charakteristiky plynoucí ze skutečnosti, že gerundium patří mezi nefinitní slovesné tvary. Dále zmíníme vlastnosti, které má gerundium společně se slovesy, přídavnými jmény a příslovci. Část věnovaná podmětu gerundia úzce souvisí s absolutními a relativními konstrukcemi. Pokud jde o typologii, budeme se soustředit na jednoduché a složené gerundium, dále zmíníme i *gerundio temporal, causal, condicional, concesivo, ilativo, modal, ilocutivo, locativo, lexicalizado, predicativo*.

Jako základní materiál nám poslouží přední španělské gramatiky a odborné lingvistické práce věnované gerundiu. Vycházet budeme zvláště z *Nueva gramática de la lengua española*, kterou vydala Španělská královská akademie, *Gramática descriptiva de la lengua española* (editoři I. Bosque a V. Demonte), *Gramática de la lengua española* od E. Alarcose Lloracha a *Gramática didáctica del español* od L. Gómeze Torrega. Z českých zdrojů můžeme uvést Zavadilovu a Čermákovu *Mluvnici současné španělštiny*.

2.1 Nefinitní tvary slovesné: gerundium

Gerundium (přechodník) spolu s infinitivem a participiem (příčestí) považujeme ve španělštině (resp. v češtině) za nefinitní slovesné tvary. Tyto tvary bývají také označovány jako neosobní, nominální, neohebné slovesné formy či verboidy.¹ Lexikálně pojmenovávají procesy, což je sblížuje se slovesy, ale na rozdíl od finitního tvaru slovesa toto pojmenování nedoprovázejí vyjádřením gramatických kategorií predikační povahy, a to je naopak přibližuje k prostředkům neslovesným.² Pro tuto nevyhraněnost jsou považovány za prostředky pouze polopredikační: mají sice predikační sémantiku, nikoli však specifickou predikační formu.³

Následující tabulka ukazuje, jakým způsobem nefinitní slovesné tvary pojmenovávají proces a jakou syntaktickou funkci plní ve větě:

Nefinitní slovesný tvar	Pojmenovává proces	Funkce
Infinitiv	bezpříznakově co do průběhu	slovesné substantivum
Gerundium	s důrazem na jeho průběh	slovesné adverbium

¹ „Es decir, las formas nominales del verbo (también conocidas como *formas no personales del verbo* o *verboides*), [...]“

Alarcos Llorach, E., *Gramática de la lengua española*, Madrid: Espasa Calpe, 1999, s. 143.

² Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010, s. 335.

³ Svoboda, K. K podstatě věty zejména z hlediska modálnosti. *Slovo a slovesnost*, XXVII/1966, s. 102.

Příčestí	s důrazem na jeho skončenost	slovesné adjektivum
----------	------------------------------	----------------------------

Gerundium se tvoří pomocí sufixu *-ndo*, který se pomocí samohlásky charakteristické pro daný typ konjugace připojuje ke kmeni slovesa.

Typ konjugace	Gerundiální koncovka	Příklad
1. konjugace	- <i>ando</i>	<i>hablando</i>
2. konjugace	- <i>iendo</i>	<i>bebiendo</i>
3. konjugace	- <i>iendo</i>	<i>escribiendo</i>

Gerundium ve španělštině má dvě základní formy:

- jednoduchou (*gerundio simple, gerundio de presente*): *hablando*
- složenou (*gerundio compuesto, gerundio de perfecto*): *habiendo hablado*

Gerundium stejně jako zbylé nefinitní tvary (infinitiv a příčestí) postrádá morfémy osoby a čísla. Tato skutečnost ovlivňuje interpretaci gerundiální konstrukce. Gerundium samo o sobě nemůže tvořit jádro věty a nemá ani vlastní podmět. Výjimku tvoří gerundia mající větnou povahu, u kterých hovoříme o podmětu vyjádřeném nebo nevyjádřeném a ten je shodný s podmětem hlavní věty, nebo se od něj naopak liší. Jak už jsme se zmínili výše, gerundium plní funkci slovesného adverbia. Z toho tedy vyplývá, že pojmenovává okolnosti procesu, je však procesuální povahy, uchovává si průběhovost procesu a v porovnání s příčestím a infinitivem nezdůrazňuje jeho konec. Gerundiu nepředchází předložky – jedinou výjimku tvoří prepozice *en*. Tato předložka vyjadřuje děj, který bezprostředně předchází ději časovaného slovesa.

En acabando la música, salió. = *En cuanto acabó la música, salió.*
Jakmile skončila hudba, odešel.

Z hlediska aspektu hodnotíme jednoduché gerundium jako imperfektivní (nedokonové), neboť vyjadřuje průběh děje, a složené jako perfektivní (dokonavé), poněvadž charakterizuje slovesný děj jako ukončený. Jednoduché gerundium tedy znázorňuje dva současně probíhající děje,⁴ složené naopak předčasnost. To je možné dokázat transformací gerundiální konstrukce na vedlejší věty časové se spojkami *mientras* a *después de*.

*Me lo dijo **saliendo** del cine.* → *Me lo dijo **mientras** salíamos del cine.*

⁴ Jednoduché gerundium má schopnost vyjadřovat také děje předčasné i následné. Tyto vztahy však musí být ve větě explicitně vyjádřeny pomocí časových adverbii.

*Me lo dijo **habiendo salido** del cine. → Me lo dijo **después de que** habíamos salido del cine.*

Gerundium vykazuje ve španělštině vysokou frekvenci výskytu, což však neznamená, že všechna jeho užití jsou v souladu s normou. Mezi nejčastější prohřešky proti normě patří tzv. *gerundio adjetivo*, případ, kdy gerundium rozvíjí podstatné jméno obdobně jako jméno přídavné.⁵

*una señorita **sabiendo** francés*

Nesprávné je taktéž *gerundio de posterioridad* vyjadřující následný děj, tedy děj, který se udál až po ději věty hlavní.

*Dije aquella tontería, **arrepintiéndome** días después.*

Rozdíl v užívání gerundia je patrný v písemném a mluveném projevu. Složené gerundium je příznačné pro formální a vyšší styl, jednoduché gerundium najdeme v jazyce mluveném, v publicistickém stylu a v inzerátech.

2.2 Gerundium a ostatní slovní druhy

Určit, ke kterému slovnímu druhu gerundium přísluší, je poměrně složité, neboť vykazuje vlastnosti typické nejen pro slovesa, ale i přídavná jména a příslovce.

2.2.1 Gerundium a verbum

Gramatická tradice řadí nefinitní tvary ke slovesům, a to nejen pro jejich procesuální sémantiku, nýbrž i proto, že si podržují některé slovotvorné a gramatické vlastnosti sloves.⁶ Mezi ně patří třeba skutečnost, že je gerundium tvořeno od stejných tvarotvorných základů jako tvary finitních sloves a může být taktéž rozvíjeno morfologickými adverbií. Se slovesy ho dále sbližuje i fakt, že je gerundium schopné řídit předmět přímý a připouští také pasivní i složené tvary.

Comiendo fresas.

*[...] por obra de nuestro venerable hermano Raniero, obispo de Vercelli, **habiendo sido capturado** el día de la santa cena del Señor.*

*[...] zásluhou našeho ctihodného bratra Raniera, biskupa ve Vercelli, **byv zajat v den poslední večeře Páně.***

⁵ RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros. 2009, s. 3452.

⁶ Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 336.

Gerundium má také schopnost vyjadřovat relativní časové vztahy současnosti a předčasnosti vzhledem k ději verba finita, o kterých se zmíníme detailně v kapitole věnující se sémantické interpretaci gerundia. Velmi často se gerundia užívá i ve funkci imperativu, zvláště v nařízeních a zvoláních.

*¡**Andando!** ¡**Corriendo!***

2.2.2 Gerundium a adjektivum

Lexikalizované gerundium ztratilo verbální povahu a nese pouze adjektivní rysy, proto se v lexikalizovaných formách *ardiendo* a *hirviendo* chová jako přídavné jméno.

*Eso se hace con agua **hirviendo**.*

Gerundium má schopnost rozvíjet substantivum, a tak se objevuje ve funkci přívlastku. Z této skutečnosti vyplývá, že gerundium ve funkci přívlastku může nahrazovat vztahné věty.

*Vieron el coche **rodando** por la ladera. Vieron el coche **que rodaba** por la ladera.*

Adjektivní funkci gerundia je možné pozorovat v nevětných výpovědích, např. novinové titulky či popisky fotografií a obrázků.

*El Papa **besando** suelo español.*

2.2.3 Gerundium a adverbium

Jak jsme již uvedli výše, gerundium má schopnost vyjadřovat některé gramatické funkce, které přísluší adverbium. Jedním z hlavních rysů je fakt, že ve větě vystupuje jako příslovečné určení. Podobně jako u příslovce je forma gerundia neměnná. Některá gerundia mohou také stejně jako jistá adverbia vytvářet diminutiva pomocí sufixu *-ito*, *-ico* nebo *-illo*.

*Lo dijo **callandito**. Se acercó **corriendillo**.*

Stejně jako příslovce má i gerundium poměrně volné postavení ve větě.

***Hablando** se entiende la gente. La gente se entiende **hablando**. Se entiende, **hablando**, la gente.*

2.3 Gerundium a jeho podmět

Gerundium nevykazuje shodu s gramatickým podmětem, proto hovoříme pouze o korefenčním podmětu s větou hlavní. Podmět gerundia může být vyjádřený (*sujeto expreso*) nebo nevyjádřený (*sujeto tácito*).

Absolutní gerundium má vlastní explicitně vyjádřený subjekt, odlišný od subjektu finitního tvaru slovesa a vždy postponovaný.⁷

*Fui a una ciudad del centro de Moravia y en el bolsillo del abrigo llevaba la llave que mi amigo Ota Janýsek me había obligado a aceptar diciendo en tono amistoso: "Hombre, no digas tonterías, no vas a dormir en un hotel, **teniendo yo** allí una casa vacía."*

V některých případech, a to u gerundia složeného, mluvíme o podmětu vloženém (*interpolado*), to znamená, že se nachází mezi pomocným slovesem a přičestím minulým. Tato struktura je typická zvláště pro jazyk starších písemných památek. V současné době je běžné klást podmět až za přičestí.⁸

*Hacía pocos meses, habiendo **Cósimo** cumplido los doce años y yo los ocho, habíamos sido admitidos a la misma mesa que nuestros padres; o sea que yo había salido favorecido en la misma hornada que mi hermano, antes de tiempo, porque no quisieron dejarme aparte comiendo solo.*

*Hacía pocos meses, habiendo cumplido **Cósimo** los doce años [...]*

Většinou se setkáme s podmětem nevyjádřeným. V těchto případech je podmět hlavní věty zároveň podmětem děje, který vyjadřuje gerundium. Podmět finitního slovesa v hlavní větě odkazuje na nevyjádřený podmět gerundia a vytváří se mezi nimi vztah koreference. Předpokládáme, že osoba (Medrano), která si zapaluje cigaretu je tatáž osoba, která se hlouběji zabořila do lehátka.

***Encendiendo** un cigarrillo, **Medrano** se hundió un poco más en la reposera.*

Pokud je gerundium anteponované, musíme počkat na hlavní větu, abychom věděli, komu přiřknout obsah, který nese gerundium. Také by bylo možné větu pozměnit tak, aby gerundium získalo podmět vyjádřený, z čehož vyplývá, že podmět slovesa v hlavní větě by se tak stal nevyjádřeným.

***Encendiendo Medrano** un cigarrillo, se hundió un poco más en la reposera.*

V konstrukcích neosobního charakteru se u gerundií objevuje podmět všeobecný (*sujeto tácito de interpretación inespecífica*).⁹ Neznáme totiž původce děje, může jím být kdokoliv.

*Sin embargo, **considerando** el poco peso que en la historia moderna de Irak se ha dado a las constituciones, es probable que la clase política deje el texto inalterado.*

⁷ Zavadil, B. *Současný španělský jazyk II., Základní slovní druhy: slovesa*. Praha: Karolinum. 1995, s. 199.

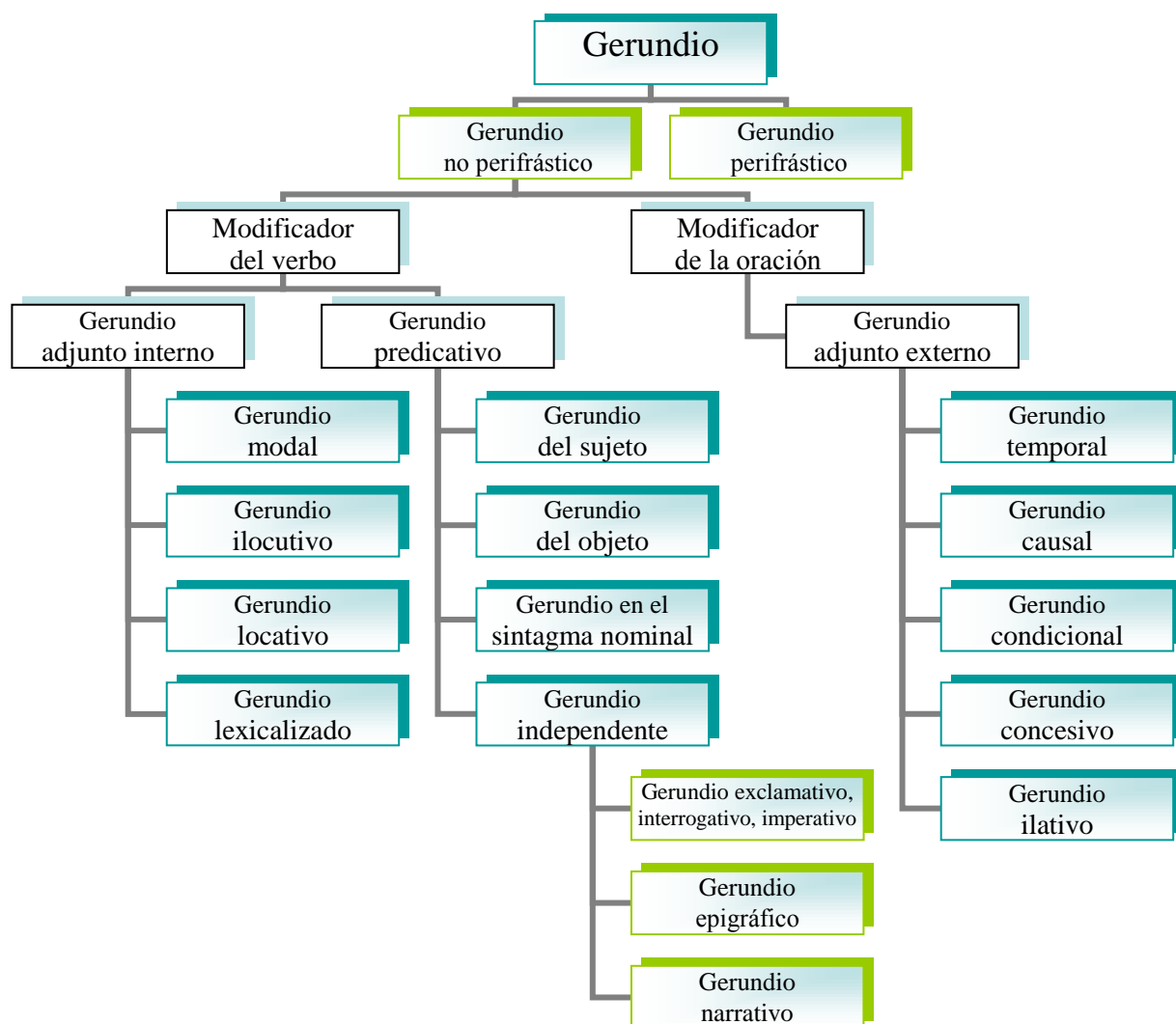
⁸ RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2056.

⁹ RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2058.

2.4 Typologie

Typologie gerundia je dosti komplikované téma v rámci celého slovesného systému, neboť se gramatikové v této otázce mnohdy rozcházejí a užívají různou terminologii. V kapitole věnované klasifikaci gerundia se budeme zabývat jeho jednotlivými typy v gerundiálních konstrukcích, ve kterých se objevuje tzv. *gerundio no perifrástico*, tedy gerundium, jež není součástí slovesných perifrází (těmi se budeme zabývat později). Gerundium, které nevystupuje v opisných vazbách, tedy považujeme za kondenzor druhého sdělení v polopredikačních klauzulích, opisné tvary gerundia pak fungují jako výstavbové prvky komplexních predikátů.¹⁰

Následující diagram názorně zobrazuje jeden z možných způsobů, jak můžeme nahlížet na jednotlivé typy gerundia.¹¹

¹⁰ Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 343.

¹¹ Terminologie a členění převzaty ze statí „Las construcciones de gerundio“ od Mariny Fernández Lagunilly. Bosque, I., Demonte, V., *Gramática descriptiva de la lengua española*. Op. cit., s. 3445-3500.

Jak je z klasifikace patrné, prvním krokem je rozhodnutí, zda je gerundium větné či nevětné povahy. Gerundium větné povahy modifikuje celou větu, ke které se váže, kdežto gerundium nevětné povahy modifikuje pouze sloveso věty, již je součástí. Z toho tedy vyvozujeme, že gerundium modifikující celou větu má oproti gerundiu nevětné povahy mnohem větší sémantickou i formální samostatnost.

*Inés recitó el poema de Neruda muy bien, aun **estando** enferma.* → větná povaha
*Inés recitó el poema de Neruda **temblando**.* → nevětná povaha

Nyní se pokusíme blíže charakterizovat jednotlivé typy. Gerundia modifikující celou větu považujeme za věty (na rozdíl od gerundií, která modifikují pouze sloveso). Ze sémantického hlediska dokreslují děj vyjádřený ve větě hlavní a doplňují ho o vztahy časové, příčinné, podmínkové, přípustkové či způsobové.¹² Transformací gerundia na vedlejší větu tyto vztahy zcela jasně vyplynou.

*Harry fue hasta el libro, lo cogió y observó cómo uno de los magos marcaba un tanto espectacular **colando** la pelota por un aro colocado a quince metros de altura.*

*Harry fue hasta el libro, lo cogió y observó cómo uno de los magos marcaba un tanto espectacular **cuando coló** la pelota por un aro colocado a quince metros de altura.*

*El Piloto estaba ocupado con su chisquero, **encendiendo** el cigarrillo.*

*El Piloto estaba ocupado con su chisquero **porque encendía** el cigarrillo.*

*Y **escogiendo** el fuego del teniente de San Cataldo, tendría que renunciar a vos, sir.*

*Y **si escogiera** el fuego del teniente de San Cataldo, tendría que renunciar a vos, sir.*

***Sospechando** de antemano que le iba a ir peor que con las libretitas (que al menos son agradables), asintió de modo equívoco.*

***Aunque sospechaba** de antemano que le iba a ir peor que con las libretitas (que al menos son agradables), asintió de modo equívoco.*

Gerundium větné povahy¹³ nemá přesně stanovenou pozici ve větě, může se nacházet na začátku, uprostřed i na konci věty. Jeho podmět je vyjádřený či nevyjádřený a může či nemusí se shodovat s podmětem hlavní věty.

Gerundium modifikující pouze sloveso¹⁴ má ve větě pevnější pozici, většinou se nachází postponované za verbem finitem. Ději, který je vyjádřen časovaným slovesem, přisuzuje sekundární vlastnost. Tento typ gerundia je možné dále dělit na *gerundio*

¹² Bosque, I., Demonte, V., *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1999, s. 3447.

¹³ Větné gerundium (*gerundio adjunto externo*) najdeme v *Nueva gramática de la lengua española* vydané RAE pod pojmy *gerundio exerno, periférico, absoluto, temático* či *de tópico*.

¹⁴ Nová gramatika RAE užívá termín *gerundio circunstancial* nebo *gerundio adjunto*.

predicativo, které má dvojí vazbu, a to jak na sloveso, tak zároveň i na podmět nebo předmět, a na *gerundio adjunto*, jež rozvíjí pouze přísudek nebo také celou větu.¹⁵

Predikativní gerundium vyžaduje ve větě přítomnost jmenného výrazu, na který by se mohlo vázat. Je omezeno aspektuálně, neboť gerundiální predikativní konstrukce není možná u sloves stavových (*ser médico*) a u některých sloves vyjadřujících dosažení stanoveného cíle (*encontrar*).¹⁶ Pokud se verbum finitum nachází v záporném tvaru, je analogicky v záporném tvaru i děj vyjádřený gerundiem.

Oproti tomu *gerundio adjunto* může být anteponováno, nepodléhá žádným aspektuálním omezením, a pokud je sloveso v hlavní větě negováno, neznámá to, že činnost vyjádřená gerundiem je hodnocena záporně. Tento typ gerundia vyjadřuje celou škálu sémantických hodnot, např. čas, způsob, prostředek, příčinu, podmínku atd.

Klasifikace gerundia je skutečně nelehký úkol, je třeba mít na paměti jeho morfologické, syntaktické i sémantické vlastnosti. V následující části představíme jednotlivé typy gerundia. Jako hlavní zdroj informací nám posloužila stať „Las construcciones de gerundio“ z *Deskriptivní gramatiky*, jejíž autorkou je Marina Fernández Lagunilla. Podotýkáme jen, že gerundia vyjadřující čas, příčinu, podmínku, přípustku a způsob rozebereme detailně v kapitole věnované sémantickým vztahům, které gerundium vyjadřuje.

2.4.1 Gerundio ilativo

Ilativní gerundium se svým významem blíží souřadným větám, neboť vyjadřuje samostatný děj, jenž doprovází, doplňuje děj věty hlavní, řekněme, že určitým způsobem komentuje, hodnotí či nesouhlasí s tím, co se v ní říká.¹⁷

Gerundio ilativo lze rozdělit do dvou skupin:

- *gerundio explicativo* se velmi často pojí s formálními prvky anaforického charakteru (*con ello, así, por el contrario, entonces*);

*Esta mañana ha caído estrepitosamente el mercado americano,
confirmándose así los pronósticos de la prensa.*

- *gerundio de posterioridad* bývá doplněno časovými adverbiálními výrazy (*a continuación, dos meses después, luego*), díky kterým explicitně vyjadřuje, že

¹⁵ Někteří gramatikové dávají přednost termínu *gerundio adjetivo*, mají-li na mysli *gerundio predicativo*, a výrazu *gerundio adverbial*, když odkazují na *gerundio adjunto*, neboť se domnívají, že jsou tyto názvy adekvátnější kvůli podobnostem gerundia s přídavnými jmény či příslovci.

Bosque, I., Demonte, V., *Gramática descriptiva de la lengua española*. Op. cit., s. 3448.

¹⁶ *Ibid.*, s. 3449.

¹⁷ *Ibid.*, s. 3478.

se jedná o vztah pouhých časových sledů, s tímto typem gerundia se setkáme hlavně ve vědecko-technických textech.

*El agresor huyó, **siendo** detenido poco **después**.*

2.4.2 Gerundio ilocutivo

Ilokuční gerundium, někdy též *gerundio elocutivo*, modifikuje oznamovací větu, ke které se vztahuje. Tuto schopnost mají převážně *verba dicendi*.

Parafraseando a un político, *puedo prometer y prometo...*

Mezi hlavní charakteristiky tohoto typu gerundia patří volné postavení v rámci věty a fakt, že významově je srovnatelné s příslovci či adverbialními spojeními.

Siendo sincero/sinceramente/con sinceridad, *no creo que lo vayas a conseguir.*

Gerundio ilocutivo dělíme do dvou skupin:

- první skupina pozměňuje formální stránku projevu, slouží k uvedení myšlenek určité osoby (*siguiendo a*), ke změně tématu (*hablando de otra cosa*), k seřazení projevu (*volviendo al tema, resumiendo*);
- druhá skupina zahrnuje slovesa vztahující se na obsah projevu, většinou se jedná o slovesa myšlení či názoru (*suponer, tener en cuenta, considerar*), řada z nich si už získala lexikální charakter (*resumiendo*).

*Pero **pensándolo** bien, me parece que no.*

2.4.3 Gerundio locativo

Lokativní gerundium, jež slouží k naznačení umístění, vykazuje určitý stupeň lexikalizace. Ve větě vystupuje jako okolnostní určení místa a pojí se se slovesy vyjadřujícími polohu a stav (*estar, encontrarse, haber, tener*). Dále se objevuje se slovesy znázorňujícími pohyb nebo změnu místa (*salir, entrar, subir, bajar, cruzar, torcer, pasar*).

*El restaurante **está saliendo** a la derecha.*

Subiendo esta calle, **se encuentra** el Museo Reina Sofía.

*La oficina de turismo **está pasando** el Ayuntamiento.*

2.4.4 Gerundio predicativo

Predikativní gerundium vyžaduje vazbu jak na přísudek, tak na podmět či předmět věty, ke které se vztahuje. Většinou se jedná o slovesa znázorňující činnost, neboť gerundium vyjadřuje durativnost a nepojí se tak se slovesy stavovými.

Gerundium, které se váže na podmět, si klade za podmínku, aby slovesa, která doplňuje, mohla vytvářet slovesnou perifrázi *estar + gerundium*. Pokud tomu tak není, nevystupuje gerundium jako větný člen (*gerundio predicativo*), ale jde o klauzuli (*gerundio adjunto externo*).¹⁸ V některých případech je velmi komplikované rozlišit tyto dva typy, zvláště když se užije sloves vyjadřujících činnost.

*Juana **estudia**/*sabe inglés **recitando** a Shakespeare. → gerundio predicativo*
*Se **sabe** inglés **recitando** a Shakespeare. → gerundio adjunto*

Gerundim mající dvojí vazbu na přísudek a předmět se objevuje u sloves, která předpokládají existenci předmětu (*oír, ver, pintar, descubrir, llevar, querer, soportar, recordar* atd.).

***Encontraron/*buscaron** al ladrón **viendo** la tele.*

Konstrukci gerundia, které se vztahuje na předmět, lze nahradit vedlejší větou vztahnou.

*Hay un niño **gritando**. → Hay un niño **que** grita.*

Predikativní gerundium má schopnost rozvíjet jmenné syntagma, které má obdobné charakteristiky jako slovesné syntagma či věta. Logicky se jedná o substantiva deverbativní (*llegada*) nebo o jména, jež nejsou odvozena od sloves, ale popisují děj (*foto*).

*La **cara** de José **escribiendo** a máquina/***conociendo** la noticia.*

*La **narración** de los hechos del acusado **llorando** impresionó al jurado.*

2.4.5 Gerundio independiente

Gerundium se také vyskytuje v nevětných výpovědích. Užití gerundia místo finitního tvaru slovesa je omezeno sémanticky a aspektuálně, není kompatibilní se stavovými slovesy a konstrukce si musí zachovat imperfektivní charakter.¹⁹

Gerundium slouží k vyjádření rozkazu (v porovnání se slovesem v rozkazovacím způsobu nebo infinitivem má gerundium aktualizací funkci), zvolání a otázky (řečnické otázky, kterými se nad něčím podivujeme nebo konstrukce typu otázka-odpověď). Toto užití je příznakové, objevuje se v neformálních a mluvených projevech a uchovává si emfatický charakter.

*¡Tú siempre **llorando**/*estando enfermo!*

*¿Qué haces? – **Estudiando**.*

*¡**Andando**!*

¹⁸ Bosque, I., Demonte, V., *Gramática descriptiva de la lengua española*. Op. cit., s. 3488.

¹⁹ *Ibid.*, s. 3499.

Epigrafické gerundium se objevuje v popiscích pod fotografiemi, v novinových titulcích a v titulech knih.

*El rector **inaugurando** la nueva Facultad.*

Vyprávěcí neboli historické gerundium popisuje sled událostí, které se staly v minulosti.

*Vivíamos allí Carmen –mi hermana– y yo; ella **cuidando** a sus hijos y yo a los míos.*

2.2.1 Lexikalizované a částečně lexikalizované gerundium²⁰

Mnoho gerundií představuje nižší či vyšší stupeň lexikalizace. *Gerundio lexicalizado* ztrácí veškeré syntaktické vlastnosti slovesa, z kterého je odvozeno. Řada z nich se tak proměnila v příslovečná spojení nebo alternuje se spojeními předložkovými. Přesto si ale uchovávají některé verbální vlastnosti, zvláště slovesnou rekci.

- **volando**: toto gerundium se lexikalizovalo ve smyslu *muy deprisa*, oproti svému literárnímu významu *yendo por el aire* a pojí se převážně s pohybovými slovesy *ir, salir, venir* atd.

*Me dio tanto miedo, que me regresé **volando** a la cama.*

- **corriendo**: lexikalizované s významem *muy rápido*, tudíž se neomezuje jen na slovesa pohybu

*Telefoneé **corriendo** a la revista, dije que sí y mi abuela se recuperó.*

- **dependiendo**: svým významem alternuje předložkovému spojení *en función de* nebo předložce *según*, zachovalo si slovesnou rekci slovesa *dependen* a objevuje se tedy s předložkou *de*

*La posición de Italia, por otro lado, gira 180 grados **dependiendo de** quién esté en el poder.*

- **incluyendo, excluyendo, exceptando**: ze sémantického hlediska se *incluyendo* spojuje s *inclusive*, *excluyendo* a *exceptuando* s *exclusive*, které alternují s dalšími výrazy vyjadřujícími výjimku *excepto, menos* a *salvo*, ze slovesných vlastností si všechna tři gerundia uchovala předložku *a*, pokud za nimi následuje životné substantivum

---

²⁰ Seznam lexikalizovaných a částečně lexikalizovaných gerundií převzat z RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2047-2053.

Muchos estadounidenses piensan que las fuerzas de mercado por sí mismas, **incluyendo** el comercio internacional, pueden resolver los problemas de la pobreza.

Como ya me figuraba, pretendieron ceñirnos un juego de esposas a cada uno (**excluyendo a** la chica de la grapadora, que en cuanto fue identificada se marchó lo más aprisa que pudo), pero antes de hacerlo nos obligaron a ponernos contra la pared al estilo de cuando te pilla la pasma ligando ful.

- **pasando (por)**: tvoří často součást výčtu tvořeného konstrukcí *desde – hasta*, případně *de – a*, vyjadřuje prvky, které se nacházejí uprostřed tohoto výčtu

*Existen muchos ejemplos de países que se han levantado de la pobreza, desde Corea del Sur hasta Botswana, **pasando por** Costa Rica.*

- **tirando**: se často používá ve spojení s předložkou *a* ve smyslu příslovce *casi*

*Pero a ti no hay quien te apee de la burra, cariño, ni una sugerencia, hay que ver, con la carrera que me di para contarte lo de Maximino Conde y la hijastra, un argumento de película, fíjate, que toda la ciudad pendiente, total para nada, y sí que era un poco así, lo reconozco, **tirando a** verde, pero en la novela, al final, haciéndole reaccionar a él en decente, quedaba inclusive aleccionadora.*

- **andando**: podobá se časovým příslovečným spojením, objevuje se ve spojení *andando el tiempo*, *andando los años*, *andando los meses*, *andando el día*, *andando la tarde* a představují parafrázi *transcurrido cierto tiempo*, *a medida que avanza el día*, *transcurrida cierta parte de la tarde*

*Lector fervoroso de Maurras y amigo íntimo de Luigi Federzoni -que encarnó en Italia una suerte de fascismo ilustrado y burgués, y que **andando el tiempo** ostentaría varias carteras ministeriales en los gobiernos de Mussolini- [...]*

- **pitando**: se lexikalizovalo ve smyslu *deprisa*, *precipitadamente*

*Cada vez que los muggles se acercan hasta aquí, recuerdan de repente que tenían una cita en otro lugar y salen **pitando** ...*

- neosobní lexikalizované gerundiální konstrukce jsou vlastní rčením a příslovím

Preguntando se llega a Roma.

3. SÉMANTICKÁ INTERPRETACE GERUNDIA

Do následující kapitoly zahrnujeme užití gerundia v polovětných konstrukcích, kde vyjadřuje vztahy časové, příčinné, způsobové, podmínkové (podmínka realná a ireálná) a přípustkové. Gerundium umožňuje hned několik sémantických interpretací. Jeho zvláštností je fakt, že vztah procesuální okolnosti k jinému procesu nesignalizuje zcela přesně.²¹ Konkrétní význam pak odvodíme z daného extralingvistického kontextu.

Na následujícím příkladu *Estando borracho, canta excelentemente* je názorně vidět, jaké vztahy může gerundium vyjadřovat bez bližšího kontextu.

Příklad věty	Vztah
Cuando está borracho, canta excelentemente.	Časový
Porque está borracho, canta excelentemente.	Příčinný
Si está borracho, canta excelentemente.	Podmínkový
Aunque está borracho, canta excelentemente.	Přípustkový

Existují případy, kdy jasně můžeme určit vztahy způsobové (*modales*), časové (*temporales*), příčinné (*causales*), podmínkové (*condicionales*) nebo přípustkové (*concesivas*). Nicméně v mnoha větách se tyto vztahy vzájemně překrývají.

3.1 Vztahy časové (temporální)

Skutečnost, že není možné gerundium časovat, mu znemožňuje označovat čas. Je naopak schopné vykazovat nedokonavost (imperfektivnost) děje, což se významně odráží ve slovesných perifrázích, kterým se budeme podrobně věnovat později. Španělské gramatiky včetně gramatiky Královské akademie se shodují, že jednoduché gerundium slouží k popisu děje současného s dějem finitního tvaru slovesa v hlavní větě, ať už jde o události minulé, přítomné či budoucí.

Llegaban cantando. **Llegan** cantando. **Llegarán** cantando.

Konstrukce s gerundiem vyjadřujícím simultánnost je možné parafrázovat vedlejší větou za užití časovými spojkami *a la vez que*, *mientras* atd.

*Dicen que es una novela corta -dijo frente al espejo, **amasando** la brillantina. → Dicen que es una novela corta -dijo frente al espejo **mientras amasaba** la brillantina.*

²¹ Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 340.

Jednoduché gerundium má také schopnost vyjadřovat bezprostřední předčasnost. V tomto případě se nachází převážně v preverbální pozici. Nicméně vyjadřování předčasnosti je typickým rysem gerundia složeného, které děj zobrazuje jako ukončený.

*El epílogo del libro habría debido ser éste: el autor, **habiendo fundado** el Estado perfecto en lo alto de los árboles y convencido a toda la humanidad de que se estableciera en ellos y viviera feliz, bajaba a habitar en la tierra, que se había quedado desierta.*

Vyjadřování bezprostředně předcházejícího nebo současného děje pomocí gerundia je v souladu s normou. Prohřeškem proti ní je však konstrukce pojmenovávající děj následný, tzv. *gerundio de posterioridad*, které popisuje důsledek platnosti děje verba finita.²²

El coche volcó **muriendo tres ocupantes.*

Pouze v případě bezprostřední následnosti se gerundium povoluje.²³ V úzu se s tímto užitím běžně setkáme.

*Salió **dando** un portazo.*

Gerundium, kterému předchází prepozice *en* (*gerundio preposicional*) signalizuje, že děj pojmenovaný gerundiem bezprostředně předchází ději verba finita.²⁴ Tuto strukturu je možné parafrázovat časovými spojkami *en cuanto*, *enseguida que*, *una vez que*, případně konstrukcí *al* + *infinitiv* nebo *nada más* + *infinitiv*.

***En haciéndolo** yo, lo hacían todos.*

3.2 Vztahy příčinné (kauzální)

V mnoha kontextech je vztah simultánnosti dvou dějů úzce spjat s významem kauzálním a to z toho důvodu, že příčinný vztah vyplývá ze dvou po sobě jdoucích událostí.²⁵ Gerundium představuje příčinu děje, jenž je popsán v hlavní větě.

*-Podemos verlas ahora mismo -comenté **adivinando** su idea.*
*-Podemos verlas ahora mismo -comenté **porque** adivinané su idea.*

Někdy se význam gerundia nachází na pomezí příčiny a účelu. Následující věta vyjadřuje nejen účel (*para*), za kterým byly dopisy poslány, ale také důvod (*por*), proč byly poslány.

²² Zavadil, B. *Současný španělský jazyk II., Základní slovní druhy: slovesa*. Op. cit., s. 197.

²³ „No se considera correcto el gerundio de posterioridad, pues esta forma no personal, cuando es simple, indica simultaneidad. Solo si la posterioridad es muy inmediata se considera correcto este gerundio.“

Gómez Torrego, L. *Gramática didáctica del español*. Madrid: Ediciones SM, 2002, s. 139.

²⁴ Zavadil, B. *Současný španělský jazyk II., Základní slovní druhy: slovesa*. Op. cit., s. 196.

²⁵ RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2064.

*Los primos pobres envían varias cartas **pidiendo** ayuda para pagar la escuela y comprar semillas y fertilizantes, y el pariente de la ciudad responde que la ayuda que envió en el pasado fue dilapidada, así es que ahora dice ¡Ponte los zapatos!*

Gerundia, která jsou součástí zdvojených struktur osahujících vztažné zájmeno, mívají kauzální význam. Tuto konstrukci můžeme interpretovat jako *puesto que conocía al personaje* nebo *en la medida que conocía al personaje*.²⁶

Conociendo como conocía al personaje, era evidente que la carta escondía una llamada de ayuda apenas disimulada.

3.3 Vztahy způsobové (modální)

Hranice mezi časovou (simultánní) nebo způsobovou interpretací gerundia je v určitých kontextech také velmi nejasná. Modálnímu významu dáváme přednost v případě, že je *verbum movendi* modifikováno gerundiem, které vyjadřuje určitou formu pohybu.²⁷

*Más tarde, en el salón de fumar, **se acercó, tambaleando** por el mucho alcohol bebido, a un hombre que, sentado solo en la mesa, miraba ante sí con una vaga expresión idiota en el rostro.*

Nevyjadřuje-li gerundium, které modifikuje *verbum movendi*, způsob pohybu, je velmi těžké stanovit hranici mezi interpretací simultánnosti děje nebo způsobu.

*El jefe saltó de la ventana y **se acercó** a Nad'a **murmurando**.*

Další skupina sloves, *verba dicendi*, která vyjadřuje způsob, jakým je sdělení předáno, napomáhají modální interpretaci.²⁸ Jako důkaz může posloužit otázka uvozená tázacím zájmenem *¿cómo?*, které odpovídá ono gerundium vyjadřující způsob.

*El práctico Nieves estrechó la mano del sargento que **hablaba soltando** gallos, don Adrián, es que se había emocionado un poco: quería que ellos fueran los padrinos, claro.*

Způsobově také interpretujeme gerundium, kterému předchází adverbium *como*. Toto spojení má význam domněnky, přibližnosti.²⁹

*Miraba con nostalgia la ciudad, **como presintiendo** que no regresaría.*

Za galicismus se považuje struktura *como* + *gerundium* vyjadřující příčinu.³⁰ Doporučuje se nahradit ji spojením *por* + *infinitiv*.

²⁶ RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2068-9.

²⁷ *Ibid.*, s. 2065.

²⁸ *Ibid.*, s. 2066.

²⁹ Bosque, I., Demonte, V., *Gramática descriptiva de la lengua española*. Op. cit., s. 3481.

³⁰ RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2066.

*Lo único que lograron con eso fue que los comunistas de ambos países quieran volver al poder, dijo, **como insistiendo** en su teoría de un inminente golpe de estado.*

*Lo único que lograron con eso fue que los comunistas de ambos países quieran volver al poder, dijo, **por insistir** en su teoría de un inminente golpe de estado.*

3.4 Vztahy přípustkové (koncesivní)

Pokud polovětná konstrukce s gerundiem vyjadřuje přípustku, musí být ve větě patrný kontrast mezi úsilím a překážkou k dosažení určitého cíle. Gerundium, které vyjadřuje přípustku, je možné parafrázovat vedlejší větou uvozenou spojkou *aunque, a pesar de que*.

***Habiendo aguantado** todo tipo de calamidades, **pinchando** incluso cerca de línea de meta, el ciclista Banesto consiguió llegar el primero en la etapa de ayer.*

*No haber movido ni un dedo para que la vieja Sebastiana no fuera condenada a la leprosería -**sabiendo** además que sus manchas no eran de lepra-, era señal de vileza y experimenté por primera vez un impulso de aversión por el doctor.*

*No haber movido ni un dedo para que la vieja Sebastiana no fuera condenada a la leprosería -**aunque / a pesar de que sabía** además que sus manchas no eran de lepra-, era señal de vileza y experimenté por primera vez un impulso de aversión por el doctor.*

Koncesivního významu nabývají zvláště složená gerundia, která navíc znázorňují také předčasnost a perfektivnost.³¹

*Aun **habiendo pasado** la vida en barcos, el doctor Trelawney no sabe nadar, y se debate en medio del laguito, y pide ayuda.*

Velmi často dochází k dvojznačnosti a konkurenci mezi přípustkou a příčinou nebo přípustkou a podmínkou.

*Lo hice **sabiendo** que no le gustaba.*

*Lo hice **porque** no le gustaba. → příčina*

*Lo hice **a pesar de que** no le gustaba. → přípustka*

***Pegándole** no vas a conseguir que te obedezca.*

***Si** le pegas, no vas a conseguir que te obedezca. → podmínka*

***Aunque** le pegues, no vas a conseguir que te obedezca. → přípustka*

Chceme-li vyloučit eventuální dvojznačnost, nabízí se nám možnost postavit před gerundium částici *aun* či jiný emfatický prvek (*y todo, incluso, ni, ni siquiera, ni aun*). Tím bychom explicitně naznačili, že se jedná pouze o přípustkový vztah.

***Trabajando** en el banco **y todo**, no le llega el sueldo.*

³¹ RAE, Nueva gramática de la lengua española. Op. cit., s. 2066.

*Pensó que era curioso cómo una cierta idea del método puede inducir a obrar de determinada manera, **aun sabiendo** perfectamente que se pierde el tiempo.*

*Eso no se arregla divorciándose, **ni siquiera teniendo** un hijo como Jorge.*

Přípustku můžeme také vyčíst z tvaru *pudiendo* v absolutních konstrukcích.³²

Pudiendo escribirle, no le escribí.

Přípustková konstrukce *aun* + *gerundium* vyjadřuje reálné a nereálné děje. Pokud použijeme ve větě hlavní přítomný nebo minulý čas a větu vedlejší vyjádříme jednoduchým či složeným *gerundium*, jedná se o skutečnosti reálné. V případě, že se uchýlíme k užití jednoduchému *gerundiu* ve větě vedlejší a jednoduchý budoucí čas nebo kondicionál, hovoříme o nepotvrzených skutečích, které ještě můžeme vykonat. Budoucí čas poukazuje na děje skutečné i neskutečné (*aunque comen/coman mucho*), kdežto kondicionál pouze na děje hypotetické (*aunque comieran mucho*).

*Aun **comiendo** mucho, engordarán/engordarían.*

Děje nereálné pak vyjadřujeme pomocí složeného *gerundia* ve spojení s jednoduchým či složeným kondicionálem.

*Aun **habiendo comido** mucho, no engordarían/habrían engordado.*

3.5 Vztahy podmínkové (kondicionální)

Pokud *gerundium* vyjadřuje okolnosti, na kterých závisí uskutečnění děje v hlavní větě a existuje-li možnost nahradit *gerundiální* konstrukci vedlejší větou uvozenou podmínkovou spojkou *si*, hovoříme o vztahu podmínkovém. Tento druh významu zdůrazňuje přítomnost budoucího času, podmiňovacího způsobu, modálního slovesa, zvrtného pasiva, gnómického přítomného nebo neurčitého zájmena *uno* v hlavní větě.³³

Esforzándose puedes llegar lejos.
Si te esfuerzas, puedes llegar lejos.

Trabajando duro se consigue lo que se pretende.
Si se trabaja duro, se consigue lo que se pretende.

Agachándose mucho podía **uno** verle la pantorrilla.

U interpretace podmínky nebo příčiny hraje důležitou roli čas užitý v hlavní větě. Na následujícím příkladě můžeme doložit, že podmiňovací způsob poukazuje na podmínku a

³² RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2067.

³³ *Ibid.*, s. 2069.

minulý čas naopak nasvědčuje příčině.

-**Considerando** las pruebas, yo **diría** que tal vez los devotos de las conspiraciones tienen razón.

"**Když/jestliže/pokud** vezmu v úvahu usvědčující materiál, řekl bych, že ti konspirační blouznivci mají pravdu."

-**Considerando** las pruebas, yo **dije** que tal vez los devotos de las conspiraciones tenían razón.

"**Protože/jelikož** jsem vzal v úvahu usvědčující materiál, řekl jsem, že ti konspirační blouznivci mají/měli pravdu."

Slovesa znamenající sama o sobě hypotézu se logicky objevují v podmínkových gerundiálních konstrukcích nejvíce (*suponiendo*). Gerundium vyjadřující podmínku také slouží jako metadiskurzní prostředek (*teniendo en cuenta, concretando, resumiendo, rekomando el tema, hablando en serio*). Na interpretaci podmínky poukazují i některé adverbiální výrazy, např. *solamente*.

*Amaranta fingió aceptar la decisión y poco a poco se restableció de las calenturas, pero se prometió a sí misma que Rebeca se casaría **solamente pasando** por encima de su cadáver.*

Gerundiální konstrukce vyjadřující podmínku obvykle nepřipouští formu složeného gerundia.³⁴

---

³⁴ Bosque, I., Demonte, V., *Gramática descriptiva de la lengua española*. Op. cit., s. 3694.

4. SYNTAKTICKÁ INTERPRETACE GERUNDIA

V této kapitole se budeme zabývat syntaktickou funkcí gerundia. Gerundium může ve větě plnit funkci podmětu, předmětu, přívlastku, okolnostního určení či doplňku.

4.1 Gerundium ve funkci podmětu a předmětu

Ze syntaktického hlediska charakterizujeme gerundia jako verba.³⁵ Nicméně existují plně lexikalizovaná gerundia typu *doctorando*, *tesinando*, ze kterých se stala substantiva a ve všech ohledech se chovají jako jména. Proto tedy několik málo gerundií může ve větě plnit funkci podmětu, konatele děje, nebo také předmětu přímého, nepřímého či předložkového.

*El **doctorando** presentará, antes de terminar el programa de doctorado, un proyecto de tesis doctoral avalado por el Director o Directores de la misma.*

*A la vista de los informes, la Comisión de Doctorado dispondrá si procede o no la defensa pública o, en su caso, la interrupción de su tramitación, remitiendo al **doctorando** las observaciones que sobre la misma estime pertinentes.*

4.2 Gerundium ve funkci přívlastku

V některých kontextech má gerundium tendenci chovat se jako adjektivum. Z toho můžeme usuzovat, že lexikalizované formy (*ardiendo*, *hirviendo*, *colgando*), jež již ztratily slovesnou povahu, mohou ve větě vystupovat jako přívlastek.

*En 1982, ya muy mayor, Borges, que en numerosas ocasiones escribió que le apetecía morir, "intentó suicidarse llenando la bañera con agua **hirviendo** y metiéndose adentro.*

*Por otra parte, trabajadores del sector naval de la bahía de Gijón incendiaron ayer por la tarde la fachada de las dependencias del Banco Central en esta ciudad asturiana, situadas en la calle de Los Moros, tras colocar una barricada de neumáticos **ardiendo** delante del edificio.*

*Los pasajeros nos sentamos dándonos la espalda y con las piernas **colgando** fuera de la plataforma del carro, en la que Maimatí ha colocado una manta de lana de oveja.*

I výše zmíněná lexikalizovaná gerundia substantivní povahy se mohou uplatnit ve funkci přívlastku.

*La presentación de Nikolai Guenn Ádievich Basov la hizo el profesor Velarde Pinacho, catedrático de Física Nuclear de la Universidad Politécnica, que actuó como padrino del **doctorando**, cuya investidura había sido solicitada por la Escuela Técnica Superior de Ingenieros Industriales.*

---

³⁵ Bosque, I., Demonte, V., *Gramática descriptiva de la lengua española*. Op. cit., s. 3461.

4.3 Gerundium ve funkci okolnostního určení

Gerundium ve funkci okolnostního určení vyjadřuje, za jakých okolností daný děj probíhá. Ze sémantického hlediska ho můžeme ještě dále dělit podle povahy okolnosti. Funkci okolnostního určení ve větě plní převážně *gerundio adjunto interno* i *externo* (pokud modifikuje sloveso).

Za gerundia chovající se jako okolnostní určení považujeme hlavně lexikalizovaná gerundia.

*Se estaba muriendo, Etienne salió **volando** a buscar auxilio.*

Ve větě vystupuje také jako okolnostní určení místa lokativní gerundium.

*Hay un banco **cruzando** la calle.*

Gerundiální slovesný tvar může taktéž vyjadřovat příčinu, podmínku a přípustku.

***Sabiendo** toto esto, no podemos obrar en contra suya.*

***Teniendo** en cuenta su situación, no podemos decírselo.*

*Aun **tomando** un taxi llegaremos tarde.*

Gerundium slouží k zobrazení okolností děje a upřesňuje tak stav, ve kterém se nachází jeho původce. V tomto případě hovoříme o okolnostním určení komitativním.

*Pedro entró **sonriendo**.*

4.4 Gerundium ve funkci doplňku

Doplňek považujeme za větný člen, jenž je charakterizován dvojím syntaktickým vztahem. Obvykle u něj najdeme shodu s podstatným jménem ve funkci podmětu či předmětu, na které se váže. Gerundiální konstrukce mají syntaktický vztah mezi subjektem (případně objektem) a nefinitním tvarem slovesa, není však mezi nimi shoda. Moderní syntax je tedy chápe jako polopredikační protějšky větných struktur (polopredikační klauzule).³⁶

Gerundium také může plnit funkci přísudku druhého sdělení. Na příkladu pozorujeme, že gerundium může být nahrazeno participiem, případně adjektivem, nechová se příslovečně. Z toho vyplývá, že plně přísluší slovesné kategorii, přičemž v některých případech plní funkci vlastní příslovcím, v jiných se chová jako adjektivum a považujeme ho tedy za doplňek.

*Me encontré a María **llorando** y sentada en el cuarto de atrás.*

---

³⁶ Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 465.

4.5 Gerundium a polopredikační klauzule³⁷

Jazyky se liší tím, jakým způsobem vyjadřují druhé sdělení. Ve španělštině se nefinitní tvary objevují s větší frekvencí než v češtině, a proto je ve španělštině kondenzace druhého sdělení velmi produktivním prostředkem.

Jak jsme se již nastínili výše, gerundium není schopno vyjádřit kategorii osoby, čísla, času a způsobu, to tedy znamená, že se u něj setkáváme s absencí základních predikačních kategorií. To způsobuje, že je gerundium s hlavní větou ve vztahu polopredikace, tudíž zde existuje predikační sémantika a predikační syntaktický vztah.³⁸ Tradiční česká lingvistická škola tedy pracuje s konceptem polovětných klauzulí, které považujeme za mezistupeň jednoduché věty a souvětí. Gerundium (stejně jako ostatní neosobní tvary – infinitiv a participium) nazýváme kondenzorem, jelikož formálně zhušťuje sémantický obsah, který by se jinak vyjádřil složitěji a explicitněji vedlejší větou se slovesem ve finitním tvaru nebo souřadným souvětím.³⁹ Kondenzory tak představují jeden ze stupňů kondenzace druhého sdělení v rámci jedné výpovědi a jedné věty. Rozlišujeme šest stupňů kondenzace: nulový (dvě nezávislé věty) a patý (větný člen) stupeň nejsou považovány za klauzule, zbylé čtyři stupně představují klauzuli koordinovanou, subordinovanou, polovětnou a polopredikační.⁴⁰

Co se týče klauzulí, můžeme je rozdělit na volné a těsné.

Saliendo a la calle, *encontré* a mi tío.
Encontré a mi tío ***saliendo*** a la calle.

Dalším možným hlediskem je klasifikace podle syntaktické struktury na klauzule vázané a absolutní. U vázaných klauzulí se podmět klauzule shoduje s podmětem či předmětem věty s časovaným slovesem.

Estando solo en casa, *siempre* llego tarde.
Lucía salí ***llorando*** desesperadamente.

Klauzule absolutní má svůj vlastní subjekt, zpravidla explicitní a postponovaný vůči polopredikačnímu slovesu.⁴¹ Zjednodušeně tedy můžeme říct, že se subjekt absolutní klauzule neshoduje ani s podmětem, ani s předmětem věty s časovaným slovesem. Zřídka se absolutní klauzule objevuje bez explicitního podmětu a to zvláště tehdy, vyplývá-li podmět jasně z kontextu.

³⁷ „Za klauzuli považujeme každé vyjádření druhého sdělení, myšlenky, v rámci té samé výpovědi.“

Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 466.

³⁸ *Ibid.*, s. 336.

³⁹ *Ibid.*, s. 336.

⁴⁰ Více informací o jednotlivých stupních kondenzace druhého sdělení a členění větných klauzulí v Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*, s. 466 a 467.

⁴¹ *Ibid.*, s. 467.

Estando tú en casa, nunca llego tarde al trabajo.

V případě kondenzace neosobní predikace mluvíme o nulovém podmětu v gerundiální konstrukci.

Haciendo tan mal tiempo, no saldré.

Velmi často také dochází k elipse gerundiálního polopredikátu, hovoříme-li o tzv. francouzských (galských klauzulích).⁴² U nich se předpokládá implicitní predikát vyjádřený konvenčně gerundiem.

*El joven me miraba, **las manos en los bolsillos**.* = (*Teniendo las manos*)

Solo en la oscuridad, no sabía que hacer. = (*Estando solo*)

---

⁴² Termín zavedený Vladimírem Šmilauerem.

5. SLOVESNÉ PERIFRÁZE

U slovesných perifrází se nejprve zaměříme na jejich syntakticko-sémantickou charakteristiku, pokusíme se stanovit, za jakých podmínek můžeme klasifikovat spojení finitního slovesa a gerundia jako slovesnou perifrázi, a poté se budeme již konkrétně zabývat jednotlivými typy slovesných perifrází s gerundiem, jejich významem a možnými překladovými ekvivalenty do češtiny. Jako základní materiál nám poslouží *Nová gramatika* od Královské akademie, stať „Las perífrasis verbales de gerundio y particio“ z *Deskriptivní gramatiky*, kterou napsala Alicia Yllera, a v neposlední řadě také Zavadilova a Čermákova *Mluvnice současné španělštiny*.

5.1 Syntakticko-sémantická charakteristika

Slovesná perifráze (*perífrasis verbal de gerundio*) se skládá ze dvou slovesných prvků, z časovaného pomocného slovesa a neurčitého slovesného tvaru, v našem případě gerundia, přičemž obě tyto části tvoří syntakticko-sémantickou jednotku.⁴³ Význam perifráze vyplývá ze spojení jejích dvou komponentů, ve většině případů se pomocné sloveso považuje za sémanticky prázdné a zcela gramatikalizované. Právě lexikální složka gerundia určuje obsahovou strukturu perifráze, ne význam pomocného slovesa, z toho tedy vyplývá, že se podmět časovaného pomocného slovesa shoduje s referenčním podmětem gerundia a že další větné členy nerozvíjejí pouze finitní, ale i nefinitní tvar slovesa. Je-li gerundium podřízeno verbu finitu coby okolnostní určení, nehovoříme o slovesné perifrázi.⁴⁴ Perifráze s gerundiem vyjadřují všeobecně průběh děje, ve španělské terminologii o nich hovoříme jako o *durativas*, *progresivas* nebo *cursivas*.

Spojení „verbum finitum + gerundium“ někdy chápeme jako jedno nebo dvě slovesná jádra. Ta samá věta vytržená z kontextu umožňuje dvojí čtení.

Van contando los números.

Cuentan progresivamente los números. → slovesná perifráze

Caminan y cuentan lo números. → není slovesná perifráze

Je tedy patrné, že nehovoříme o slovesné perifrázi, pokud je možné nahradit časované sloveso ve spojení s gerundiem dvěma větami, z nichž každá obsahuje verbum finitum.

Vienen contando los mojones.

Cuentan los mojones mientras **vienen**.

⁴³ „Una perífrasis de gerundio es la combinación de dos elementos verbales, un verbo auxiliar flexionado y un gerundio (forma no flexionada), formando ambos una unidad sintáctico-semántica.“

Bosque, I. a Demonte, V. *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid: Espasa Calpe. 1999, s. 3393.

⁴⁴ *Ibid.*, s. 3393.

Flektivní jazyky, tedy i čeština, mají k dispozici celou škálu prefixů, díky kterým mohou vyjadřovat iterativnost, frekventativnost, agresivnost atd. Ve španělštině, kde převládá typ izolační, se s prefixálním vytvářením setkáme jen zřídka. K vyjadřování povahy slovesného děje tedy jednoznačně převládají slovesné perifráze⁴⁵, které se naopak nevyskytují v češtině. Oba jazyky si pak navíc v některých případech mohou pomoci i jinými lexikálními prostředky.

Slovesné perifráze ve spojení s gerundiem označují děj, proces, průběh věci.⁴⁶ Slovesný děj, který jimi vyjadřujeme, je durativní povahy a umožňuje nám různými způsoby nahlížet na průběh pojmenovaného procesu. K vytvoření záporného tvaru slovesné perifráze s gerundiem se mimo jiné nabízí i konstrukce *sin* + *infinitiv*.

Seguía trabajando.
*Seguía **sin** trabajar.*

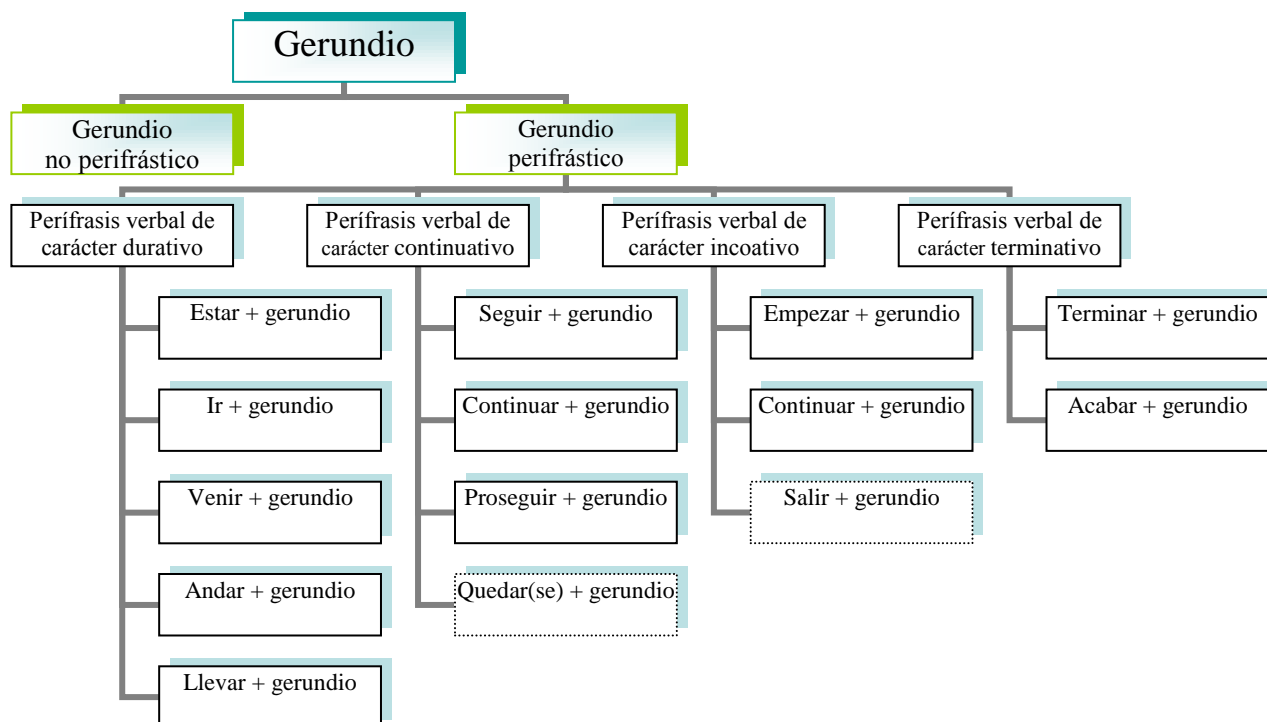
Jak již bylo zmíněno, slovesné perifráze s gerundiem zdůrazňují průběh děje. *Estar* + *gerundium* aktualizuje právě probíhající děj, *ir* + *gerundium* zobrazuje pomalé a postupné přibývání děje zaměřené na budoucnost bez konkrétního časového omezení, *venir* + *gerundium* pohlíží na děj, jenž se postupně rozvíjí, retrospektivně a může vyjadřovat i přibližnost, *andar* + *gerundium* přisuzuje ději modální faktory, *llevar* + *gerundium* popisuje, jak dlouho daný děj trvá, *seguir/continuar/proseguir* + *gerundium* představuje trvající a ničím nepřesunutý děj, *empezar/comenzar* + *gerundium* vyjadřují završení děje a *acabar/terminar* + *gerundium* naopak jeho zakončení.

---

⁴⁵ Čermák, P., *Tipología del español actual a la luz de la teoría de Vladimír Skalička*. Praha: Karolinum, 2009, s. 212.

⁴⁶ „Todas las perífrasis de gerundio muestran una acción, un proceso o un estado de cosas en su curso.“
RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2185.

Následující diagram názorně zobrazuje klasifikaci slovesných perifrází:

5.2 Estar + gerundium

Nejčastější slovesnou perifrází s gerundiem je perifráze *estar + gerundium*. Vyjadřuje děj jako právě probíhající, nezmiňuje však ani začátek, ani konec děje.

Estamos quitando la mesa.

Ve spojení se slovesy vyjadřujícími činnost získává slovesná perifráze schopnost aktualizace, mluvíme o tzv. *presente actual*, a označuje děj, který se odehrává zároveň s okamžikem promluvy. Pokud bychom použili pouze přítomný čas, věta by vyjadřovala spíše děje budoucí či popisovala obvyklou činnost.

Ahora ***estoy comiendo***.

Ahora ***como***. (= Ahora ***voy a comer***.)

María ***está fregando*** los platos.

María ***friega*** los platos. (= María ***friega*** los platos ***todos los días***.)

Slovesná perifráze *estar + gerundium* může také znázorňovat opakující se děj, a to v případech, že pomocné sloveso je v perfektivním čase.

Se estuvo despertando toda la noche.

Tato perifráze také slouží k vyjádření postupného přibývání děje.

Está enamorándose de ella.

Perifráze *estar* + *gerundium* s pomocným slovesem v imperfektním čase slouží k popsání vyvrcholení situace, změna stavu může a nemusí nastat. Svým významem se blíží perifrázi *estar por* + *infinitiv* nebo *estar a punto de* + *infinitiv*.

Estaba alcanzando la meta.

Estaba por alcanzar la meta.

Estaba a punto de alcanzar la meta.

Nedokonavá slovesa doplněná příslovci *siempre* či *todo el día* znázorňují hyperbolicky opakující se situaci.

¡Siempre te estás quejando!

Další možný význam, který může nést perifráze *estar* + *gerundium*, zobrazuje činnost odehrávající se pravidelně. Velmi často je v tomto kontextu perifráze doprovázena adverbiem *últimamente*.

Últimamente estás fumando demasiado.

Skutečnost, že je perifráze *estar* + *gerundium* dynamického charakteru, má za následek to, že vyjadřuje postupnou změnu (určitý stav věcí se postupně mění).

*Esta chica **se está pareciendo** mucho a su madre.*

V některých kontextech může perifráze *estar* + *gerundium* alternovat s jinými slovesnými perifrázemi. Pokud vyjadřujeme děj, který probíhá od určitého momentu, blíží se svým významem perifrázi *llevar* + *gerundium*.

*Hace dos meses que te lo **estoy pidiendo**.*

Llevo dos meses ***pidiéndotelo***.

Adverbia *todavía* a *aún* zdůrazňují, že činnost ještě nebyla ukončena, proto se *estar* + *gerundium* podobá *seguir* + *gerundium*.

¿Todavía están discutiendo?

¿Siguen discutiendo?

Při zachycení děje, jenž se vyvíjí a je zachycen od svého počátku, navíc doplněn příslovcem *ya*, konkuruje perifrázi *estar* + *gerundium* perifráze *ir* + *gerundium*.

Ya está llegando el tren.

Ya va llegando el tren.

V některých latinskoamerických zemích se perifráze *estar* + *gerundium* používá jako závěrečná formulace sloužící k rozloučení.⁴⁷

*Adiós. Ya volveremos a encontrarnos. Nos **estamos viendo**.*

---

⁴⁷ RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2191.

5.3 Ir + gerundium

Slovesná perifráze *ir + gerundium* má význam prospektivní durativnosti a je orientována na budoucnost. Charakterizuje durativně pojatý proces jako postupně rozvíjející od dané časové osy do budoucnosti.⁴⁸ Vyjadřuje také postupnou změnu, proto bývá velmi často doprovázena adverbii *poco a poco, paso a paso, sucesivamente, paulatinamente, a lo largo de los años, con el tiempo* atd. Tato perifráze je typická pro slovesa vyjadřující změnu nebo postupně rozvíjející se děj. Perifráze *ir + gerundium* zachovává původní význam pomocného slovesa *ir*, tedy význam pohybového slovesa i jeho význam lineárního rozvoje.⁴⁹

Con el tiempo se fue haciendo con las costumbres del lugar.

Lentamente, progresivamente, el gran enigma de la locura se iba abriendo paso en su interés y sensibilidad.

Perifráze *ir + gerundium* se objevuje ve všech časech i všech slovesných způsobech. Bývá označována jako kumulativní, neboť zobrazuje proces jako na sebe navazující etapy, které směřují k dosažení stanoveného cíle.

Voy haciendo los deberes.

Distribuční charakteristiku perifráze *ir + gerundium* umocňují výrazy *uno a uno, uno tras otro* atd.

*A partir de eso, la progresión de pensamientos fue como fichas de dominó que **fueran cayendo una tras otra.***

Perifráze *ir + gerundium* zobrazuje počáteční bod, z toho důvodu se významově blíží slovesné perifrázi *empezar a + infinitiv*.

*Mientras tanto, mi amiga y yo podíamos **ir comiendo.***
*Mientras tanto, mi amiga y yo podíamos **empezar a comer.***

Pokud se perifráze *ir + gerundium* užije v imperfektu, nabývá významu úmyslu, pokusu. To znamená, že neodpovídá významu *poco a poco*, ale *casi*.⁵⁰

La iban matando.

5.4 Venir + gerundium

Slovesná perifráze *venir + gerundium* má význam retrospektivní durativnosti. Charakterizuje děj jako ve svém průběhu nazíraný od dřívějšího směrem k dané časové ose.⁵¹

⁴⁸ Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 322.

⁴⁹ RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2192.

⁵⁰ *Ibid.*, s. 2193.

⁵¹ Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 322.

Je tedy patrné, že děj začal již před okamžikem promluvy (v nějakém ne blíže specifikovaném bodě) a trvá do okamžiku promluvy, pravděpodobně bude pokračovat i po něm.

*Por otro lado, la India **viene cultivando** mejores relaciones con China, a quien la India humilló en una breve guerra fronteriza en 1962.*

Perifráze *venir* + *gerundium* se pojí velmi často s adverbii, která poukazují na počátek děje (*desde hace tiempo, desde, a partir de*), na jeho konec (*hasta ahora, hasta el momento*), případně na jeho průběh (*durante, a lo largo de*).

*Los sindicatos en el Reino Unido, Alemania, Canadá y otras partes **vienen señalando desde hace mucho tiempo** el daño causado por las compras apalancadas.*

*Pero una UE con 10 miembros nuevos sencillamente no se puede manejar como se **venía haciendo durante** décadas.*

Venir + *gerundium* také může vyjadřovat přibližnost, většinou se však v tomto kontextu dává přednost spojení *venir a* + *infinitiv*.⁵²

*Este mueble **viene saliendo** por unas 50.000 ptas.
El viaje os **vendrá a costar** unas 300.000 ptas., todo incluido.*

5.5 Andar + gerundium

Slovesná perifráze *andar* + *gerundium* představuje význam distributivní durativnosti, to znamená, že charakterizuje děj jako vykonávaný po částech, probíhající v dílčích intervalech, v určitých porcích.⁵³ Velmi často je tato perifráze doplněna předložkou *por* a dalším výrazem vyjadřujícím místo, např. *por ahí, por la ciudad* atd.

***Andan diciendo por ahí** que estás celosa de tu hermana.*

Perifráze *andar* + *gerundium* přináší také určité subjektivní konotace. Může vyjadřovat zdůraznění, žádost, úsilí, ironii, pohrdání i činnosti, jež jsou odsouzeny k nezdaru. Jednotlivé konotace pak záleží na daném kontextu. Jde o perifrázi typickou pro neformální, kolokviální řeč.

*Siempre **andas quejándote**.
Ando buscando un título para mi novela.
Andará emborrachándose con sus amigos.
Andan predicando como si fuesen curas.*

V několika zemích Latinské Ameriky vyjadřuje spojení *andar* + *faltando* opakovaný nedostatek něčeho.⁵⁴

*Solamente algún testigo podría haber dado la clave que sin duda **andaba faltando** para revolver el enigma.*

⁵² Bosque, I. a Demonte, V. *Gramática descriptiva de la lengua española*, Op. cit., s. 3416.

⁵³ Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 323.

⁵⁴ RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2201.

5.6 Llevar + gerundium

Děj vyjádřený perifrází *llevar + gerundium* je charakterizován jako trvající už nějakou dobu, která je zpravidla (ne však nutně) i explicitně vymezena. Jde o význam persistentní durativnosti.⁵⁵ Tato perifráze vyžaduje kvantifikační výraz vyjadřující, jak dlouhou daný děj probíhá.

Llevamos meses **pidiéndolo**.

Větnou perifrází *llevar + gerundium* je možné nahradit větou uvozenou *desde*. Významově jsou obě struktury synonymické.

Llevo diez años **viviendo** aquí.
Vivo aquí **desde** hace diez años.

V řadě zemí střední Ameriky se perifráze *llevar + gerundium* nahrazuje strukturou *tener + gerundium* nebo *pasar(se) + gerundium*.⁵⁶

Llevo varios años **trabajando** en esta empresa.
Tengo varios años **trabajando** en esta empresa.

Lleva dos días **estudiando**.
Se **pasó** dos días **estudiando**.

5.7 Seguir/continuar/proseguir + gerundium

Význam kontinuální durativnosti mají slovesné perifráze *seguir/continuar/proseguir + gerundium*. Charakterizuje děj jako pokračující, což znamená, že jeho počátek leží mimo sledovaný interval.⁵⁷ Předpokládáme, že děj či stav věcí začal v minulosti, ale stále trvá, nedošlo k jeho přerušení. Z pomocných sloves je v současné španělštině nejběžnější *seguir*, *continuar* a *proseguir* jsou spíše výrazy knižní.

*La economía social de mercado, en la cual **seguimos creyendo**, se basa en esos principios.*

*Más tarde, como disidente, Havel **continuó escribiendo**, convirtiéndose además en el líder no oficial de la oposición anticomunista.*

*El órgano **proseguía sonando**.*

Nepřetržitý děj je někdy zdůrazněn adverbii *aún* nebo *todavía*.

*Y después de la guerra, **todavía seguía valiendo** la pena.*

⁵⁵ Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 323.

⁵⁶ RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2206.

⁵⁷ Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 322.

5.8 Empezar/comenzar + gerundium

Slovesné perifráze *empezar/comenzar* + *gerundium* vyjadřují počátek děje. Nahlíží na něj jako na počáteční děj v řadě jiných dějů. Odpovídá tedy perifrázím s infinitivem *empezar/comenzar por* + infinitiv.

*Pero trabaja bien y rápido, con un triple sistema para eludir nuestras defensas: **empieza probando** permutaciones simples de nombres de usuario conocidos, y después nombres de nuestro propio diccionario y una lista de 432 contraseñas -al llegar a este punto el jesuita torció ligeramente la boca, como para reprimir una sonrisa inoportuna-.*

*Y **comenzaré citando** un hecho que menciona un gran doctor, relativo a la disputa que se planteó cierto día entre unos monjes sobre quién era el padre de Melquisedec.*

5.9 Acabar/terminar + gerundium

Slovesnou perifrázi *acabar/terminar* + *gerundium* považujeme za terminativní, neboť znázorňuje děj, který byl nakonec po uplynutí předcházejících dějů zakončen, dovršen. Stejný význam má infinitivní perifráze *acabar/terminar por* + infinitiv.

*EU está pasando por una de sus fases de redefinición del mundo, lo que usualmente **termina ayudando** al mundo a funcionar.*

*Los EE. UU. respaldaron a Osama ben Laden en el Afganistán contra los soviéticos hasta que **acabaron luchando** contra él.*

5.10 Ostatní perifráze

Gramatikové se nemohou plně shodnout na tom, zda řadit některá slovesa ve spojení s gerundiem mezi větné perifráze či nikoliv. Následující případy bývají někdy řazeny mezi slovesné perifráze a jindy tomu tak není. *Quedar* + *gerundium* a *salir* + *gerundium* jsou většinou považovány za částečné perifráze (*semiperifrasis*).

Quedar(se) + gerundium

Perifráze *quedar(se)* + *gerundium* popisuje děj zachycený v počátečním okamžiku. Tento děj ale i nadále trvá a pokračuje. Často zobrazuje poměrně prudký začátek.

*Manuela se le **queda mirando**, atónita.*

*Fermina dio entonces, un tirón más fuerte, y el guante vacío **quedó colgando** en la mano del médico, pero no esperó a recuperarlo.*

Salir + gerundium

Perifráze *salir* + *gerundium* znázorňuje prudký počátek děje, který předpokládá nějaký předchozí proces, vůči kterému je akce, již vyjadřuje *gerundium*, neočekávaná, představuje překvapení. Velmi často se objevuje ve spojení se slovesy pohybu.

*Los niños que jugaban en el parque **salieron corriendo** al acercarse el guardia.*

Vivir + gerundium

Perifráze *vivir* + *gerundium* vyjadřuje děj, který se pravidelně opakuje a je mluvčím hodnocen negativně.⁵⁸ Tento prostředek je typický pro americkou španělštinu.

*Mi mamá me **vive diciendo** que tenga cuidado en la calle.*

Mandar/dar/dejar + gerundium

Perifráze *mandar/dar/dejar* + *gerundium* se ve španělštině v Latinské Americe objevují pod vlivem quechuánšiny.⁵⁹ *Mandar* slouží k zesílení významu, skrývá v sobě také určitou nezdvořilost. *Dar* naopak vyjadřuje zdvořilost, používá se proto v rozkazech či otázkách.

*Me **mandó sacando** de allí. (= Me sacó de allí.)*

*¿Me **da llevando** la comida? (= ¿Me lleva la comida, por favor?)*

*¿Lo **dejaste haciendo**? (= ¿Lo hiciste?)*

---

⁵⁸ RAE, *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 2207.

⁵⁹ *Ibid.*, s. 2212.

6. POTENCIÁLNÍ EKVIVALENTY V ČEŠTINĚ: PŘECHODNÍK

V kapitole zabývající se potenciálními ekvivalenty gerundia ve španělštině se budeme soustředit, jak je již zřejmé ze samotného nadpisu, na přechodník. Obdobně jako španělské gerundium i český přechodník je řazen mezi neurčité slovesné tvary. Ve větě zastávají obdobné funkce, mají platnost doplňku či příslovečného určení nebo je považujeme za polovětnou klauzuli. Přechodníkové konstrukce najdeme v českém i španělském jazyce, avšak musíme dodat, že s odlišnou mírou výskytu: český přechodník se v dnešním jazyce objevuje sporadicky, představuje tvary knižní, místy dokonce archaické, proto tedy nepatří mezi přední překladové ekvivalenty španělského gerundia. Při převodu gerundia ze španělštiny do češtiny proto užíváme jiné prostředky, které podrobněji představíme v sedmé kapitole této práce zaměřené právě na možnosti překladu španělského gerundia do češtiny a frekvenci těchto řešení.

Jako základní materiál nám poslouží přední české gramatiky a publikace o skladbě a stylistice. V těchto knihách budeme konzultovat hlavně pasáže věnující se přechodníku z hlediska morfologického, syntaktického i stylistického. Bude nás tedy zajímat charakteristika přechodníku jako takového, jeho forma, význam a jednotlivé typy, u kterých se budeme soustředit na přechodník přítomný, minulý, budoucí, trpný, zpřídavnělý a ustrnulý. Dále se zaměříme na jeho funkce ve větě a na vztahy, které v ní transgresiv znázorňuje. Ze stylistického hlediska se budeme soustředit na užití přechodníku v dnešní době a minulosti, porovnáme psaný a písemný projev a pokusíme se zjistit, který funkční styl dává přechodníkům přednost a proč.

Na úvod bychom ještě rádi vymezili lingvistické pojmy.⁶⁰ V naší práci se výrazem „gerundium“ budeme výhradně odkazovat pouze na španělský infinitní slovesný tvar a o jeho českém ekvivalentu budeme hovořit jako o „přechodníku, transgresivu“.

Pokud jde o české gramatiky, budeme vycházet hlavně z Greplovy *Příruční mluvnice češtiny*, z Havránkovy a Jedličkovy *Stručné mluvnice české* a z Trávníčkovy *Mluvnice spisovné češtiny*. Neopomeneme ani *Základy skladby* od Kopečného a Šmilauerovu

---

⁶⁰ **Gerundivum** je latinský verbální tvar zakončený na *-(a/e)nd-i/o/um*, podobný svou funkcí především adjektivu s původním významem participia pasivního futura, např. *laudandum* „(určený/vhodný) k po/chválení“. **Gerundium** je tu naproti tomu neosobně a samostatně, tedy ve funkci verbálního substantiva užívaný tvar, zakončený na *-ī*, např. *laudandī* „chválení“. **Přechodník (transgresiv)** je druh participia užívaný pro sloveso původní vedlejší věty, která se jím zkracuje a ze souvětí se stává věta jednoduchá. Vyjadřuje současnost, předčasnost, popř. i následnost děje vůči ději věty hlavní, resp. hlavnímu ději, a může (avšak nemusí) vyjadřovat omezení i jmenný rod a číslo.

Čermák, F., *Jazyk a jazykověda*. Praha: Karolinum, 2004, s. 142.

Novočeskou skladbu. Poznatky o užívání přechodníku pochází ze *Stylistiky současné češtiny* od Čechové.

6.1 Definice a funkce

Přechodník neboli transgresiv řadíme v českém jazyce spolu s infinitivem a příčestím, stejně jako ve španělštině, mezi neurčité slovesné tvary. Jde tedy o jednu z nominálních, infinitivních forem verba, která slouží ke zkrácení, respektive nahrazení klauze (věty) – vyjadřuje pak doprovodný děj.⁶¹ Tento doprovodný děj může být současný s dějem přísudkového slovesa nebo jej předchází. Jeden z těchto dějů však můžeme vyjádřit pouze za předpokladu, že oba děje mají společný podmět.⁶²

Transgresivy stojí na pomezí slovesa a jména. Gramatikové řadí přechodníky primárně mezi slovesné tvary a to z následujících důvodů:

- tvoří se ze slovesného základu, z kterého jsou odvozeny tvary určité a jiné tvary neurčité (*nesa...* // *nésti, nesení, nesu, neseš, nes...* [kořen *nes-*])
- vyjadřují některé významy příznačné pro určité tvary slovesné
  - vid (*nesa* je nedokonavé // *přinesa* dokonavé)
  - čas (přítomný od sloves nedokonavých, např. *nesa, prose, dělaje*; budoucí od sloves dokonavých, např. *přinesa, udělaje*; minulý od sloves dokonavých i nedokonavých, např. *nes* // *přines, dělav* // *udělav*)
  - slovesný rod (činný, např. *nesa, dělaje*; trpný, např. *jsa nesen, buda pochválen*)
  - číslo (singulár, např. *nesa, nesouc*; plurál, např. *nesouce*)
- mají při sobě zvrtné *se* nebo *si* (*boje se, hraje si, loudaje se, toulaje se, toče se*)

Přechodníky ovšem také vykazují jmenné gramatické kategorie, rozlišují totiž mluvnické rody (mužský *nesa*; ženský a střední *nesouc*). Svou slovnědruhovou platností jsou to adjektiva, a to dějová, protože se tvoří od slovesných základů.

Transgresivy se do jisté míry nachází ve fázi přechodu ke jménům,⁶³ neboť deverbativní adjektiva, která se z přechodníků tvoří, řadíme ke jménům, protože je nečasujeme, i když si zachovala některé vlastnosti sloves (slovesný vid, rod), ale naopak je skloňujeme.

Přechodníky mívají často větnou platnost, tvoří tedy souvětí s větou slovesnou. Velmi často je nazýváme přechodníkovými vazbami. Větnou platnost těchto neurčitých tvarů také

⁶¹ Čermák, F., *Jazyk a jazykověda*. Op. cit., s. 291.

⁶² Existují i případy, kdy má přechodník jiný podmět než věta slovesná. O tomto zvláštním případě budeme hovořit dále v části věnované absolutním konstrukcím.

⁶³ Čechová, M., *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996, s. 72.

podtrhuje fakt, že příklonky klademe jako by se jednalo o věty slovesné, např. *odešel nerozloučiv se* jako kdyby šlo o *odešel, nerozloučil se*, nikoli *odešel se nerozloučiv*. Větná platnost přechodníků se projevuje také z hlediska interpunkce v písemném projevu a intonace v ústním vyjadřování. Čárkou či poklesnutím hlasu neoddělujeme přechodníky, které nejsou dále rozvinuty, neboť se do jisté míry považují za části slovesné věty (*Odešel nerozloučiv se, šel neohlížeje se.*). Je-li transgresiv bohatěji rozvinutý, bývá naopak oddělen čárkou či menší pauzou v hlase (*Rozloučiv se posupně se všemi svými přáteli, odešel domů.*).

Přechodník může ve větě fungovat dokonce i jako syntaktické adverbium, ale i přesto se řadí ke slovesu na základě naprosté totožnosti obsahové (sémantické) a na základě pravidelnosti, s jakou se od slovesných základů tvoří (na základě paradigmaticnosti). Nesklonnost je pro adverbia jedním z formálních rysů, ovšem některá adverbia vystupují jako slova shodná a právě mezi shodná příslovce řadíme přechodníky. Vystupují-li jako adverbia, projevuje se u nich tendence k absolutnímu tvaru.⁶⁴

V oblasti běžného dorozumívání nebývají přechodníky zastoupeny, jen v případě, že se jedná o humorný záměr nebo o snahu předvést vybrané chování. S transgresivy se setkáme v mluveném i psaném projevu, nutno podotknout, že mnohdy v nekodifikované podobě, neboť dochází k záměně tvarů podle rodu i čísla. V mluvě pozorujeme lexikalizaci přechodníků, vyskytují se zpravidla v jediném tvaru a většinou v ustálených spojeních. Nejčastější je přechodník přítomný, řidší minulý a zcela ojedinělý budoucí sloužící k vyjádření předčasného budoucího děje. Převážně se setkáváme s transgresivy činnými, velmi zřídka s trpnými. Z geografického hlediska se užívání přechodníku koncentruje do oblastí východních, hlavně moravských nářečí, v Čechách přechodníky téměř vymizely.

Přechodník přítomný má spíše knižní povahu, což neplatí pro ustrnulé tvary, které nabyly příslovečné platnosti. Všeobecně se přítomného transgresivu užívá v umělecké a odborné literatuře, zvláště v právnických a diplomatických textech (... *obě strany majíce na zřeteli...*). Přechodník je omezen na užívání některých sloves a někdy bývá přechodníkový tvar vynechán (*seděl, hlavu (maje) v dlaních*).

Tvary přechodníku minulého mají zcela knižní ráz, jejich výskyt je opravdu ojedinělý a vázaný převážně na uměleckou literaturu, kde slouží jako prostředek archaizace nebo mívá humorný účinek.

---

⁶⁴ Problém shody a neshody dokumentuje Kopečný (1949: 85) na historickém vývoji jazyka: *Ve všech jazycích slovanských se původním participium (t. j. slovesné adjektivum) adverbialisovalo, když ho bylo využíváno jako okolnostního určení. Vyvinul se z něho neshodný transgressiv. To platí i pro česká nářečí. Značná rozkolísanost v užívání transgressivních tvarů ve stol. 16. – 18. ukazuje také, negativně, na ztrátu povědomí o nutnosti shody. Gramatikové však důsledně shodu vyžadovali.*

Závěrem můžeme říci, že funkci přechodníků plní v češtině obvykle jiné prostředky. Místo transgresivů se často užívá například vedlejších vět či přívlastkových spojení.

6.2 Typologie

Typologie přechodníků je poměrně komplikovaná záležitost. Je zcela zřejmé, že existuje velmi rozmanité lingvistické názvosloví, tudíž je logické, že každý autor nazývá jednotlivé typy přechodníků odlišným způsobem. V naší práci se budeme snažit představit všechny existující pojmy, se kterými jsme se během konzultací předních českých gramatik setkali, vysvětlit v čem se shodují a kde se naopak v členění rozcházejí a jaké argumenty udávají pro svá tvrzení. Zajímavé je i srovnání názorů gramatik z konce 19. či počátku 20. století a současných mluvnic. Liší se nejen názvoslovím, ale také i začleňování přechodníků v rámci neurčitých slovesných forem.⁶⁵

Z hlediska formy členíme přechodníky do dvou skupin:

- přechodník přítomný: *nesa, nesouc, nesouce*
- přechodník minulý: *přines, přinesši, přinesše*

Co se týče významu, hovoříme o třech typech:⁶⁶

- přechodník přítomný: *nesa, nesouc, nesouce*
- přechodník minulý: *přines, přinesši, přinesše*
- přechodník budoucí: *přinesa, přinesouc, přinesouce*

Jak je z výše uvedeného rozdělení patrné, způsob tvoření přechodníků je v češtině dvojitý, proto se některé gramatiky o přechodníku budoucím vůbec nezmiňují⁶⁷ a řadí ho automaticky mezi transgresiv přítomný. Způsob tvoření přítomného a budoucího přechodníku je totiž totožný, jediný rozdíl spočívá v tom, že přechodník přítomný se tvoří ze sloves nedokonavých, kdežto přechodník budoucí ze sloves dokonavých. V této práci budeme v části

⁶⁵ Trávníček ve své *Mluvnici spisovné češtiny* (1949: 790) řadí přechodníky mezi příčestí: *Jsou to jednak příčestí (participia) ve smyslu užším, např. nesl, nesen, jednak přechodníky (transgresivy), na př.: nesa, nes (nesši). Souborně se nazývají příčestí ve smyslu širším.* Také Gebauer ve své *Historické mluvnici jazyka českého* (2007: 587) mluví o přechodnících jako o participiech: *Participia jsou: I. Participium praes. act. –nt n. přechodník přítomný, např. nesa, trpě; II. Participium praes. pass. –mz n. příčestí přítomné, např. vědom, držim; III. Participium perf. act. sz- n. příčestí minulé činné, na př. nesl, trpěl; IV. Participium perf. act. –sz n. přechodník minulý, na př. nes, trpěv; V. participium perf. pass. –nz, -tz n. příčestí minulé trpné, např. nesen, trpěn, kryt.* Také František Čermák (2004: 291) považuje přechodník za druh příčestí: *Přechodník (transgresiv) je druh participia užívaný pro sloveso původní vedlejší věty, která se jím zkracuje a ze souvětí se stává věta jednoduchá.*

⁶⁶ Šmilauer (1947: 342-343) rozlišuje z hlediska formy přechodník přítomný a minulý a podle významových kategorií rozeznává přechodník pro současnost, přechodník pro minulost a přechodník pro budoucnost.

⁶⁷ V *Průručí mluvnici češtiny* (Grepel, 2003: 337) nenajdeme výraz přechodník budoucí, pouze zmínku o znázornění budoucího děje prostřednictvím transgresivu přítomného od sloves vidu dokonavého: *Pro vyjádření předčasnosti v budoucnosti slouží v knižním jazyce formy utvořené pomocí morfů přechodníku přítomného, ale od dokonavého slovesa: Koupí si psa, aby byla, přijdouc domů, přivítána, jak se sluší a patří.*

věnované typologii vycházejí z rozdělení přechodníků podle významu, u každého typu zmíníme, jakým způsobem se tvoří a jaké děje vyjadřuje.

U přechodníků rozlišujeme rod činný a trpný, jak už jsme uvedli při výčtu některých významů příznačných pro určité slovesné tvary, které transgresivy taktéž vyjadřují. Z toho tedy vyplývá, že můžeme hovořit o klasifikaci přechodníků na přechodníky rodu trpného a činného. Za činné přechodníky se vesměs považují přechodníky přítomné, minulé a budoucí, proto v následujících pasážích nebudeme jako typ uvádět přechodník činný, ale vyjádříme se pouze k přechodníku trpnému.

6.2.1 Přechodník přítomný

Přechodník přítomný⁶⁸ se vytváří z kmene přítomného nedokonavých sloves, ke kterému připojujeme koncovky, jež se řídí podle zakončení 3. osoby jednotného čísla daného slovesa. Rozlišuje tři typy morfů:

- pro mužský rod v jednotném čísle
- pro rod ženský a střední v jednotném čísle
- pro množné číslo všech rodů

Sloveso (dle zakončení 3. os. pl.)	Mužský rod, jednotné číslo	Ženský a střední rod, jednotné číslo	Všechny rody, množné číslo
- ou	-a	-ouc	-ouce
-í	-e/ě	-íc	-íce
-ejí (-ějí)	-eje	-ejíc	-ejíce
-ají	-aje	-ajíc	-ajíce

Přechodník přítomný slouží k vyjadřování děje, který je současný s dějem řídicího slovesa v kterékoliv době (v přítomnosti, minulosti, budoucnosti). Zobrazuje se jím průvodní děj zvláště u sloves pohybu a mluvení.

*„Rebeco,” říkávala, **tápajíc** po zdech,” jak jsme k tobě byli nespravedliví!”.*

⁶⁸ Čechová (1996: 206) název přechodníku přítomného modifikuje, zdůrazňuje jeho význam a hovoří o něm jako o přechodníku pro současnost.

6.2.2 Přechodník minulý

Přechodník minulý⁶⁹ se vytváří z kmene minulého dokonavých sloves připojením koncovek, které závisí na zakončení kmene minulého buď na samohlásku, anebo souhlásku. Stejně jako u přechodníku přítomného i u minulého rozlišuje tři typy morfů:

- pro mužský rod v jednotném čísle
- pro rod ženský a střední v jednotném čísle
- pro množné číslo všech rodů

Sloveso (dle zakončení kmene minulého)	Mužský rod, jednotné číslo	Ženský a střední rod, jednotné číslo	Všechny rody, množné číslo
Samohláska	-v	-vši	-vše
Souhláska	-	-ši	-še

Přechodník minulý slouží k vyjádření děje předčasného, který v minulosti předcházel před dějem řídícího verba. V příslovích se také někdy klade přechodník minulý pro označení budoucího předčasného děje k budoucímu ději věty slovesné s platností mimočasovou.⁷⁰

***Přivyknuv** pítí, neujdeš bití.*

6.2.3 Přechodník budoucí

Přechodník budoucí se po formální stránce shoduje s přechodníkem přítomným, vytváří se ale na rozdíl od něj ze sloves dokonavých. Přechodník budoucí vyjadřuje předčasnost budoucího děje před dějem řídícího slovesa. Řídící sloveso může mít tvar budoucího času, imperativu nebo kondicionálu. Tento typ transgresivu je velmi vzácný, omezuje se hlavně na jazyk úřední a právní tam, kde se stanovuje postup pro budoucnost. Budoucího přechodníku se také archaisticky a zřídka užívá k vyjádření děje předčasného k ději minulému.

***Vytáhna** nůž (=vytáhnuv), mával jím.*

6.2.4 Přechodník trpný

Základem pro tvorbu trpného přechodníku je přechodníkový tvar pomocného slovesa *být*, ke kterému připojujeme příčestí trpné. Vznikají tedy formy *jsa chválen*, *jsouc chválena*, *jsouce chválení* pomocí přechodníku přítomného nebo *byv pochválen*, *byvši pochválena*,

⁶⁹ Čechová (1996: 206) se soustředí na význam přechodníku minulého a mluví o něm jako o přechodníku pro předčasnost.

⁷⁰ Trávníček, F., *Mluvnice spisovné češtiny, část II (skladba)*. Praha: Melantrich, 1949, s. 799.

byvše pochváleni z přechodníku minulého. Velmi často dochází k elipse a místo přechodníku trpného se tak užívá pouze přičestí trpné bez přechodníkových tvarů slovesa *být*.

Rozmrzen vrátil se domů.

6.2.5 Zpřídavnělý přechodník

Z přechodníků se odvozují slovesná přídavná jména (verbální adjektiva), která zachovávají vid a slovesnou vazbu. Jde o jména končící na *–ící* odvozená z přechodníku přítomného a na *–vší* vycházející z přechodníku minulého. Ta se ale vyskytují velmi řídce a mají knižní ráz.

Zpřídavnělé přechodníky, někdy nazývané také přechodníková adjektiva, vyjadřují většinou vlastnost plynoucí z konkrétního děje, jedná se tedy o vlastnost časově omezenou trváním děje. Lze tedy říci, že zpřídavnělý přechodník zobrazuje konkrétní děj jako vlastnost.

Vidím **letícího** ptáka. → Vidím, jak pták letí.

To ho odlišuje od dějových adjektiv v užším slova smyslu, která vyjadřují obdobně jako ostatní přídavná jména časově neomezenou vlastnost (*přelétaví ptáci*). Zpřídavnělým přechodníkem znázorňujeme vlastnost, která plyne z každého děje přítomného, dále také vlastnost vyplývající z děje minulého budoucího současného s jiným dějem minulým či budoucím.

Viděl jsem **letícího** ptáka. Uvidím **letícího** ptáka.

Nesprávně se užívá zpřídavnělého přechodníku přítomného, pokud hovoříme o vlastnosti plynoucí z minulého děje předčasného.

Vzal si kabát **visící** na skříní. → Vzal si kabát **visevší** na skříní. → který visel.

Zpřídavnělé přechodníky minulé (tvary na *–ší*) slouží k popsání vlastnosti vyplývající z minulého děje předčasného.

Viděl jsem člověka **zřítivšího** se ze skály.

Omezují se pouze na knižní jazyk. Pokud se jich užívá k vyjádření vlastnosti plynoucí z děje následného, považuje se toto užití za nesprávné.

Z větve vytryskla míza, **zvlhčivší** mi ruku. → která mi zvlhčila ruku.

6.2.6 Ustrnulý přechodník

Ustrnulé (absolutní) přechodníky představují určitý stupeň lexikalizace transgresivů. Jde v podstatě o přechodník, jehož tvary ustrnuly ve tvaru singuláru mužského nebo ženského rodu. Velmi často se pak stávají předložkami (*vyjma*) nebo příslovci (*sedě, chtě nechtě*).

U tohoto typu přechodníku pozorujeme jisté oslabení, případně ztrátu větné platnosti. Nabývají tak příslovečnou povahu a nazývají se příslovečné přechodníky, můžeme se setkat i s jiným názvem: přechodníky neshodné, nespojité, absolutní, nevětné.

*Muž, žena, dítě čte **leže**. → Žena, dítě čte **leža**.*

6.3 Doplněk versus příslovečné určení

České gramatiky se rozcházejí v názoru, zda přechodník plní ve větě funkci doplňku nebo příslovečného určení. Za doplněk považujeme takové doplnění slovesa v jakékoli jeho formě a větně členské platnosti, které se zároveň vztahuje i k některému z participantů, s nímž se shoduje.⁷¹ Ze sémantického hlediska označuje doplněk průvodní okolnosti nebo stav. Z toho tedy vyplývá, že po významové stránce nepozorujeme příliš velký rozdíl mezi doplňkem a příslovečným určením průvodních okolností. Rozdíl je patrný po formální stránce: shodné určení průvodního stavu je doplňkem a neshodné příslovečným určením.

Doplněk, který vyjadřuje nějakou průvodní okolnost k hlavnímu ději/stavu, se vyjadřuje přechodníkovou konstrukcí, pokud je podmět hlavního a průvodního děje/stavu totožný.⁷² Přechodník ve funkci doplňku určuje blíže především přísudek věty a teprve přes přísudek se vztahuje k podmětu věty. Jako doplněk ve větě také vystupuje zpřídavnělá forma přechodníku (dějové adjektivum).

*Spatřil jsem ho **vystupujícího** z vlaku.*

Doplněk ve formě přechodníku znázorňuje příslovečné významy (příčina, přípustka, podmínka), protože pro transgresivy je charakteristická vysoká míra dějovosti.

*Dobře **věda**, jak je to nebezpečné, rozhodl se přeci jen zůstat.*

Některé mluvnice s kategorií doplňku vůbec nepracují. Přiřazují ho k adverbiálnímu určení průvodních okolností, neboť vyjadřuje průvodní vedlejší stav subjektového nebo objektového participantu nějakého děje vyjádřeného verbem finitem, u přechodníkových konstrukcí pak současnou účast tohoto participantu na nějakém druhém ději jakožto „průvodní okolnost“.⁷³

*Schoval se v tom nejtemnějším koutě, tiše **sténaje** a **zatínaje** si nehty do dlaní.*

⁷¹ Grepl, M., *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995, s. 486.

⁷² *Ibid.*, s. 487.

⁷³ Daneš, F., Hlavsa, Z., *Mluvnice češtiny 3 – skladba*. Praha: Academia, 1987, s. 168.

Funkci určení průvodních okolností plní ustrnulé a mnohdy již i morfologicky adverbializované přechodníky.

*Četla **vleže**. Snědl párek **vstoje** (vestoje).
Podávala mu to **mlčky** (plačky). **Vkleče** to neuděláš.*

6.4 Přechodníkové konstrukce a kondenzátory

V mluvném projevu se přechodníků moc nevyužívá, objevují se v odborném stylu, kde vystupují jako prostředky syntaktické kondenzace.⁷⁴ Ta spočívá ve zhušťování informací a způsobuje tak vyšší koherenci textu. Na základě slovnědruhové povahy rozeznáváme kondenzační konkurenty přechodníkové, participiální, infinitivní, substantivní, adjektivní a adverbialní. Ve všech je ukryta predikace, která umožňuje transformaci kondenzátů do schématu vedlejší věty. Mezi dějem vazby přechodníkové a dějem věty očekáváme těsnou souvislost, přičemž přechodník vyjadřuje děj průvodní, vysvětlující.

Přechodníková konstrukce znázorňuje časové vztahy vzhledem k ději v hlavní větě. Jde-li o současnost, dochází ke kondenzaci prostřednictvím přechodníku přítomného od nedokonavých sloves. Děje předčasné zkracujeme⁷⁵ pomocí přechodníku minulého od dokonavých sloves a pro děje budoucí se užívá přechodníku přítomného od sloves dokonavých. Transgresiv má schopnost vyjadřovat okolnostní vztahy, tedy již výše zmíněný čas, a dále příčinu, způsob, podmínku, přípustku nebo účel. Tyto vztahy však nejsou explicitně vyjádřeny, ale vyplývají z kontextu (po transformaci přechodníkové konstrukce na vedlejší větu jsou zřetelnější).

V roli adjektivního dekonzátoru vystupují také zpřídavnělé přechodníky. Jejich úkolem je zhušťovat přívlastkové vztahy, proto mohou být dekondenzovány pomocí vztažných vět. Adjektivizované přechodníky na *-ící* tvořené od sloves nedokonavých slouží ke kondenzaci dvou současně probíhajících dějů, adjektivního kondenzátoru na *-(v)ší* odvozeného od přechodníku minulého sloves dokonavých se užívá k zhuštění vlastnosti vyplývající z děje, který byl ukončen před dějem časovaného slovesa v hlavní větě.

⁷⁴ „Syntaktická kondenzace spočívá v tom, že se zhruba stejného komunikačního cíle dosahuje transformací věty (většinou vedlejší) ve větný člen, přestože je úspornější vyjadřování pomocí větného členu spojeno s menší nebo větší ztrátou dějové dynamičnosti původní výpovědi. Výsledek takovéto transformace nazýváme kondenzát a větněčlenská syntaktická schéma, podle kterého ke kondenzaci dochází, kondenzátor. Opakem jsou pak termíny dekondenzace a dekondenzát.“

Grepl, M., *Průvodní mluvnice češtiny*. Op. cit., s. 752.

⁷⁵ „V české školské tradici se pro kondenzaci užívá termín *zkracování vět přechodníkem*.“

Kopecký, F., *Základy české skladby*, Praha: SPN, 1958, s. 250.

7. MOŽNOSTI PŘEKladu GERUNDIA ZE ŠPANĚLŠTINY DO ČEŠTINY

Způsoby, kterými si můžeme dovolit převést španělské gerundium do češtiny, jsou poměrně rozmanité. V této kapitole se budeme snažit zjistit, jaké možnosti nám dává k dispozici naše mateřština. Předně musíme vycházet ze skutečnosti, že z typologického hlediska⁷⁶ jsou oba jazyky zcela rozdílné, proto lze očekávat určité chování obou jazyků na rovině fonetické, morfologické, syntaktické i lexikální. Češtinu řadíme mezi jazyky, kde jednoznačně převládá typ flektivní, ve španělštině najdeme prvky typu izolačního, flektivního i aglutinačního. Jelikož tématem naší práce je gerundium, budeme z hlediska typologie zkoumat zvláště chování češtiny a španělštiny v oblasti neosobních forem slovesa.

Výskyt nefinitních forem slovesa v daném jazyce je úzce spojen s jeho typem. Všeobecně můžeme říci, že u flektivních jazyků (čeština) najdeme pouze minimální množství neosobních slovesných forem, neboť díky velmi bohatému repertoáru přípon majících i několik funkcí najednou rozlišují velmi dobře jednotlivé slovní druhy. Čeština spíše tíhne k podřadným větám, k jejichž spojení velmi často používá spojky, a dává jim tak přednost před nefinitními slovesnými tvary. Aglutinační a izolační typy (španělština) využívají v hojné míře neosobních slovesných tvarů (infinitiv, gerundium, přičestí), což ale nevylučuje výskyt podřadně spojených vět.

Zaměříme-li se na syntax, uvědomíme si velmi zajímavé zjištění a to, že nefinitní slovesné tvary se hojně užívají k vyjádření druhého sdělení.⁷⁷ V češtině a španělštině existují následující možnosti, jak vyjádřit druhé sdělení (dle typu jazyka pak převládá ten či onen způsob):

- **nezávislá věta:** jedná se o dva samostatné větné celky

*Ella se movió y me tendí en la cama, **resoplando** un poco por la excitación.*

Převalila se a já se natáhl vedle ní. Vzrušením jsem funěl.

---

⁷⁶Strukturní typologie (Skalička) je nejpropracovanější a zakládá se na jevech více rovin; jazyky třídí do pěti typů: (1) aglutinačního, (2) flektivního, (3) izolačního, (4) introflektivního a (5) polysyntetického. Své názvy získaly tyto typy podle převládajícího rysu, i když každý typ je jako celek vymezen celou škálou těchto rysů, které jsou navzájem spjaté („podporující“), ne rysem jediným. [...] (2) flexe: vyjadřování gramatických funkcí koncovkami/afixy, resp. jedinou koncovkou/afixem připojovaným ke kořenu/kmenu, a to často prostřednictvím alternací, přičemž koncovka může běžně mít najednou funkci více; (3) izolace: vyjadřování gramatických funkcí dodávanými pomocnými slovy.

Čermák, F., *Jazyk a jazykověda*. Op. cit., s. 203

⁷⁷ Čermák, Petr: *Tipología del español actual a la luz de la teoría de Vladimír Skalička*. Praha: Karolinum, 2009, s. 144.

- **hlavní věta:** věta vyjadřující druhé sdělení obsahuje časovaný tvar slovesa a není podřízena první větě, jde o souřadné (parataktické) spojení

*Aringarosa se sentó, **presintiendo** que algo iba mal.
Aringarosa se posadil **a** cítil, že něco není v pořádku.*

- **vedlejší věta:** věta vyjadřující druhé sdělení obsahuje časovaný tvar slovesa a je podřízena první větě, hovoříme o podřadném (hypotaktickém) spojení

*Conservaba las vendas sucias dos o tres días, **oliendo** mal y llenas de moscas, que también se cansaba de espantar.*

*Měnil si obvazy po dvou nebo třech dnech, **když** už silně zapáchaly a byly plné much, které se už také nenamáhal odhánět.*

*Por desgracia, también era un bromista que a veces se complacía **mordiendo** la mano que le daba de comer.*

*Da Vinci byl bohužel také šprýmař, který se rád bavil **tím, že** tiše ohlodával ruku, která jej krmila.*

- **polovětná konstrukce:** v této konstrukci se nevyskytuje konjugovaná forma slovesa a druhé sloveso má tak podobu nefinitivního tvaru slovesa (infinitiv, gerundium, přičestí)

*El marqués la vio alejarse, **cojeando** del pie descalzo, y con la chinela en la mano.*

*Markýz ji viděl, jak odchází, **napadajíc** na bosou nohu, s pantoflíčkem v ruce.*

*Llevado a un toque de tambores, Ti Noel había caído en posesión del rey de Angola, **pronunciando** un largo discurso lleno de adivinanzas y de promesas.*

*Při jednom velkém bubnování dostal Ti Noel majetek krále angolského, **prosloviv** dlouhou řeč, plnou věšteb a slibů.*

*-Ya empezamos de nuevo -dijo López, **maldiciendo** a Medrano y a Raúl porque no lo dejaban darse el gusto-.*

*„A jsme zase na začátku,“ řekl López, v duchu **proklínající** Medrana a Raúla, že mu nenechali volnou ruku.*

- **větný člen:** v této konstrukci nenajdeme jednotlivé slovní druhy ve funkci větného členu vyjadřujícího druhé sdělení

*Cruzó **chapoteando** el enfangado jardín y subió a los altos de La Casa del Placer.*

***Čvachtavě** prošel rozblácenou zahradou a vyšel do patra Domu rozkoše.*

*Saboreó el rubor que Felipe trataba de disimular **tosiendo**.*

*Vychutnával si ruměnec, který se Felipe pokoušel zamaskovat **kašlem**.*

*Cuando volvió del baño, **oliendo** a dentífrico, Nora había apagado la luz sin cambiar de postura.*

*Když se vrátil z koupelny, **ovoněný** zubní pastou, zjistil, že Nora zhasla, ale nezměnila polohu.*

- **jiný způsob:** do této kategorie řadíme ostatní způsoby překladu, jež nepatří do předcházejících skupin, jde zvláště o případy, kdy se překladatel rozhodl překladový ekvivalent pro danou konstrukci vypustit

*Blanca sintió la felicidad **estallando** en su pecho y brotando en lágrimas de sus ojos.*

Blanca pocítila takové štěstí, až jí vytryskly slzy z očí.

Jak jsme již zmínili výše, přechodník se v češtině vyskytuje minimálně, jde o jev knižní, tudíž se při překladu většinou musíme uchýlit k jiným prostředkům, které nám čeština poskytuje.

8. MATERIÁLOVÁ ČÁST

V teoretické části této práce jsme se podrobně seznámili s gerundiem ve španělštině a přechodníkem v češtině. Zabývali jsme se jejich definicí, formou, funkcí a významem ve větě. V empirické části se pokusíme převést teoretické poznatky do praxe, dokázat, případně vyvrátit hypotézy, které si stanovíme na začátku kontrastivní analýzy.

8.1 Metody a postupy při analyzování textu

V následující části budeme podrobně zkoumat četnost výskytů gerundia ve španělštině a způsoby, jakými byl tento jev převeden do češtiny. Připomínáme, že naše práce není analýzou překladu, tudíž nás nebude zajímat správnost jednotlivých překladatelských řešení, nýbrž pro nás bude směrodatná jejich frekvence, řečeno jinak cílem této práce je kvantitativní analýza, ne analýza kvalitativní. Pokusíme se stanovit, k jakým způsobům překladu se rodilí mluvčí nejčastěji uchylují, nebudeme však tato řešení hodnotit z hlediska správnosti obsahové stránky.

Vytyčili jsme si dva hlavní úkoly: analýzu gerundia v polovětných konstrukcích (*gerundio no perifrástico*) a analýzu gerundia ve slovesných perifrázích (*gerundio perifrástico*).

Nejprve se budeme zabývat gerundiem, které není součástí opisných vazeb. Zaměříme se nejen na jeho jednoduchou, ale i složenou formu. Začneme nejprve zevrubným přehledem (tabulka a graf) překladových ekvivalentů: dvě samostatné věty, souřadně spojené věty, podřadně spojené věty, polovětná konstrukce (přechodník), větný člen či jiná forma (vynechání, opsání). Poté podrobněji okomentujeme četnost jednotlivých způsobů převodu. Neopomeneme ani frekvenci sloves, která najdeme v našem jazykovém materiálu ve formě gerundia. Výsledky z vícejazyčného paralelního korpusu InterCorp porovnáme následně s výsledky korpusu CREA.

Ne méně významným pro nás bude také zkoumání překladu slovesných perifrází ze španělštiny do češtiny. Čeština nemá k dispozici slovesné perifráze, proto bude jistě zajímavé pozorovat, jaké prostředky můžeme zvolit k vyjádření obsahu španělské slovesné perifráze.

8.2 Charakteristika korpusů InterCorp a CREA

Jazykový materiál, na kterém je založena celá empirická část, jsme získali z paralelního vícejazyčného korpusu InterCorp.⁷⁸ Cílem toho projektu připravovaného pod záštitou Ústavu českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze je vytvoření paralelního synchronního korpusu světových jazyků a češtiny. InterCorp představuje akademický a nekomerční projekt, objem textů i počet jazyků by se měl neustále rozšiřovat. Každému cizojazyčnému textu odpovídá jeho česká verze. V době, kdy jsme InterCorp konzultovali, čítal španělský korpus 7 210 000 slov, kterým odpovídalo 8 427 000 českých výrazů. Počet beletristických děl dosáhl 81.

Dalším korpusem, z kterého budeme v naší práci vycházet, bude korpus Španělské královské akademie CREA,⁷⁹ který reprezentuje současný stav španělského jazyka. Jde o soubor jak písemných tak mluvených textů ze Španělska i Latinské Ameriky z let 1975-2004. Jde o beletristická díla i novinové články a témata se věnují různým oblastem. Mluvené projevy jsou v korpusu zahrnuty ve formě transkribovaných textů z televize a rádia.

8.3 Výsledky analýzy

Empirická část přinesla velmi zajímavé výsledky, které nyní podrobně okomentujeme. Předložíme statistiky a názorné příklady, kterými doložíme naše zjištění.

8.3.1 Jednoduché gerundium

Na paralelním korpusu jsme celkem našli **4 790** výskytů jednoduchého gerundia, z toho se jich 66 objevilo v záporném tvaru. Následující tabulka a graf ukazují, jakým způsobem jsou distribuovány české překladové ekvivalenty španělských příkladů a jejich procentuální zastoupení.

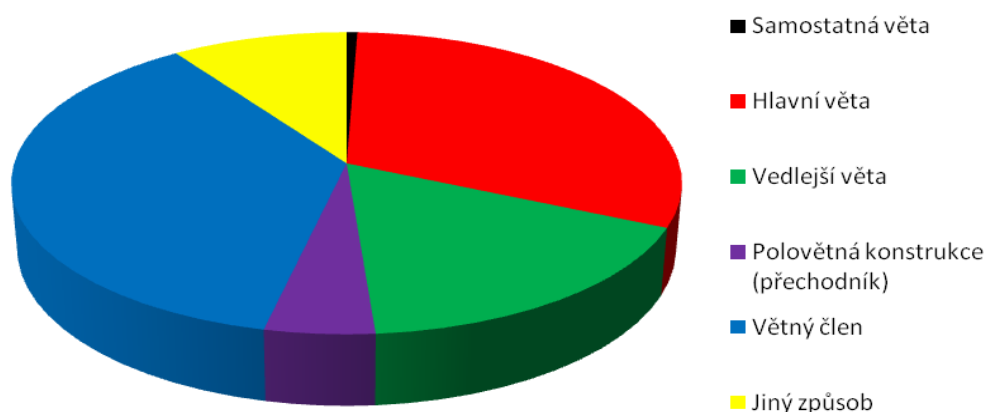
Český ekvivalent	Počet výskytů	%
Samostatná věta	28	0,6
Hlavní věta	1493	31,2
Vedlejší věta	816	17,0

⁷⁸ Více informací je k dispozici na internetových stránkách tohoto projektu <http://www.korpus.cz/intercorp/?req=doc:uvod> či na webu Ústavu českého národního korpusu UK <http://ucnk.ff.cuni.cz/>

⁷⁹ Corpus de Referencia del Español Actual, bližší informace na <http://www.rae.es/rae/gestores/gespub000019.nsf/voTodosporId/DBC9D1B343D484B0C1257164003C8BFE?OpenDocument>

Polovětná konstrukce (přechodník)	225	4,7
Větný člen	1766	36,9
Jiný způsob	462	9,6
CELKEM	4790	100

Pro lepší představu doplňujeme tabulku s výsledky také názorným grafem.

Z tabulky a grafu jasně vyplývá, že nejčastějšími českými ekvivalenty je větný člen a souřadně spojená věta. Tyto dva způsoby byly použity ve více než polovině příkladů (68,1%). Na základě teoretických poznatků jsme očekávali dominantní postavení vedlejší věty vzhledem k flektivnímu typu češtiny, tuto hypotézu jsme ale analýzou vyvrátili. Výskyt přechodníků je dosti nízký (4,7%), což je dáno knižním a zastarávajícím charakterem transgresivů. Rozdělení španělské polovětné konstrukce v češtině na dvě samostatné věty pouze ve 0,6% příkladů je téměř zanedbatelnou položkou.

Nyní se detailněji podíváme na jednotlivé ekvivalenty.

Dvě samostatné věty

V rámci celé analýzy jsme se setkali s 28 případy, ve kterých bylo gerundium převedeno do češtiny pomocí dvou nezávislých vět.

Znovu se vzájemně podepřeli a vyrazili. Zakleli vždy, když zakopli o kámen nebo šlápli do bláta.

*Volieron a cogerse de los brazos y avanzaron, **maldiciendo** cada vez que tropezaban contra una piedra o hundían los pies en el barro.*

Hlavní věta

Ve třetině jazykového materiálu (1493 příkladů) jsme se setkali s paratakticky spojenými větami.

Poměr	Počet výskytů	%
Slučovací	1446	97,0
Vylučovací	11	0,7
Odporovací	14	0,9
Stupňovací	12	0,8
Důsledkový	2	0,1
Důvodový	8	0,5

Zkoumáme souřadně spojené věty v češtině, proto jsme jednotlivé typy poměrů klasifikovali na základě českého hlediska. V tabulce tedy uvádíme poměr stupňovací a opomíjíme poměr rozčleňovací (distributivní), který určuje španělská lingvistika.

97,0 % vět bylo spojeno poměrem slučovacím, kdy k sobě byly výpovědi spojeny jako sobě rovné. Jednalo se převážně o bezespoječné (asyndetické) spojení či připojení pomocí spojky *a*, objevily se také spojky *ani*, *i*, *(a) přitom*, *přičemž*. Poslední dvě zmíněné spojky slouží k vyjadřování simultánnosti, což odkazuje na vlastnost gerundia vyjadřovat současně probíhající děje.

«P. S.» -susurró, **arrugando** la frente mientras leía.
"P. S.," zašeptala **a** zamračila se.

Hizo un esfuerzo, **intuyendo** que le hablaban a él.
S námahou zbystřil, tušil, že mluví k němu.

Další druhy poměrů byly zastoupeny jen řidce. Poměr odporovací vyjadřující nesoulad mezi obsahy výpovědí (platnost jedné věty je popřena druhou větou) byl zastoupen spojkami *ale*, *však*, *nýbrž*.

-Un matrimonio moderno ... -dije, **obviando** hablar de Jenny G., por si acaso aún no le había llegado la onda.
„Moderní manželství ...” řekl jsem, **ale** raději jsem se vyhnul tématu Jenny G., kdyby na to náhodou ještě nekápl.

Poměr vylučovací představující alternativu mezi výpověďmi (pokud platí jedna, neplatí druhá) vyjadřovala spojka *(a)nebo*.

*Poprvé jsem pocítila, co je to být volná i na ulici, doposud jsem existovala výhradně mezi čtyřmi stěnami a zamčená na sedm západů, **nebo** jsem opuštěně bloudila po neznámém městě.*

*Por primera vez fui libre de ir y venir por la calle, hasta entonces siempre había estado entre paredes, detrás de una puerta con llave o **vagando** perdida en una ciudad hostil.*

Na poměr stupňovací poukazují spojky *až, dokonce*.

*Zasmál se, **až** celým jeho rosolovitým tělem proběhl třes, a opět ztratil zájem o okolí. Zaujal vyzývavě lhostejný postoj a začal zevrubně zkoumat předměty v místnosti.*

*Se rió, **contorsionando** un poco su cuerpo blanduzco, y volvió a distraerse, adoptando una actitud impávida y ojeando con interés los objetos de la habitación.*

Důsledkový poměr naznačuje důsledek vyplývající z první výpovědi pomocí spojky *a tak*.

*-**Limpiando** la bilis de armadillo, profesor -contestó haciéndose el inocente, al tiempo que se levantaba y le enseñaba el trapo empapado que tenía en la mano.*

*"Rozlil jsem žluč z pásowce, pane profesore, **a tak** ji uklízím," řekl Harry nevinně, napřímil se a ukázal Snapeovi nasáklý hadr, který držel v ruce.*

Poměr důvodový vyjadřuje důvod platnosti první výpovědi, většinou pomocí spojky *neboť*.

*-Podemos verlas ahora mismo -comenté **adivinando** su idea.*

*"Můžeme si je prohlédnout hned teď," navrhl jsem, **neboť** jsem vytušil její úmysl.*

Vedlejší věta

V korpusu se objevilo celkem 808 vedlejších vět. Na základě teoretického bádání jsme očekávali, že tento způsob převodu gerundia do češtiny bude převládat, ale dominantní postavení si získaly větné členy a souřadně spojené věty.

Jazykový materiál, který jsme použili k našemu bádání, se z převážně části skládá z textů krásné literatury. Skutečnost, že paratakticky spojené věty převažují nad větami spojenými hypotakticky, je možné vysvětlit pomocí teorie Jiřího Levého, který se domnívá, že by překladatel měl dávat přednost souřadným větám před větami vedlejšími.⁸⁰ Lze ale jen

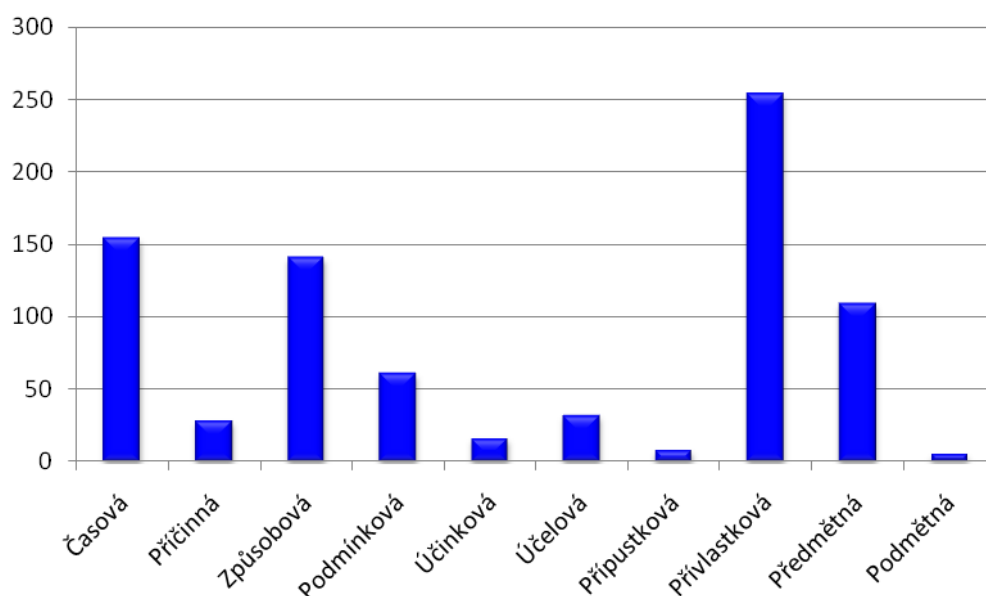
⁸⁰ „K vysvětlování a k formálnímu rozvádění myšlenkových zkratké tihne překladatel i v syntaxi. Logické vztahy mezi myšlenkami zůstávají často v uměleckém textu nevyjádřeny. Právě prosté souřadné kladení myšlenek vedle sebe působí dojmem svěžesti a bezprostřednosti. Překladatelé velmi často skryté vztahy mezi myšlenkami, které jsou v textu obsaženy jen v náznaku, naplno vyslovují a formálně vyjadřují spojkami, mění souvětí souřadná na podřadná.“

Levý, Jiří: *Umění překladu*, Praha: Ivo Železný, 1963, s. 148.

stěží doložit, do jaké míry překladatelé vědomě dbali tohoto doporučení. Z filologického hlediska výše uvedený výsledek vyplývá spíše z rysů obou jazyků daných jejich typologickou charakteristikou.

Vedlejší věta (typ)	Počet výskytů	%
Časová	154	19,0
Příčinná	28	3,5
Způsobová	141	17,5
Podmínková	61	7,5
Účinková	16	2,0
Účelová	32	4,0
Přípustková	8	1,0
Přívlastková	254	31,4
Předmětná	109	13,5
Podmětná	5	0,6

V tabulce jsme uvedli členění vedlejších vět podle jejich syntaktických funkcí. Další typy vedlejší vět, s kterými jsme se v jazykovém materiálu nesetkali, neuvádíme. Údaje z tabulky také názorně dokumentuje následující graf.

Na vrcholu žebříčku se nachází vedlejší věta vztažná. Ta bývá velmi často uvozena vztažným zájmenem *který*, případně jeho knižní formou *jenž*. Nechybí ani vztažná příslovce *kde* a *kdy* a v přímé řeči hovorový nesklonný spojovací výraz *co*.

*Por algún lugar se adivinaba la figura de la mascota, **aullando** y aullando, aterrorizada.*

*Někde se dal tušit obrys samičky, **která** pištěla a vrískala hrůzou.*

*Cuando la descubrían y se abalanzaban sobre ella con las caras desfiguradas por el odio, se despertaba, empapada de sudor y paralizada de miedo, **oliendo** a incienso.*

*Jakmile ji objeví a s tvářemi znetvořenými nenávistí se na ni vrhnou, zmáčená potem a ochromená strachem, **jenž** čpí kadidlem, se probudí.*

Dále najdeme i hojně zastoupeny vedlejší věty okolnostní, které vyjadřují vztahy časové, způsobové, příčinné, účelové, podmínkové a přípustkové. Časové a způsobové věty najdeme zastoupeny nejvyšší měrou (36,5 %).

U vedlejších vět časových najdeme široký repertoár spojek. Zcela jasně dominuje spojka *když*, která představuje 77,3 % případů.

Spojka	Počet výskytů	%
Když	119	77,3
Zatímco	10	6,5
Až	13	8,4
Dokud	4	2,7
Poté	2	1,3
Přičemž	3	1,9
Než	3	1,9

*Harry fue hasta el libro, lo cogió y observó cómo uno de los magos marcaba un tanto espectacular colando la pelota por un aro **colocado** a quince metros de altura.*

*Harry ke knize zamířil, zvedl ji a díval se, jak jeden z kouzelníků dal úžasný gól, **když** prohodil míč obručí padesát stop nad zemí.*

*Las brasas y la ceniza manchaban el mármol negro y rosa de la balaustrada, **vaciando** la cazoleta;*

*Žhavé jiskřičky a popel se sypaly na černý a růžový mramor sloupkového zábradlí, **dokud** hlavička nebyla prázdná;*

Pokud jde o způsobové věty, napočítali jsme 141 výskytů. Poměrně vyrovnané postavení mají spojky *tím*, *že* a *jako by*.

Spojka	Počet výskytů	%
Tím, že	66	46,8
Jako by	73	51,8
Aniž	2	1,4

*El jefe de policía levantó una mano, **rogando** paciencia a su interlocutor.*

*Policejní ředitel pozvedl ruku, **jako by** ho prosil o trpělivost.*

*El padre Aquino, como lo llamaban sus feligreses, se fue caminando hasta su iglesia, pues hacía tiempo que rezaba poco y lo compensaba ante Dios **reviviendo** cada día el martirio de sus nostalgias.*

*Otec Aquino, jak mu říkali jeho farníci, se vydal pěšky ke svému kostelu, poněvadž už dlouho se modlil jen málo a před Bohem to vyvažoval **tím, že** ve vzpomínkách každodenně znovu prožíval muka svých stesků.*

Podmínkové vztahy představují 61 příkladů. Škála zvolených spojek byla velmi rozmanitá, jak je patrné, převládá připojení koncovky *-li* ke slovesu (39,3 %).

Spojka	Počet výskytů	%
Jestli	7	11,5
Když	11	18,0
Pokud	6	9,8
Zda	4	6,6
Kdyby	9	14,8
-li	24	39,3

Všechny spojky uvedené v tabulce (kromě *kdyby*) se uplatňují k vyjádření uskutečnitelné podmínky, *kdyby* podmínky ireálné.

*Los europeos podrían haber inclinado la balanza de manera decisiva en favor de los reformistas **recompensando** finalmente los esfuerzos de los turcos pro UE durante la cumbre de líderes de la UE en diciembre pasado.*

*Evropané mohli situaci rázně převážít ve prospěch reformátorů, **kdyby** konečně na loňském prosincovém summitu lídrů EU odměnili snahy proevropských Turků.*

*-**Uniendo** sus conocimientos a los míos -estaba diciendo Palermo-, y sin fastidiarnos más unos a otros, me comprometo a cribar ese pecio en menos de un mes... Deadman.*

*„**Když** spojíme dohromady to, co víte vy a co já,“ říkal v tu chvíli Palermo, „a přestaneme si navzájem házet klacky pod nohy, zavazují se, že do měsíce ten vrak prohledám...“*

-**Teniendo** en cuenta lo que me están pidiendo a cambio -contraatacó Aringarosa-, lo que haga con este dinero no es de su incumbencia.
 ”Uvážíme-li, co jste po mně žádali,” odsekl Aringarosa, ”není to už vaše starost.”

Věty příčinné jsme zaznamenali v 28 případech. Ve více než polovině příkladů najdeme spojku *porque* (60,7 %).

Spojka	Počet výskytů	%
Protože	17	60,7
Jelikož	4	14,3
Poněvadž	7	25,0

Říkali, že strýček Agustín tě poslal do Spojených států, **porque** tušil, co se stane.“
 Decían que el tío Agustín te mandó a Estados Unidos **adivinando** lo que iba a ocurrir.

U účelových vět (32 příkladů) zcela stoprocentně převládá spojka *aby*.

Alza las manos, **atajando** el reproche.
 Natáhne ruce, **aby** zabránil výčtkám.

Účinkové věty (zastoupené 1,9 %) byly jednoznačně vyjádřeny spojkou *takže*.

Guillermo se sentó y apoyó la lámpara, que yo le había pasado, sobre la mesa, **iluminando** desde abajo el rostro de Jorge.
 Vilém se posadil a lampu, kterou jsem mu podal, položil na stůl, **takže** osvětlovala Jorgův obličej zespoda.

V osmi případech přípustkových vět zcela převládá spojka *i když* (75 %).

Spojka	Počet výskytů	%
I když	6	75,0
Ačkoliv	1	12,5
Třebaže	1	12,5

-¿Vuestro padre sabe que os habéis llevado el coche? -preguntó Harry, **adivinando** la respuesta.
 ”A váš tatínek ví, že máte jeho auto?” zeptal se Harry, **i když** tušil odpověď.

Sospechando de antemano que le iba a ir peor que con las libretitas (que al menos son agradables), asintió de modo equívoco.
Ačkoli předem tušil, že to bude ještě horší než se zápisníky (které jsou aspoň příjemné na pohled), nezřetelně přikývl.

Obsahové věty (podmětné a předmětné) představují 20 %.

*Resulta imposible imaginarla **sobreviviendo** a una campaña de primarias.*

Je nepředstavitelné, že by přežila kampaň během primárek.

*Oyó su voz repetida por el eco, **rebotando** entre las altas paredes de las montañas que la neblina había vuelto invisibles.*

Uslýšel vlastní hlas nesený ozvěnou, **jak** naráží na vysoké horské stěny zahalené mlhou.

Na závěr části věnující se vedlejším větám bychom chtěli podotknout, že korpus odráží stav daného jazyka, jednu z možných alternativ. Na následujícím příkladu je vidět, že u některých vět existuje dvojí interpretace (jak příčinná, tak časová).

*-En todo caso se trata de encontrarlo y de salir de dudas -le corté, **adivinando** el final de su frase: si no es él, te inventas que es él-.*

*„V každém případě jde o to, najít ho a udělat si jasno,“ uťal jsem ho, **poněvadž** jsem uhadoval, jak tu větu dokončí: pokud to Miralles není, prostě si vymysli, že je to on.*

*„V každém případě jde o to, najít ho a udělat si jasno,“ uťal jsem ho, **když** jsem vytušil, jak tu větu dokončí: pokud to Miralles není, prostě si vymysli, že je to on.*

Polovětná konstrukce (přechodník)

Transgresivů jsme napočítali celkem 225, to znamená, že se objevil v necelé pětině všech příkladů. Z tohoto údaje jasně vyplývá markantní rozdíl ve frekvenci užívání přechodníků ve španělštině a češtině. Ve španělštině je gerundium navíc zcela běžné i v ústní komunikaci. V naší mateřštině se s přechodníkem v mluveném projevu s výjimkou zpřídavnělého přechodníku téměř nesetkáme. Celkový počet transgresivů očividně souvisí s písemným charakterem zkoumaného materiálu a uměleckou hodnotou textů.

Zpřídavnělé přechodníky končící na *-ící* jsme v rámci statistiky neřadili mezi transgresivy jako takové, protože v současné češtině jsou velmi frekventované a mohlo by tak dojít k vysokému nárustu počtu přechodníků, čímž by se výsledky analýzy dosti zkreslily. Řada gramatiků hovoří o tomto typu přechodníků jako o aktivních dějových adjektivech, z čehož jednoznačně vyplývá, že ve statistikách je budeme řadit do kategorie větných členů.⁸¹ Obdobně bychom postupovali také v případě slovesných přídavných jmen na *-(v)ší*, odvozených od minulých přechodníků, ale tato adjektiva se v korpusu nevyskytovala.

⁸¹ Pokud bychom adjektiva na *-ící* řadili mezi přechodníky, jednalo by se o 265 výskytů zpřídavnělého transgresivu. Celkový počet přechodníků by tak dosáhl 490.

Transgresiv	Počet výskytů	%
Přechodník přítomný	223	99,1
Přechodník minulý	2	0,9

Přechodníkové konstrukce jsou jedním z častých prostředků kondenzace. Ukrývají v sobě predikaci, proto mohou být rozvedeny do vedlejší věty. Podmět hlavního a průvodního děje však musí být totožné. K vyjádření dvou dějů probíhajících současně užíváme transgresiv přítomný.

*Los otros, los más dignos, todavía esperaban una carta en la penumbra de la caridad pública, **muriéndose** de hambre, **sobreviviendo** de rabia, **pudriéndose** de viejos en la exquisita mierda de la gloria.*

*Ti ostatní, hrdější než oni, ještě pořád v ústraní veřejné dobročinnosti čekali na nějaký dopis, **umírajíce** zvolna hlady, **udržující** se při životě vlastně už jenom vztekem a **uhnívající** stářím ve vybraných sračkách slávy.*

Přechodník minulý slouží k vyjádření předčasnosti jednoho děje před druhým.

*Traté de explicarle de nuevo mi opinión (buscando palabras más normales) y Honza, **tragando** el último bocado, dijo lentamente:*

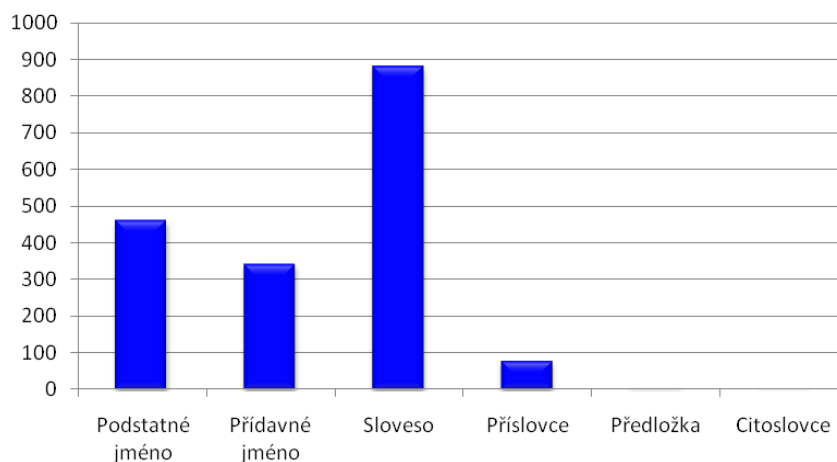
*Chtěl jsem mu znovu objasnit svůj názor (hledal jsem přirozenější slova) a Honza, **polknuv** poslední sousto, řekl pomalu:*

Větný člen

Slovní druhy zastávají ve větné struktuře funkci větných členů. V jazykovém materiálu jsme se celkem setkali s 1766 ekvivalenty v podobě větného členu. Všechny výrazy použité ve funkci větného členu mají jedno společné – vyjadřují děj.

Slovní druh	Počet výskytů	%
Podstatné jméno	460	26,0
Přídavné jméno	341	19,3
Sloveso	879	49,8
Příslovce	77	4,4
Předložka	6	0,3
Citoslovce	3	0,2

Dominantní postavení má převod gerundia prostřednictvím slovesa v polovině případů. Vysoké zastoupení mají také substantiva a adjektiva. Ostatní slovní druhy se neobjevují v tak hojné míře.

Se substantivy jsme se setkali celkem v 460 větách, a to ve dvou možných variantách: převedení gerundia pouhým podstatným jménem, nebo spojením substantiva s předložkou.

Slovní druh	Počet výskytů	%
Podstatné jméno	218	46,8
Podstatné jméno s předložkou	248	53,2

V nadpoloviční většině se vyskytuje podstatné jméno s předložkou, které vyjadřuje rozmanité vztahy mezi jménem a slovesem. Pro naše účely je důležitý význam průvodních okolností, pohybu, děje.

*Asustado, el lorito se puso a aletear y, **chillando**, se escapó.*
*Vyděšený papoušek začal mávat křídly a **s vrískotem** uletěl.*

Pro substantiva odpovídající španělskému přechodníku je typické, že v sobě obsahují dějovost.

*No bien hubo arribado, sin sacudirse el polvo del camino, igualito que Martí frente a la estatua de Bolívar, se dirigió al corazón de Moa y sacó a todos los habitantes de las camas **recitando** un poema de Cavafis a través de un altoparlante.*

*Jakmile dorazil na místo, ještě ani nesetřásl prach z cesty, přesně jako Martí před Bolívarovou sochou, zamířil rovnou doprostřed Moa, vzal tlampač a všechny místní vytáhl z postelí **recitací** jedné Kavafisovy básně.*

*El prior agradeció su cortesía **inclinando** la cabeza, sin apercibirse de la ironía que encerraban aquellas palabras.*

*Převor **úklonem** hlavy zdvořile poděkoval, aniž postřehl ironii, která se v těch slovech skrývala.*

*-**Probando**: mi nombre es Rita Skeeter, periodista de El Profeta.*
*"**Zkouška**... jmenuji se Rita Holoubková, reportérka Denního věštce."*

Za vhodný prostředek k převedení gerundia do češtiny považujeme verbální substantiva, neboť vyjadřují procesualnost děje. Dějová jména vytváříme od sloves, nejčastějším sufixem je *–ní, –tí*.

*Všech pět žen otočí hlavu: Samson se probudil a dává to najevo **brebentěním**.*

*Las cinco viran las cabezas: Sansón se ha despertado y lo anuncia, **parloteando**.*

Adjektivum bylo zastoupeno v 341 příkladu. Nejfrekventovanější je verbální adjektivum odvozené z tvarů přechodníku přítomného. Vedle dějových přídavných jmen (zpřídavnělý přechodník) se setkáme i s klasickými adjektivy.

Přídavné jméno	Počet výskytů	%
Přídavné jméno	117	34,3
Zpřídavnělý přechodník	224	65,7

*-No nos gusta hacer esto -le dijo, **modulando** la voz y poniéndole una mano en el hombro-.*

*„Neděláme to rádi,“ řekl mu už **mírnějším** hlasem a položil mu ruku na rameno.*

Dějová přídavná jména zobrazující dějový příznak či vlastnost patrnou z děje můžeme rozdělit na:⁸²

- adjektiva procesualní, která vyjadřují právě probíhající děj a zcela pravidelně se vytváří z tvaru přechodníku přítomného prostřednictvím koncovky *–í*

*El inigualable rostro primitivo **encarnando** la amistad de Ron Perlman, amigo del líder Naoh.*

*Nenapodobitelný primitivní obličej Rona Perlmana, **ztělesňující** přátelství k vůdci Naohovi.*

- adjektiva rezultativní pasivní, jež znázorňují vlastnosti plynoucí ze zasažení dějem, odvozují se z příčestí trpného pomocí koncovek *–ý, –á, –é*

*Vždy je měla **vycíděné**, beze stopy prachu a bez poskvrny.*
*Los tenía siempre **brillando**, sin polvo y sin manchas.*

- adjektiva rezultativní aktivní, tedy přídavná jména pojmenovávající děj, který byl vykonán, odvozují se jednak z přechodníku minulého koncovkou *–í* nebo také příponou *–lý* nebo *–ilý*

⁸² Následující členění převzato z Grepl, M., *Příruční mluvnice češtiny*. Op. cit., s. 172.

-Ahí está, ahí lo tienen, quién mejor que él -prorrumpió desde el mostrador, **carraspeando**, la voz de ultratumba de doña Adriana-

„Tady je, tady ho máte, lepšího byste nenašli,“ zazněl od pultu do ticha **ochraptělý** záhrobní hlas doni Adriany.

- adjektiva vyjadřující neaktuální vykonávání děje mají většinou nádech obvyklosti nebo schopnosti a vytvářejí se sufixu –vý či –ný
- adjektiva vyjadřující potenciální zasažení děje představují vlastnosti vyplývající z (ne)možnosti být patientem děje, k tomu slouží sufix –telný

Větný člen vyjádřený pomocí verba byl nejčastějším způsobem převodu gerundia do češtiny.

Sloveso	Počet výskytů	%
Finitní slovesný tvar	814	92,6
Nefinitní slovesný tvar (infinitiv)	65	7,4

Gerundium ve španělštině velmi často slouží k pojmenování procesu, aniž by došlo ke specifikaci predikačních kategorií.⁸³ Čeština naopak v těchto případech dává přednost verbu finitu.

Rabiando, humeando de cólera, «Yo lo he de hacer mejor», **diciendo**.
Zuřil, vzteky se z něho **kouřilo** a **říkal** „Já to udělám líp.“

Pili, jedli, lenošili, pářili se.
Bebiendo, comiendo, remoloneando, apareándose.

ELENA (**Riendo**):
HELENA (**směje se**):

Nesmíme zapomenout, že gerundium může také zastávat funkci imperativu, proto tedy jednou z možností jeho překladu je rozkazovací způsob.

„**Vraťme se** ještě k těm penězům,“ řekl.
-Volviendo a lo del dinero -dijo.

V některých větách bylo užito nefinitního slovesného tvaru v obou jazycích, ve španělštině se jednalo o gerundium a v češtině to byl infinitiv. Infinitiv také odpovídal gerundiu, když bylo přeloženo pomocí modálního či jiného slovesa následovaného infinitivem nebo pomocí budoucího času.

⁸³ Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 341.

Mít ženu a pět dětí!
¡Teniendo mujer y cinco hijos!

Navíc byl taky blázen do kryptografie, a tak si jen tak pro sebe to provinské poselství **začal luštit** podle nějakého klíče.

Y, puesto que también es un fanático de las criptografías, se divierte **vertiendo** el mensaje de Provins en clave.

Mansalvo totiž bojoval jako lev, ovšem ještě líp **uměl předpovídat**, co koho čeká.

Si el Mansalvo ese era un león en el combate, era más fiero **adivinando** la suerte de la gente.

Adverbia se v jazykovém materiálu objevila celkem 77krát. Při překladu gerundia do češtiny se užívají zvláště příslovce utvořená ze sloves, jelikož slouží k pojmenování děje jako průvodní okolnosti.

*Sin decir nada más, sin esperar la comida o el regalo que había ido a buscar, la vieja ciega dio media vuelta, y, **tanteando**, se marchó.*

*Slepá stařena pak už neřekla ani slovo, a aniž by čekala na jídlo nebo dárek, pro něž si přišla, otočila se a **tápavě** odešla.*

*Los salarios de los ejecutivos **-incluyendo** los bonos para directores salientes o que no tuvieron éxito-han roto todas las marcas.*

*A mzdy vedoucích pracovníků - **včetně** prémie pro neúspěšné či odcházející manažery - dosáhly nových výšin.*

Připomínáme, že dějová substantiva, dějová adjektiva a adverbia přispívají ke kondenzaci textu. Adjektivní kondenzátory zhušťují přívlastkové vztahy pomocí zpřídavnělých přechodníků. Kdybychom tyto konstrukce dekonzenzovali, užili bychom vztažné věty uvozené např. spojkami *který, jenž, co*. Ve zkoumaném jazykovém materiálu jsme se setkali pouze s adjektivizovanými přechodníky na *-ící*, které jsou schopny zhustit děj probíhající zároveň s dějem časovaného slovesa v hlavní větě. Zpřídavnělé přechodníky na *-(v)ší*, které by byly ekvivalentem španělského gerundia, jsme v korpusu nenašli. Tyto dnes již velmi knižní prostředky kondenzují vlastnosti, jež jasně vyplývají z ukončení děje vztažné věty před událostí odehrávající se ve větě hlavní.

*Tengo miedo de ese proxenetismo, de tinta y de voces, mar de lenguas **lamiendo** el culo del mundo.*

*Mám strach z toho kuplířství, z inkoustu a z hlasů, z toho moře jazyků, **otírajících** se o celý svět.*

Šest předložek objevujících se v jazykovém materiálu jako ekvivalent gerundia označuje vztahy, které v sobě určitým způsobem zahrnují pohyb.

*Aquél verano, el siguiente, a Europa regresamos **desembarcando** en el puerto italiano de Brindisi.*

*To další léto jsme se vraceli do Evropy **přes** italský přístav Brindisi.*

Vymluvil jsem se na vedro a na tlačnici a **podle** zdi jsem se vymotal ven na vzduch.

Inventé que era por el calor y por la apretura y juí **orillando** la paré hasta salir.

Ale doufám, že to neslyší nikdo než František, a ten je k vám sám vlídný, **proti** všem předpisům.

Pero espero que no me oiga nadie excepto Franz, y él también se ha comportado amablemente con usted, **infringiendo** todos los reglamentos.

Gerundiu ve třech případech odpovídaly citoslovce vybízecí, která nabádají k určitému typu pohybu.

-**Andando**, no vaya a ser que pierda el tren.
„Tak **alou**, ať vám neujede vlak.“

Jiný způsob

Do kategorie „jiný způsob“ řadíme všechna řešení, která nepatří do žádné z výše uvedených kategorií. Celkem jsme jich napočítali 462. Zpozorovali jsme zvláště tři tendence: jde o případy, kdy se překladatel rozhodl gerundium vynechat, nebo jeho význam vyjádřil dvěma a více výrazy, či spojil verbum finitum a gerundium pouze do jednoho slovesného tvaru, který zachoval spíše sémantickou hodnotu gerundia.

Způsob překladu	Počet výskytů	%
Vynechání	88	19
Opis	91	20
Spojení	283	61

Na následujících větách můžeme vidět, že se překladatel rozhodl nepřevést gerundium do češtiny. V některých případech dochází k záměrnému vynechání gerundia při překladu do češtiny, protože španělština je mnohdy explicitnější a při zachování všech prvků celé struktury by se v češtině jednalo o redundantní informaci.

Atisbando por el visor vi las espaldas de dos tíos vestidos de agente de seguros, los dos de azul marino.

Kukátkem jsem uviděl záda dvou chlapů oblečených jako pojišťovací agenti, oba v námořnické modři.

-¿También se encargó usted de ella? -preguntó, **escupiendo** las palabras con infinito desprecio.

„Ji jste si také vzala na starost vy?“ zeptal se s nekonečným opovržením.

V 91 případech došlo k zachování významu sdělení za užití zcela jiných prostředků než ve španělštině. Vedle opsání do tohoto způsobu překladu řadíme také substituci,⁸⁴ ke které se překladatel uchyluje při převodu přísloví, ustálených rčení.

*De repente alza la mano, grita, muchachos, malparido, mi sargento y hay una violenta agitación tras el tabique, juramentos, encontrones y estallan voces guturales en el claro cuando los guardias lo invaden **corriendo y tropezando**.*

*Naráz zdvihne ruku a vykřikne, mládenci, seržante, holomek zatracená, seržante, za stěnou se to naráz zahemží, brkají jeden o druhého a klejí a mýtiná je v tu chvíli plná hrdelních hlasů, jak se četníci **samým spěchem div nepřerazí**.*

*Nakonec nepozvedaje hlas, ti nevzrušeně **s důrazem na každou slabiku** pravil:*

*Por fin, sin alzar la voz, con aire tranquilo, **deletreando** las palabras, te habló así:*

*-Ésta es una guerra y usted es un peón del enemigo de clase -explicó, mirándola con su mirada blanca, **monologando** con su voz sin matices-.*

*„Tohle je válka a vy jste v ní figurka třídního nepřítele.“ Neosobním hlasem **vedl monolog**, upíraje na ni svůj bezobsažný pohled.*

*¡Vaya ! **Hablando** del rey de Roma!*

*No ne - **my o vlku** a vlk za humny!*

Pozornost si jistě zaslouží 283 vět převedených tak, že děj vyjádřený verbem finitem a gerundiem byl v češtině vyjádřen pouze pomocí časovaného slovesa nesoucího lexikální význam gerundia. Významová složka verba finita je buď patrná z kontextu, vyjádřená v češtině pomocí předpon či zcela vynechána. Tato situace nastává u dvou skupin sloves: *verba dicendi* a *verba movendi*.

Při překladu sloves uvozujících přímou řeč, která jsou ve španělštině doplněna gerundiem vyjadřujícím způsob pronesení řeči, docházelo velmi často k vynechání uvozovacího slovesa. Dle kontextu a na základě uvozovek je patrné, že se jedná o promluvu jedné z postav. Tuto tendenci jsme pozorovali u sloves *decir*, *contestar*, *preguntar*, *comentar*, *reponer*, *responder*, *insistir*, *hablar*, *repetir*, *exclamar*, *admitir* atd.

*Esa noche, sentado en el patio cerca de la fuente árabe, con su impecable guayabera de batista blanca , me lo **dijo escogiendo** con cuidado las palabras.*

*Té noci jsme seděli u arabské nádrže ve dvoře; Riad Halabí měl na sobě jednu ze svých dokonalých košil z bílého batistu a svá slova **volil** pečlivě.*

⁸⁴ „Je-li významově nebo formálně zvláštní umělecký prvek nositelem obecného významu, není možno jej zachovat, ale je možno jej (tj. jeho význam) sdělit; dochází tak k substituci [...] Substitute je východisko z nouze, k němuž se překladatel uchyluje, když není možný překlad pro těsnou závislost uměleckého prvku na jazyku nebo na cizích historických skutečnostech.“

Levý, Jiří: *Umění překladu*, Praha: Ivo Železný, 1963, s. 148.

¡Mira! -**exclamó** Sophie **ahogando** un grito y tirándole de la manga.
"Podívej!" **zalapala** Sophie po dechu a chytila Langdona za paži.

-¿Pasa algo? -le **preguntó** Fache **sujetando** la puerta con impaciencia.
"Déje se něco?" Fache **držel** dveře otevřené a vypadal netrpělivě.

-Heliocentrismo -**dijo** Vittoria, **traduciendo** el encabezado de la primera página.

"Heliocentričnost," **přeložila** Vittoria nahlas nadpis na prvním archu.

-Su francés es mejor de lo que admite, monsieur Langdon -**respondió** el conductor **arqueando** las cejas.

Policista **zvedl** obočí." Vaše francouzština je lepší, než si myslíte, monsieur Langdon."

Na následující ukázce bychom rádi doložili, že u jednoho typu struktury existují různá překladatelská řešení. Verbum dicendi a gerundium je možné převést jako dvě souřadně spojené věty, jako adjektivum či adverbium, případně dochází k vynechání uvozovacího slovesa.

-Ataques de romanticismo -dijo Felipe, **frunciendo** la nariz-.
„Záchvaty romantismu,“ řekl Felipe a **pokrčil** nos.

-Yo me lo creo -lo despidió doña Adriana, **frunciendo** la nariz y haciéndole adiós con la mano.

„Já na ně věřím,“ řekla mu doña Adriana s **nakrčeným** nosem a pokynula mu na rozloučenou.

-Aquel día el tema de discusión no eran las comedias, sino sólo la licitud de la risa -dijo **frunciendo** el ceño.

"Nediskutovali jsme tentokát o komedii, ale pouze o tom, je-li smích vhodný či nevhodný," **nevrle** odsekl Jorge.

-No es lo mismo -**replicó** Sophie **frunciendo** el ceño.
Sophie **se zamračila**." To není fér."

U sloves vyjadřujících pohyb (*pasar, alejarse, pasear, llegar, entrar, recorrer, bajar, caminar, correr, acercarse* atd.) gerundium blíže určuje, o jaký způsob pohybu se vlastně jedná. Verbum finitum je při překladu do češtiny často vynecháno a gerundium se pak v češtině objevuje ve formě časovaného slovesa. Směr pohybu je buď patrný z kontextu či na něj v češtině poukazuje předpona slovesa.

Como ya no tenía mucho que perder, **eché a andar** en su dirección, **trastabillando**.

Protože už jsem nemohla moc ztratit, **klopýtala** jsem směrem k němu.

Su aparición en la casa era como un viento del infierno, **entraba pateando** puertas y **lanzando** tiros al aire;

Doma se zjevoval jako dech pekelný, **kopal** do dveří a **střílel** do vzduchu;

O Rousseauovi, který po švejcarských lesích **bylinkařil**, o Benjaminu Franklinovi, který papírovými draky blesky chytal, o Baronu de la Hontan, který žil šťastně mezi Indiány americkými.

De Rousseau que **paseaba herborizando** por los bosques de Suiza, de Benjamín Franklin que atrapaba los rayos con las cometas, del barón de la Hontan que vivía feliz entre los indios de América.

-Adiós, hijo mío -el barón volvió su caballo, dio un corto tirón a las riendas, se **alejó cabalgando** lentamente .

„Sbohem, synu můj. ” Baron koně obrátil, otěžemi lehce škulbl, pomalu **odcválal**.

Frekvence sloves

V rámci naší práce nás také zajímalo, jaká slovesa se v korpusu ve formě gerundia objevují nejčastěji. Verba vyskytující se v jazykovém materiálu pouze jednou či dvakrát pro nás ze statistického hlediska nejsou relevantní, proto jsme je do následující tabulky nezařadili. Na úvod bychom vysvětlili, že jsme vypracovali seznam sloves s více než deseti výskyty, těch bylo 114. Aby bylo vůbec možné data zpracovat, rozhodli jsme se uvést zde verba s více než 25 výskyty.

Sloveso	Počet výskytnů	
	InterCorp	CREA
<i>murmurar</i>	71	223
<i>alzar</i>	69	451
<i>jader</i>	54	144
<i>soltar</i>	45	355
<i>cojear</i>	41	116
<i>fruncir</i>	41	65
<i>rozar</i>	39	313
<i>entornar</i>	39	50
<i>oler</i>	39	254
<i>acariciar</i>	38	367
<i>silbar</i>	37	183
<i>encender</i>	37	246
<i>chillar</i>	36	168
<i>suspirar</i>	34	167
<i>tantear</i>	33	167
<i>brillar</i>	32	229

<i>chorrear</i>	30	174
<i>gemir</i>	30	153
<i>resoplar</i>	29	101
<i>iluminar</i>	29	234
<i>tropezar</i>	28	169
<i>sujetar</i>	28	218
<i>reflexionar</i>	28	175
<i>disimular</i>	27	202
<i>aspirar</i>	27	212
<i>rugir</i>	27	66
<i>escupir</i>	27	137
<i>resbalar</i>	26	140
<i>inclinarse</i>	26	142
<i>bostezar</i>	26	73
<i>aullar</i>	26	110
<i>recitar</i>	25	221
<i>meditar</i>	25	245
<i>maldecir</i>	25	157
<i>zumbar</i>	25	69

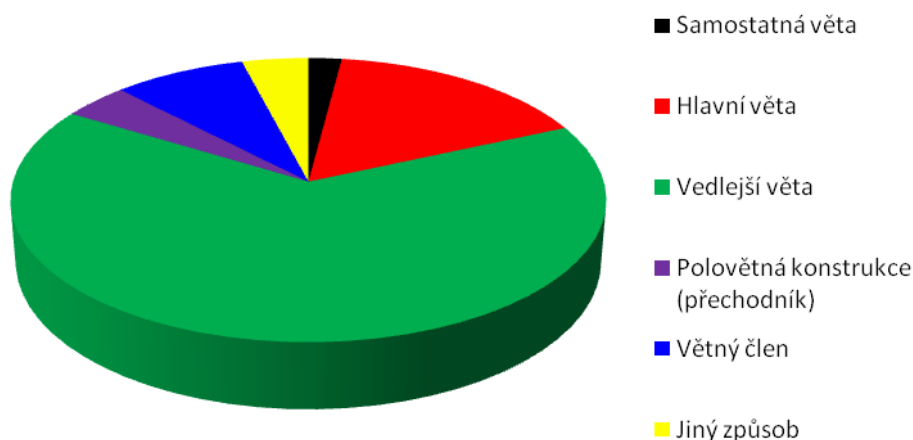
Těchto výše uvedených 35 sloves představuje 25 % z celkového počtu sloves ve formě gerundia. V polovině příkladů mělo verbum počet výskytů nižší než deset a u zbylé čtvrtiny se frekvence pohybovala mezi 10 a 25 výskyty. Údaje z InterCorpu jsme posléze porovnali s daty v korpusu Španělské královské akademie CREA. Výsledky si ve většině případů neodpovídají – slovesa, která v českém žebříčku zaujímají přední místo, se ve španělštině nachází na posledních místech, např. sloveso *fruncir* najdeme v korpusu InterCorp na 6. příčce, v korpusu CREA však na 34. pozici. Možným vysvětlením je skutečnost, že objem dat španělského korpusu je mnohem větší, tudíž můžeme jeho údaje považovat za přesnější a relevantnější.

8.3.2 Složené gerundium

Paralelní korpus nám poskytl celkem **49** příkladů složeného gerundia. Z následující tabulky se dozvídáme počet jednotlivých překladových ekvivalentů a jejich procentuální zastoupení.

Český ekvivalent	Počet výskytů	%
Samostatná věta	2	4
Hlavní věta	8	16
Vedlejší věta	32	66
Polovětná konstrukce (přechodník)	2	4
Větný člen	4	8
Jiný způsob	1	2
CELKEM	49	100

Graf názorně dokumentuje výsledky z tabulky.

U složeného gerundia zcela jasně dominuje vedlejší věta a to ve dvou třetinách příkladů. Ostatní překladové ekvivalenty jsou zastoupeny jen řídce.

Samostatná věta

Ve dvou případech bylo složené gerundium přeloženo pomocí dvou nezávislých vět.

*Estados Unidos es el principal partidario del "sectorialismo abierto", **habiendo empezado** hace varios años con las negociaciones "cero por cero" durante la Ronda de Uruguay de las pláticas de comercio mundial.*

*Amerika otevřený sektorálníismus podporuje nejhorlivěji. **Začala** s tím už během uruguayského kola jednání WTO, kde přišla s návrhem nulových sazeb.*

Hlavní věta

Souřadně spojené věty se objevily v 8 případech. Vždy se jednalo o dvě věty v poměru sloučovacím spojené spojkou *a* nebo pouze čárkou.

*El otro, Oscar N.º1, u Oscar I, era, ya lo dijimos, de origen cubano, **habiendo llegado** en 1980 por el éxodo del Mariel.*

*Ten druhý, Oscar č. 1 nebo Oscar I., byl, jak už jsme říkali, kubánského původu **a** emigroval do Ameriky v roce 1980 přes přístav Mariel.*

Vedlejší věta

Paratakticky spojené věty jsou v korpusu zastoupeny celkem 32krát. Na základě teoretického bádání jsme tento výsledek předpokládali.

Vedlejší věta (typ)	Počet výskytů	%
Časová	15	47
Příčinná	6	19
Způsobová	1	3
Přípustková	3	9
Přívlastková	7	22

Dominantní postavení si se 47 % získaly vedlejší věty časové. Tento výsledek odpovídá hlavní charakteristice složeného gerundia – schopnosti vyjadřovat předčasnost a ukončenost děje.

*La derecha polaca estuvo por última vez en el poder en 1997, **habiendo gobernado** anteriormente en los años 1990-1993.*

*Polská pravice byla naposledy u moci v roce 1997, **když** předtím vládla v letech 1990-1993.*

I v dalších typech vedlejších vět (přípustková, způsobová, příčinná a přívlastková) je očitelná rovina předčasnosti a ukončenosti děje.

*Aun **habiendo pasado** la vida en barcos, el doctor Trelawney no sabe nadar, y se debate en medio del laguito, y pide ayuda.*

***Ačkoliv** prožil celý život na lodích, doktor Trelawney neumí plavat a teď kolem sebe mlátí rukama uprostřed tůně a volá o pomoc.*

*¿Que va a ganar **habiendo sacado** la cara por ese cadete?
Co jste získal **tím, že** jste se zastával toho kadeta?*

*“Evitan y aborrecen a los mimos, a los prestidigitadores y a los juglares, así como las canciones indecentes y las farsas, llevan el cabello corto, **habiendo aprendido** por el apóstol que es ignominia para un hombre ocuparse de su cabellera.*

*„Vyhýbají se mímům a eskamotérům, neslušné písničky a frašky si oškliví, vlas nosí nakrátko ostříhaný, **jelikož** se od apoštola dozvěděli, že pro muže je péče o vlasy hanebností.*

*Primero, se sigue creyendo que Japón, **habiendo impresionado** a todos durante los últimos 50 años, simple y llanamente no puede estar desahuciado.*

*Především přetrvává představa, že s Japonskem, **které** v posledních padesáti letech celý svět tak oslňovalo, je prostě vždy vše v naprostém pořádku.*

Větný člen

S větným členem jsme se setkali ve čtyřech případech, třikrát bylo složené gerundium vyjádřeno podstatným jménem s předložkou a jednou pomocí časovaného slovesa.

*Para salir de este atoladero es necesario restablecer la legitimidad política eligiendo un presidente que, **habiendo prometido** una reforma, gane un mandato para implementarla.*

*Prolomení této bezvýchodné situace předpokládá obnovu politické legitimacy zvolením prezidenta, který **po příslibu** reformy získá mandát k jejich uskutečnění.*

Polovětná konstrukce (přechodník)

Složenému gerundiu odpovídá v češtině přechodník minulý. V korpusu byla tato možnost zastoupena pouze dvakrát.

*Gracias a este estricto régimen de vida y a sistemáticos ejercicios respiratorios, permaneció asombrosamente sano hasta su muerte, lo cual queda atestiguado por el hecho de que murió entre dos flexiones realizadas con ayuda de las manos en posición de decúbito, **habiendo alcanzado** la edad de cuarenta y ocho años.*

*Díky této přísné životosprávě a soustavným dechovým cvičením zůstal až do své smrti podivuhodně svěží, o čemž svědčí skutečnost, že zemřel mezi dvěma kliky, provedenými z podporu ležmo za rukama, **dosáhnuv** stáří 48 let.*

Jiný způsob

Do této kategorie spadá složené gerundium vyjádřené v češtině jiným výrazem než ve španělštině.

*«Reza el Yo Pecedor», dijo el padre Ángel, **habiendo conseguido** para su voz el tono paternal del confesionario.*

*„Modli se Já hříšná,“ řekl otec Ángel; v hlasu mu **zazněl** otcovský tón, který používal ve zpovědnici.*

8.3.3 Slovesné perifráze

V teoretické části jsme se podrobně seznámili s významem jednotlivých slovesných perifrází, které ve španělštině vyjadřují povahu slovesného děje. Kategorie aspektu je však ve španělštině vybudována podstatně jinak než kategorie vidu v češtině a pro postižení toho, co lze v jednom jazyce vyjádřit morfologicky (gramaticky) v rámci jedné kategorie, je v druhém jazyce zapotřebí synergie prostředků z různých jazykových rovin, nebo alespoň různých

gramatických kategorií.⁸⁵ Na základě materiálu získaného z paralelního korpusu se budeme snažit zjistit, zda existují určité tendence, „návod“, jak překládat slovesné perifráze do češtiny.

Estar + gerundium

Analýza slovesné perifráze *estar + gerundium* byla z hlediska počtu příkladů velmi náročná, neboť jsme celkem našli **9 805** vět.

Způsob překladu	Počet výskytů	%
Sloveso	8090	82
Právě	444	5
Nyní	109	1
Ted	532	6
Zrovna	128	1
Postupně	40	0,5
Pomalu	97	1
Pořád	66	0,5
Začínat	81	0,5
–ící	143	2
Jiný způsob	75	0,5

Ve více než 80 % procentech příkladů byla perifráze *estar + gerundium* přeložena pouhým přítomným časem. Čeština tak nečiní rozdíl (*tancuje*) při převodu přítomného času (*baila*) nebo vazby *estar + gerundium* (*está bailando*). Skutečnost, že děj probíhá v době promluvy, je tak patrná pouze z kontextu.

- ¿Me **está diciendo** que yo poseo un automóvil?
- **Říkáte**, že já vlastním nějaký automobil?

-¡Caramba! Sobre la mesa un hombre **está bailando** en ropa interior -
dijo el señor Tonda.
„Proboha, tam jeden chlap **tancuje** v podvlíkačkách po stole,“ řekl pan Tonda.

⁸⁵ Zavadil, B., Čermák, P., *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 314.

Pokud chceme v češtině zdůraznit, že se jedná o právě probíhající děj, musíme za tímto účelem užít lexikálních prostředků (*právě, nyní, teď, zrovna*), k čemuž došlo ve 13 % vět z celkového materiálu.

*Algo parecido **está sucediendo** en Afganistán.
Něco podobného se **teď** děje v Afghánistánu.*

*La Corte Penal Internacional, que **está tomando** forma en La Haya con la selección de sus primeros magistrados, no tiene jurisdicción retroactiva.
Mezinárodní trestní soud, který se **právě** formuje v Haagu volbou svých prvních soudců, nemá retroaktivní soudní pravomoc.
Todos tratan de ignorarlo, cuando no **se están riendo** de él.
Když se jí **zrovna** nevysmívají, snaží se ji ignorovat.*

*Pero a los Estados Unidos les **está costando** trabajo entender las nuevas circunstancias de la era de la posguerra Fría .
Nyní stojí Ameriku značné úsilí pochopit nové souvislosti éry po studené válce.*

Děj, který se opakuje, můžeme v naší mateřštině zviditelnit slovem *pořád*.

*Gunther Glick **estaba consultando** el plano de Roma, al parecer desorientado.
Gunther Glick **pořád** zkoumal svůj plán Říma a bylo zřejmé, že zabloudil.*

Dalším významem *estar + gerundium* je souvislé přibývání děje. To v češtině vyjádříme opět za pomoci lexikálních prostředků (*pomalu, postupně*). Obdobnou funkci má rovněž sloveso *zачínat + infinitiv*.

*-Eso es lo que **está envenenando** a los yetis, maestro -insistió el príncipe.
„To je to, co Yettie **pomalu** otravuje, mistře,” opakoval princ.*

*Las economías asiáticas están creciendo vigorosamente y sus bancos centrales **están acumulando** títulos de deuda de los EEUU.
Asijské ekonomiky energicky rostou a jejich centrální banky **postupně** zvětšují pohledávky u USA.*

*A mi mamá le **está saliendo** pelo cespó y canoso.
Mamince **zачínají růst** šedé kudrnaté vlasy.*

Nemůžeme ani opominout dějová adjektiva na *-ící* odvozená ze zpřídavnělých přechodníků. S těmi jsme se při analýze jazykového materiálu setkali zvláště ve funkci kondenzátorů při zkracování vedlejších vět přívlastkových.

*Ella salvó por los pelos un aparato que se **estaba cayendo**.
Tak tak zachytila **kácející** se přístroj.*

Nakonec ještě zmíníme vynechání perifráze při překladu nebo vyjádření daného významu opisem.

*-Me **estás haciendo** blasfemar, me cago en la...*

- **Kvůli tobě** i klejů, krucinál...

*Lo **estuvo haciendo** durante años...*
Tak deset let ...“

Andar + gerundium

Spojení andar + gerundium se objevilo **268**krát, ve třech případech se však nejednalo o slovesnou perifrázi.

Způsob překladu	Počet výskytů	%
Sloveso	251	94
Substantivum	6	2
Vynecháno	1	1
Jiný způsob	7	3

V naprosté většině byla perifráze přeložena pouze pomocí slovesa.

*Qué se **andarian diciendo**, mi sargento, cómo conversaban.*
*O čem asi **mluví**, seržante, podívejte, jak se rozpovídali.*

V jednom případě došlo k úplnému vynechání.

*-¡Ah!, es usted, señor Kytka -dijo el señor Bamba-. ¿Qué **anda buscando** por la orilla del agua?*
„A hele, pan Kytka!“ řekl pan Bamba, „copak u vody?

Také se objevilo převední perifráze v podobě podstatného jména.

*-No es hora de **andar bromeando** -contestó Langdon.*
*„Teď není nejlepší nálada na **žertování**,“ odpověděl Langdon.*

Jedním z možných řešení je i vyjádření téhož významu užitím jiným prostředků.

*La muerte te **anda pisando** los talones.*
*„Smrt **je** ti **v** patách.“*

Za zmínku jistě stojí spojení *andar + buscando*, kde je možné pozorovat určitou míru lexikalizace, neboť se objevilo celkem v 66 větách. Překlad do češtiny pro tuto perifrázi byl velmi rozmanitý, setkali jsme se s dosti originálními řešeními: pomocí různých sloves ve smyslu *hledat*, nechybělo ani substantivum či opsání stejného významu zcela odlišnými prostředky.

*Hanka está ahorita en el bar y te **anda buscando**, le susurraste a voces por la tubería.*
*Hanka je v baru a **hledá** tě, hlasitě jsi mu šeptal do roury.*

Lo **andaban buscando**, parecía el mensaje implícito.
Říkali si o to, slyšel Quart mezi řádky.

Creo que Presutti lo **anduvo buscando**.
Mám dojem, že ho Presutti **šel hledat**.“

Dahlmann hizo a un lado al patrón, se enfrentó con los peones y les preguntó qué **andaban buscando**.

Dahlmann odstrčil majitele krámu, otočil se k nádeníkům a zeptal se, co **si** vlastně **přejí**.

Blanca se las arregló para no regresar al colegio, provocándose vómitos con salmuera caliente, diarrea con ciruelas verdes y fatigas apretándose la cintura con una cincha de caballo, hasta que adquirió fama de mala salud, que era justamente lo que **andaba buscando**.

Blance se podařilo dosáhnout toho, že se nemusela vrátit do internátu k jeptiškám. Teplou slanou vodou si vyvolávala zvracení, nezralými švestkami průjem, koňským popruhem se stahovala tak, že stále cítila slabost, až přesvědčila rodinu, že má chatrné zdraví, což **bylo jejím cílem**.

A vos todo te sirve para lo que **andás buscando**.
Tobě v tom tvém **hledání** pomůže všechno.“

Petra Cotes había embetunado los botines de charol que él quería tener puestos en el ataúd, y ya **andaba buscando** a alguien que los llevara, cuando fueron a decirle que Aureliano Segundo estaba fuera de peligro.

Petra Cotesová už vyleštila vysoké lakové boty, které si chtěl vzít do rakve, a **sháněla** někoho, kdo by mu je zanesl, když ji oznámili, že Aureliano Segundo je mimo nebezpečí.

-Nunca me explicaste bien qué **andabas buscando** por el Quai de Jemmapes.

„Nikdy jsi mi pořádně nevysvětlila, cos vlastně **pohledávala** na Quai de Jemmapes.“

Pero yo seguía en la bicicleta, quería ver aquel aeroplano destrozado, yo no soportaba a la gente que siempre **anda buscando** algo, ¡qué va, qué voy a andar yo recogiendo o arrancando piezas, trastos!

Ale já jsem jel na bicyklu dál, chtěl jsem se podívat na ten rozbitý aeroplán, já jsem nesnášel **shánlivé** lidi, kdepak já a sbírat nebo utrhávat nějaké součástky, nějaké krámy!

¿Qué **andaré buscando**?
Co tu vlastně **dělá**?

-Más lo vas a sentir si no me dices qué **andas buscando**.
„Bude tě to mrzet o hodně víc, jestli mi neřekneš, co tu **pohledáváš**.“

Que es lo que **andaba buscando** Krum, claro...
”I když právě **o tohle** Krumovi **šlo** ...”

A mí me dio la risa y debía de ser lo que **andaba buscando**, porque dejó de fingir que comandaba la murga y me pellizcó un moflete.

To mě rozesmálo, na což právě **čekala**, protože přestala předstírat, že velí kutálce, a štípla mě do tváře.

Venir + gerundium

Venir + gerundium jsme v korpusu zaznamenali celkem **129**krát.

Způsob překladu	Počet výskytů	%
Sloveso	103	80
Substantivum	7	5
Adjektivum	2	2
Lexikální prostředek	4	3
Vynecháno	4	3
Přechodník	1	1
Přijít + další doplnění	5	4
Jiný způsob	3	2

U slovesné perifráze *venir + gerundium* bylo téměř nemožné najít určitý způsob překladu do češtiny. S 80 % jednoznačně převládá převod pouze za pomoci *verba finita* a skutečnost, že se jedná o děj, který začal v minulosti a trval do určitého momentu, dotváří kontext.

*Adriano uslyšel výkřik a **přiběhl**.*
*Adriano oyó el grito y **vino corriendo**.*

Další možnost, s kterou jsme se v korpusu setkali, bylo převedení perifráze prostřednictvím substantiva nebo adjektiva.

*Po příjezdu sem byl stejně jako my všichni ostatní nekvalifikovaný kluk, dělník, prostě další člověk **na útěku**.*

*Él era, como casi todos nosotros al llegar aquí, un joven descalificado, un obrero, una persona más que **venía huyendo**.*

*Zmučen láskou jsem dal opravit škody způsobené bouří a při té příležitosti provedl řadu jiných vylepšení, léta **odkládaných** pro nedostatek peněz či z lenosti.*

*Atormentado de amor hice reparar los estragos de la borrasca, y aproveché para hacer otros muchos remiendos que **venía demorando** desde años por insolvencia o por desidia.*

Fakt, že se jedná o proces započatý v minulosti a trvající do daného okamžiku, zdůrazňují přidané lexikální prostředky typu *stále, postupně, pomalu, právě*.

*Podle toho, co nám teď vyprávěli Schneilovi, se tehdejší Saúlovy obavy **postupně** potvrzovaly.*

*Según lo que nos contaban los Schneil, los temores de Saúl Zuratas, aquella tarde, **se habían venido confirmando**.*

Překlad pomocí přechodníku se objevuje pouze v jednom příkladě, což z hlediska statistiky není zrovna relevantní. Vzhledem k tématu této práce danou větu uvádíme.

*Sluhové chodili sem a tam stůl **prostírajíce**; v salonu byly již svíce zažehnuty.*

*Los criados iban y **venían poniendo** la mesa; en el comedor los candelabros estaban ya encendidos.*

Obdobně jako u předešlých perifrází došlo pětkrát k zachování slovesa větné perifráze a gerundium bylo do češtiny převedeno jako sloveso, podstatné jméno, příslovce.

*“Zdá se, že jsme sem všichni **přišli** něco **hledat** a našli jsme místo toho něco jiného.”*

*-Parece que todos **vinimos buscando** algo y encontramos otra cosa.*

*Už Marx přece řekl, že pokrok **přichází zbrocen** krví, nebo snad ne?*

*¿No había dicho Marx que el progreso **vendría chorreando** sangre?*

V jistých případech došlo k vynechání perifráze nebo zachování obsahu a jeho následnému vyjádření zcela jinými prostředky.

*Y era la pura verdad, ya veían, cambió el Ministerio y la orden **vino volando**.*

*A vidíte, byla to čistá pravda, ministra vyměnili a rozkaz **je tu co by dup**.*

*Pero una UE con 10 miembros nuevos sencillamente no se puede manejar como se **venía haciendo** durante décadas.*

Evropskou unii s deseti novými členskými zeměmi však nelze řídit stejně jako po minulá desetiletí.

Llevar + gerundium

V korpusu jsme našli 33 příkladů konstrukce *llevar* + *gerundium*, z toho jako slovesnou perifrázi hodnotíme pouze 15 vět.

Způsob překladu	Počet výskytů	%
Už	8	53
Jiný způsob	7	47

V polovině řešení bylo použito příslovce *už*, které zdůrazňuje, že děj začal v minulosti a stále trvá.

*-¿Cuánto tiempo **lleva haciendo** eso?
“Jak dlouho **už** se tím **zabýváte**?”*

*Si uno está durmiendo en su casa, en un piso en el que **lleva viviendo** un montón de años y le despierta el estridente sonido del timbre, puede ocurrir que se le quebranten hasta cierto punto la serenidad, la lucidez y la capacidad de raciocinio.*

*Spíte-li doma, v bytě, kde **bydlíte už** řadu let, a z nejhlubšího spánku vás probudí pronikavé zvonění, může se vám stát, že váš klid, rozvaha a usuzovací schopnosti budou do určité míry otřeseny.*

Zbylé věty byly přeloženy pouze za pomoci slovesa bez dalšího lexikálního prostředku.

*Hoy **llevo bebiendo** desde la mañana.
"Piju dnes od rána."*

*No tenía ni idea de qué le había despertado ni de cuánto tiempo **llevaba durmiendo**.
Nevěděl, co ho vzbudilo ani jak dlouho **spal**.*

Comenzar/empezar + gerundium

Slovesná perifráze vyjadřující počátek děje se v korpusu vyskytuje ve **22** případech, konkrétně 5x *comenzar* + *gerundium* a 17x *empezar* + *gerundium*.

Způsob překladu	Empezar		Comenzar	
	Počet výskytů	%	Počet výskytů	%
Začínat (začít) + substantivum	3	18	3	60
Začít + infinitiv	3	18	1	20
Začít + vedlejší věta	1	5	1	20
Jiný způsob	10	59	0	0

Typické pro tuto konstrukci při převodu do češtiny je sloveso *začít/začínat* doplněné podstatným jménem, infinitivem nebo vedlejší větou (v obou příkladech se jedná o vedlejší větu způsobovou).

*Y **comenzaré citando** un hecho que menciona un gran doctor, relativo a la disputa que se planteó cierto día entre unos monjes sobre quién era el padre de Melquisedec.*

*A **začnu tím, že ocituji** příhodu, kterou uvádí jeden známý doktor, jak se jednou mniši přeli, kdo byl otec Melchisedechův.*

*Ramiro Noldribi **empezó lavando** los baños por cincuenta coronas.
Ramiro Noldribi **začal uklízením** záchodů za padesát korun.*

*Había **empezado estudiando** enología en algún lugar de la Emilia Romagna italiana, pero se había largado a viajar.*

***Začal studovat** vinařství kdesi v italském kraji Emilia Romagna, ale odešel a vydal se na cesty.*

V kategorii jiné způsoby se pak setkáme s verbem finitem, jehož význam vychází z významu španělského gerundia, a počátek děje je znázorněn lexikálními prostředky (*napřed, nejdříve, první*).

*Pero ya ves que la herejía suele ir unida a la rebelión contra los señores. Por eso, el hereje **empieza predicando** la pobreza y después acaba cediendo a todas las tentaciones del poder, la guerra y la violencia.*

*Sám však vidíš, že kacířství se často snoubí se vzpourou proti pánům a kacíř že **napřed káže** svatou chudobu a pak podlehně pokušení moci, války a násilí.*

*Se decía que **empezó arando** su patio y había seguido derecho por las tierras contiguas, derribando cercas y arrasando ranchos con sus bueyes, hasta apoderarse por la fuerza de los mejores predios del contorno.*

*Dostal na José Arcadia udání, že **nejdřív rozoral** svůj dvůr a pak se svými býky oral na sousedních polích, vyvracel ploty a bořil chatrče, až se násilím zmocnil nejlepších pozemků kolem obce.*

Acabar/terminar + gerundium

V paralelním korpusu jsme celkem napočítali **156** spojení *acabar + gerundium* a **206** vět s perifrází *terminar + gerundium*.

Způsob překladu	Acabar		Terminar	
	Počet výskytů	%	Počet výskytů	%
Sloveso	52	33	83	40
Nakonec	84	54	79	38
Skončit + substantivum	6	4	17	9
Dospět + substantivum	2	1	0	0
Začít + infinitiv	5	3	2	1
Dostat	3	2	3	2
Ukázat	1	1	11	6
Jiný způsob	3	2	9	4

Z tabulky zcela jasně vyplývá, že nejčastějším způsobem překladu slovesné perifráze bylo převedení pomocí časovaného slovesa s významem slovesa vystupujícího ve španělštině jako gerundium a výrazu *nakonec*. Tato možnost v češtině nejpřesněji vystihuje skutečnost, že děj byl přeci jen po určité době ukončen.

*Después de infructuosos intentos en el comercio decidió dar curso a su verdadera vocación y **acabó abriendo** una tienda de libros usados y de otros editados por él mismo.*

*Po neúspěšných obchodních pokusech se rozhodl dát průchod svým opravdovým vlohám a **nakonec si otevřel** antikvariát, kde prodával i knihy, které sám vydal.*

*Me di cuenta que Mauricio o cómo se llamara tenía una manera mucho más fina de acercarse, mucho menos agresiva y **terminé aceptando** su compañía.*

*Ale uvědomil jsem si, že tenhle Mauricio, nebo jak se jmenuje, používá mnohem jemnější způsob, jak člověka oslovit, než většina místních otravů, je méně agresivní, takže jsem se s jeho společností **nakonec smířil**.*

Hojně byl také zastoupen převod pomocí finitního slovesa bez jakéhokoliv dalšího lexikálního prostředku.

*Buscó un ventilador y **acabó descubriendo** el sistema de aire acondicionado.*

*Pokusila se najít ventilátor a **objevila** klimatizační zařízení.*

*Kveta se aburría y **terminaba inventando**, al menos así lo creía yo, alguna reunión de familia o de trabajo.*

*Květa se nudila a **vymýšlela si**, alespoň jsem si to myslel, rodinné srazy nebo pracovní schůzky.*

V některých případech byly přeloženy oba prvky slovesné perifráze, jak pomocné sloveso, tak gerundium. Český překlad má následující podobu: sloveso vyjadřující ukončení děje (*skončit, dospět*) a podstatné jméno, případně substantivum s předložkou.

*Después los EE. UU. respaldaron a Sadam Husein en su ataque al Irán hasta que **acabaron atacando** al propio Sadam.*

*Poté USA podpořily Saddáma Husajna při útoku na Irán, až **skončily útokem** na samotného Saddáma.*

*Naturalmente, resultará más fácil, si los musulmanes **acaban creyendo** que el sistema redundante también en su beneficio.*

*Samozřejmě to bude snazší, pokud muslimové **dospějí k přesvědčení**, že současný systém pracuje i v jejich prospěch.*

*Se fue a New York a buscar la vida, y **terminó exhibiendo** trajes de modistas y almacenes de lujo, y apareciendo en los carteles callejeros, con la boca abierta, de propagandista de Colgate, la pasta que refresca, limpia y da esplendor a sus dientes.*

*Odjel do New Yorku za štěstím a **skončil u předvádění** obleků od návrhářů a přepychových butiků, objevoval se s otevřenými ústy na pouličních reklamách na Colgate, pastu, která osvěží, vyčistí a dodá vašim zubům lesk.*

Zajímavé je také vyjádření perifráze *acabar/terminar* + gerundium pomocí českého slovesa *začít* + *infinitiv*, tedy slovesem vyjadřujícím protiklad ke slovesu *acabar/terminar* = *skončit*.

*Rolf asistió al adiestramiento de los nuevos combatientes, ayudó a montar radios y postas de emergencia, aprendió a arrastrarse sobre los codos y soportar el dolor, y al convivir con ellos y escucharlos, **acabó entendiendo** las razones de esos jóvenes para tanto sacrificio.*

*Rolf se zúčastnil výcviku nových bojovníků, pomáhal zřizovat polní vysílačky a rozestavovat nouzové hlídky, naučil se pohybovat po loktech a snášet bolest, a jak tak vedle nich žil a naslouchal jim, **začal chápat**, proč se ti mladí lidé k takové oběti rozhodli.*

Pasamos una noche hablando de todo y quedamos en una comunicación tan entusiasta y constante, de intercambio de libros y guiños literarios, que **terminé trabajando** con ellos.

Celý večer jsme mluvili o všem možném a navázali jsme tak srdečný a trvalý vztah, kdy jsme si denně vyměňovali knihy i literární narážky, až jsem s nimi **začal spolupracovat**.

Ve třech případech jsme se setkali se slovesem *dostat* (se), ve smyslu *dosáhnout nakonec nějaké pozice, stavu*.

Usted **acabará entrando** en las antologías escolares, pero nunca estará en los kioscos de las estaciones de ferrocarril, también le sucedió a Joyce, que tuvo que pagarse las ediciones, como Proust.

Vy se jednou **dostanete** do čítanek, nikdy vás však nebudou prodávat v novinových stáncích, Joyce taky publikoval vlastním nákladem jako Proust.

¿Cómo **has terminado recordando** a Ramfis Trujillo?

Jak **jsi se dostala** ke vzpomínkám na Ramfise Trujilla?

Do kategorie jiný způsob řadíme překlad pomocí slovesa doplněného různými lexikálními prostředky (*postupně, přece, časem, v konečném důsledku, dříve či později, vyjde najevo, povede k, konečně*), vyjádření perifráze zcela jiným slovním spojením či její úplné vynechání.

Caminé hacia delante con cuidado hasta dar con la pared, realicé un recorrido alrededor de la habitación y, tras algún fracaso, **acabé encontrando** el interruptor.

Šel jsem opatrně vpřed, až jsem našel stěnu, podnikl jsem pochůzku kolem pokoje a po menších nezdarech jsem vypínač **přece** jenom **nalezl**.

De manera similar, las "normas sociales" y las "visiones acerca de la justicia distributiva" suelen **terminar favoreciendo** a quien tiene más poder o puede convencer a los demás de que obedecer a los poderosos significa obedecer a Dios.

Také v případě „společenských norem“ a „názorů na spravedlnost přerozdělování“ obvykle **vyjde najevo, že upřednostňován je** ten, kdo má nejostřejší lokty nebo dokáže přesvědčit ostatní, že poslušnost vůči mocným se rovná poslušnosti vůči Bohu.

Mejor **acabar pegando tiros** que como un par de pendejos.

Radši **umřít se zbraní v ruce** než jako párek pitomců.

Pero deberíamos estar mucho más preocupados por que el temor al colapso o la manipulación de los mercados cree una demanda de medidas que **terminen haciendo** que aumente la probabilidad de que ocurra un colapso así.

Mnohem větší starosti by nám ale mělo dělat to, že strach z krachu nebo manipulace trhů vytváří poptávku po zásazích, jež pravděpodobnost takového kolapsu nesnižují, nýbrž zvyšují.

V pětině vět bylo zastoupeno spojení *terminar* + *siendo*. Tato perifráze byla většinou překládána pomocí slovesa *ukázat se* nebo *být*. Za zmínku stojí i další vynalézavá řešení

(projevit, stát se, proměnit se, přivést, nakonec, nedávno, skončit, vyvolat, v konečném důsledku, docílit, moci + infinitiv).

*La supuesta transferencia de riesgo **terminaría siendo** un espejismo. Údajný přenos rizika **by se ukázal** jako přelud.*

*Los altos niveles de secretismo de su sistema político hicieron que el flujo de la información **terminara siendo** lento y engorroso.*

*Hluboké utajení jeho politické soustavy znamenalo, že tok informací **byl** pomalý a těžkopádný.*

*Es más, los esfuerzos de la Fed **terminaron siendo** estabilizadores, porque manifestó claramente sus intenciones antes de emprender la acción.*

*Úsilí Fedu **bylo** navíc **v konečném důsledku** stabilizující, protože banka dala jasně najevo své záměry, než začala jednat.*

*Sin embargo, promoverlas sin debate, por no decir crítica, **terminó siendo** contraproducente.*

*To, že se ale prosazovaly bez diskuze, natož kritiky, **vyvolalo** tuhý odpor.*

Quedar + gerundium

V našich materiálech jsme našli **438** výskytů této slovesné perifráze. Z celkového počtu 446 jsme osm příkladů vyřadili, neboť se nejednalo o perifrázi.

Způsob překladu	Počet výskytů	%
Zůstat + infinitiv/substantivum	70	16
Sloveso	356	81
Jiný způsob	12	3

Při překladu jednoznačně dominuje užití tvaru časovaného slovesa.

*Nos **quedamos conversando** el resto de la noche.
Povídaly jsme si spolu po celý zbytek noci.*

Vesměs se jedná o slovesa s předponou *za-*, která vyjadřuje začátek děje a jeho krátké, časově omezené trvání. Vedle krátkého trvání tento typ sloves označuje i jeho intenzivnější provedení. Tato verba mají též expresivní zabarvení, zaujetí. Vedle ostatních sloves (*zamyslet se, zaposlouchat se, zatancovat si, zavěsit, zahloubat se*) byly nejpočetněji zastoupeny tvary sloves *zadívat se* (46) a *zahledět se* (44).

*Manuela se la **queda mirando** con descaro.
Manuela se na ni drze **zadívá**.*

*El oficial se **quedó pensando** un rato y como no tenía instrucciones al respecto, se fue sin mayores comentarios.*

*Důstojník se na chvíli **zamyslel**, ale protože pro takový případ neměl žádné instrukce, bez dalších komentářů odešel.*

***Se quedó cavilando.
Zahloubal se.***

Dalším způsobem převodu je překlad obou částí slovesné perifráze, to znamená sloveso *zůstat*, jež následuje infinitiv nebo podstatné jméno vyjadřující význam gerundia.

*Le dije al Tata que debía **quedarme estudiando** con la profesora y partí con el galán a un teatro de barrio, donde nos calamos una película de terror.*

*Řekla jsem dědovi, že musím **zůstat studovat** s paní profesorkou přes čas, a vyrazila jsem se svým nápadníkem do místního biografu na horor.*

*Quart se **quedó vigilando** el Canela Fina mientras ella iba hasta una cabina telefónica del paseo, a llamar a su marido.*

*Nakonec Quart **zůstal na hlídce** u Fešandy, zatímco ona se vypravila do telefonní budky nahoře na Kolumbově třídě zavolat svému manželovi.*

Mezi jiné prostředky počítáme vyjádření pomocí slovesa *dát se, začít*, podstatného jména, případně opisu.

*El portero tomó la llave y la de Petrone para colgarlas en el tablero, y se **quedó hablando** con la mujer sobre unas cartas.*

*Vrátný si vzal od ní i od Petroneho klíče, aby je pověsil na desku, a **dal se** s ženou **do řeči** o nějakých dopisech.*

*Bájate, maricón, lo empujaron, cayó de rodillas sobre el polvo ambarino y allí **quedó esperando** el tiro de muerte, pero nada de eso ocurrió.*

*Vystup si, teplouši, postrčili ho. **V předtuše** smrtelné rány dopadl na kolena do žlutavého prachu, ale pak už nic nenásledovalo.*

*Oliveira se **quedó pensando** en un buen insulto para aplastar a Traveler en la primera oportunidad.*

*Oliveira **začal uvažovat** o nějaké pěkné nadávce, kterou by Travelera při první příležitosti zdrtil.*

Pro ilustraci uvádíme několik příkladů lexikalizovaného spojení *quedar + mirando*. Čeština má na výběr z následujících sloves: *hledět, zahledět, pohlédnout, vyhlédnout, ohlédnout, dívat, podívat, zadívat, zírat, prohlížet, zahlížet, rozhlížet, vyhlížet, koukat, civět, utkvět pohledem, vytréstit oči*.

*Manuela se le **queda mirando**, atónita.
Manuela se na něj ohromeně **podívá**.*

*El Padre se les **queda mirando**.
Otec se na ně **zahledí**.*

*Después se **quedó mirando** pensativo su propia mano agonizante, y alargó la otra hacia el botellín.*

*Pak **utkvěl** zamyšleným **pohledem** na vlastní umírající ruce, a druhou natáhl k láhvi.*

*Sophie se **quedó mirando** el contestador.
Sophie **zírala** na záznamník.*

Langdon se lo **quedó mirando**.
Langdon se na něj **ohlédl**.

Varo Borja se lo **quedó mirando**, sin comprender.
Varo Borja na něj **zůstal** nechápavě **civět**.

Lockhart entró en el aula dando un salto, y la clase se lo **quedó mirando**.
Do třídy téměř vtančil Lockhart a celá třída na něj **vytřeštila oči**.

Ir + gerundium

V korpusu se objevilo celkem **1977** příkladů této slovesné perifráze.

Způsob překladu	Počet výskytů	%
Postupně	171	9
Pomalu	127	6
(Po)zvolna	23	1
Stále	20	1
Začít + infinitiv	57	3
Adjektivum	26	1
Substantivum	17	1
Sloveso	1494	76
Přechodník	4	0
Jiný způsob	24	1
Vynecháno	14	1

Stejně jako u předcházejících perifrází dominuje vyjádření pomocí verba finita, které reprezentuje 76 %. Většinou je z kontextu patrné, že děj přibývá postupně.

*A todos ellos les **fue abriendo** la puerta con la misma cortesía de siempre;*

*Všem **otevřel** dveře stejně zdvořile jako vždycky;*

*Por eso, tampoco dijo nada cuando **fue sacando** uno por uno los cuadros de las paredes y los tapices antiguos para venderlos a los nuevos ricos.*

*Proto také nic neřekl, ani když ze stěn **sundávala** jeden obraz za druhým a staré tapiserie a prodávala je novým zbohatlíkům.*

Z lexikálních prostředků jsou velmi hojně zastoupeny adverbia *postupně* a *pomalu*, které jsou v češtině nejčastějším prostředkem vystihujícím nejpřesněji význam perifráze *ir + gerundium*.

Los fondos en divisas destinados a ese efecto, en New York, **se van agotando** también.

Newyorské devizové prostředky určené k tomuto účelu už také **pomalu** docházejí.

El metal arañó el metal cuando múltiples cerraduras **se fueron abriendo**.

Skřípajíce, jak se třel kov o kov, se jednotlivé zámky **postupně** odemykaly.

Dalšími prostředky jsou například *stále, čím dál víc, průběžně, více a více* nebo opakování slovesa či přídavného jména.

A medida que fue pasando el tiempo me **fui afirmando** en la última hipótesis: trabajaba allí.

Jak čas plynul, **stále** víc jsem se přikláněl k poslední hypotéze: je to její pracoviště.

Las velas **se fueron consumiendo** y la agonizante luz desdibujaba las múltiples caras que ponía Lockhart ante Harry.

Svíce se **víc a víc** krátily a světlo tančilo po rozpohybovaných snímcích Zlatoslava Lockharta, shlížejících ze všech stěn.

Empezó como un malestar disimulado y un deseo de ofenderse en los pequeños detalles , pero **fue creciendo** hasta que ocupó toda la casa.

Začalo to jako skrývaný neklid, potřeba vzájemně se urážet kvůli maličkostem, ale jejich nenávisť **rostla a rostla**, až zaplavila celý dům.

Por lo visto, habían consignado las obras en orden cronológico, a medida que Bernini **iba creando** nuevas.

Jednotlivé záznamy byly zřejmě zaregistrovány v chronologickém pořadí - podle toho, jak Bernini tvořil **nová a nová** díla.

Vedle slovesa je možné použít další slovní druhy, v tomto případě se uplatily hlavně substantiva a adjektiva.

Lo peor era estar ahí parado , con un pañuelo que se **iba mojando y llenando** de manchas de barro y pedazos de hojas secas, teniendo que sujetarlo al mismo tiempo para que no volviera a acercarse al charco.

Nejhorší bylo stát tam s kapesníkem, který byl stále **mokřejší a špinavější** od bláta a suchého listí, a zároveň ho držet, aby se nevrátil k louži.

Como las palabras perdidas de la infancia , escuchadas por última vez a los viejos que se **iban muriendo**.

Jako ztracená slova z dětství, ta, která jsme naposled slyšeli od starců **nad hrobem**.

Také překlad pomocí slovesa *začít* + *infinitiv* odpovídá v češtině perifrázi *ir* + *gerundium*.

El señor Ollivander le había tomado medidas y luego le **fue entregando** una serie de varitas para que las probara .

Pan Ollivander mu vzal míry a pak mu **začal podávat** hůlky, aby si je vyzkoušel.

Protože se tato práce zabývá přechodníkem, je velmi zajímavé pozorovat, že byl pro překlad použit ve čtyřech případech transgresiv.

*Fueron a la carpa de ella, donde se besaron con una ansiedad desesperada mientras **se iban quitando** la ropa.*

*Šli do jejího stanu a se zoufalou dychtivostí se začali líbat, **strhávající** ze sebe šatstvo.*

Výčet možností uzavírá řešení, kdy se překladatel rozhodl slovesnou perifrází nepřeložit.

*Rémy, que le **iba cogiendo** confianza a la pista, avanzaba más deprisa.*

Remy teď zrychloval.

Seguir/continuar/proseguir + gerundium

V paralelním korpusu jsme celkem napočítali **3378** perifrází *seguir* + *gerundium*, **210** spojení *continuar* + *gerundium* a **5** vět s *proseguir* + *gerundium*.

Způsob překladu	Seguir		Continuar		Proseguir	
	Počet výskytů	%	Počet výskytů	%	Počet výskytů	%
Stále	526	16	18	9	3	60
Dál	773	23	56	27	0	0
Nadále	507	15	27	13	0	0
Pořád	254	7	11	5	0	0
Neustále	33	1	0	0	0	0
Pokračovat v + substant.	135	4	26	12	0	0
Pokračovat	34	1	4	2	0	0
Pokračující	7	0,2	0	0	0	0
Pokračování	6	0,2	0	0	0	0
Sloveso	1031	30	49	23	1	20
Nepřestávat	3	0,1	7	3	0	0
Jiné lexikální prostředky	25	1	6	3	0	0
Další + substativum	26	1	5	2	0	0
Vynecháno	18	0,5	0	0	1	20
Začít + infinitiv	0	0	1	1	0	0

Slovesná perifráze *seguir/continuar/proseguir* + *gerundium* vyjadřuje děj, který začal v minulosti a stále pokračuje. Ve třetině příkladů najdeme překlad pouze pomocí slovesa, pokračování děje bývá patrné z kontextu.

*Martina prefirió ni mirarlo y **siguió atendiendo** las mesas.*
*Martina se na něj radši ani nepodívala a **obsluhovala** u stolů.*

*Guillermo volvió a arrodillarse ante la mesa de Venancio y **continuó hurgando** entre las hojas .*
*Vilém poklekl u Venantiova stolu a **přehraboval** se v poliče.*

Celkem ve 182 větách se setkáváme se slovesem *pokračovat*, buď samotným, nebo ve struktuře *pokračovat* v + *substantivum*. Dále se objevuje také ve formě adjektiva či substantiva.

*El hombre **continuó hablando** en un susurro.*
*Šeptem **pokračoval**:*

*Para que el país pueda hacer frente a los desafíos y **seguir creciendo** tendrá que flexibilizar su mercado laboral.*
*Má-li země překonat problémy a **pokračovat v růstu**, bude muset zpružnit svůj trh práce.*

*Después de todo, el déficit en cuenta corriente estadounidense, que todavía es grande, garantiza que el dólar **seguirá cayendo**.*
*Stále vysoký deficit běžného účtu platební bilance USA je konečnou zárukou **pokračujícího** poklesu dolaru.*

*Habrá consecuencias si Irán **sigue llevando** a cabo estas acciones.*
***Pokračování** těchto aktivit bude mít své důsledky.*

U 62 % příkladů je pokračování děje zdůrazněno adverbii, např. *stále, dál, nadále, pořád, neustále*.

*Teresa **seguía leyendo**, mucho y cada vez más.*
*Teresa **nadále** četla hodně, a stále víc.*

*¿Tendré que **seguir comiendo** bambúes?*
*Budu muset **pořád** jíst bambusy?*

*El órgano **proseguía sonando**;*
*Varhany **stále** hrály;*

Za další možnosti převodu, které jsou však zastoupeny poměrně řídky, považujeme sloveso *nepřestávat*, *začít*, *spojení další + podstatné jméno*, opakování téhož slovesa nebo vynechání slovesné perifráze.

*En cuanto a mi secretario, **continuó visitando** la iglesia y a los dos sacerdotes.*
*“Můj tajemník nicméně kostel i oba kněze **nepřestal navštěvovat**.*

*Había renunciado a **seguir investigando**.*
*Vzdal se **dalšího pátrání**.*

Su ropa era de cuero sin curtir, pero trató de imaginarse que lo anterior había sido una mera alucinación y **continuó elevando** la fe y denigrando la caridad.

Jeho oděv teď připomínal nevydělanou kůži, ale on usoudil, že to všechno předtím byla jen halucinace, a proto **začal** opět **vyzvedávat** víru a pomlouvat milosrdenství.

Entonces, todos **continuarían bebiendo** tirados en el piso de la iglesia, hasta que el aguardiente de caña, el «puro» salido generoso de los trapiches ocasionara una confusión de cuerpos al amparo de la oscuridad.

Tehdy všichni **pijí a pijí** na podlaze kostela, dokud pálenka z cukrové třtiny, „čistý duch“ šlechetně vystoupivší z cukrovarů, nezpůsobí změnění těl pod pláštěm tmy.

Závěrem praktické části věnované slovesným perifrázím bychom rádi podotkli, že téměř u všech slovesných perifrází (s výjimkou *andar*, *llevar* a *venir* + *gerundium*) se jako možnost překladu do češtiny objevuje spojení *začít* (*začínat*) + *infinitiv*, což považujeme za dosti pozoruhodné, vycházíme-li ze skutečnosti, že každá perifráze má jiný význam.

A mi mamá le **está saliendo** pelo crespo y canoso.
Mamince **začínají růst** šedé kudrnaté vlasy.

Rolf asistió al adiestramiento de los nuevos combatientes, ayudó a montar radios y postas de emergencia, aprendió a arrastrarse sobre los codos y soportar el dolor, y al convivir con ellos y escucharlos, **acabó entendiendo** las razones de esos jóvenes para tanto sacrificio.

Rolf se zúčastnil výcviku nových bojovníků, pomáhal zřizovat polní vysílačky a rozestavovat nouzové hlídky, naučil se pohybovat po loktech a snášet bolest, a jak tak vedle nich žil a naslouchal jim, **začal chápat**, proč se ti mladí lidé k takové oběti rozhodli.

O la sensación de follar con la mujer con la que has vivido toda una vida y **has terminado odiando**.

Nebo jako pocit, že pícháš se ženou, se kterou jsi žil celý život a nakonec jsi ji **začal nenávidět**.

Oliveira se **quedó pensando** en un buen insulto para aplastar a Traveler en la primera oportunidad.

Oliveira **začal uvažovat** o nějaké pěkné nadávce, kterou by Travelera při první příležitosti zdrtil.

El señor Ollivander le había tomado medidas y luego le **fue entregando** una serie de varitas para que las probara .

Pan Ollivander mu vzal míry a pak mu **začal podávat** hůlky, aby si je vyzkoušel.

Su ropa era de cuero sin curtir, pero trató de imaginarse que lo anterior había sido una mera alucinación y **continuó elevando** la fe y denigrando la caridad.

Jeho oděv teď připomínal nevydělanou kůži, ale on usoudil, že to všechno předtím byla jen halucinace, a proto **začal** opět **vyzvedávat** víru a pomlouvat milosrdenství.

Me **empezó escribiendo** a propósito de unas ideas mías sobre el sexo.
Začal mi psát kvůli několika mým myšlenkám o sexu.“

9. ZÁVĚRY

Tato práce, jak napovídá samotný název, se zabývá gerundiem ve španělštině a jeho ekvivalenty v češtině. Podnětem k jejímu napsání byla skutečnost, že jde o dva typologicky rozdílné jazyky, které k vyjádření téhož jevu používají odlišné prostředky. Práci jsme rozdělili na dvě části: teoretickou a empirickou.

Základním studijním materiálem pro nás byla *Nueva gramática de la lengua española*, kterou vydala Španělská královská akademie, *Gramática descriptiva de la lengua española* (editoři I. Bosque a V. Demonte), konkrétně stať věnovaná gerundiu “Las construcciones de gerundio”, jejíž autorkou je Marina Fernández Lagunilla a kapitola zabývající se slovesnými perifrázemi “Las perífrasis verbales de gerundio y participio“, kterou vypracovala Alicia Yllera. *Gramática de la lengua española* od E. Alarcose Lloracha a *Gramática didáctica del español* od L. Gómeze Torrega. Za velmi důležitý považujeme také český materiál, mezi kterým vyniká Zavadilova a Čermáková *Mluvnice současné španělštiny* a další díla napsaná těmito autory.

V teoretické části jsme popsali gerundium ve španělském jazyce. V první řadě jsme se soustředili jak na formální stránku, tak i na sémantickou a syntaktickou funkci gerundia. Dále jsme se zabývali vlastnostmi, které vykazuje gerundium jako jeden z nefinitních tvarů, vysvětlili jsme způsoby jeho tvoření, jaký vztah má k jednotlivým slovním druhům (přídavná jména, slovesa, příslovce) a neopomněli jsme ani některé z jeho syntaktických vlastností („hloubkový“ subjekt gerundia). Typologie gerundia se jevila jako poměrně komplikované téma. Představili jsme jednu z možných klasifikací a zabývali se sémantickými a syntaktickými vlastnostmi konkrétních typů: *ilativo*, *ilocutivo*, *locativo*, *predicativo*, *independente* a lexikalizované gerundium. Poté následovala kapitola zabývající se využitím gerundia pro vyjádření vztahů časových, příčinných, podmínkových, přípustkových a způsobových. V části věnované syntaktické charakteristice gerundia jsme zkoumali jednotlivé větné členy, v jejichž funkci může gerundium vystupovat (podmět, předmět, přívlastek, okolnostní určení, doplněk). Také jsme vysvětlili koncept polopredikačních klauzulí podle výkladů tradiční české lingvistické školy. Ne méně významným pro nás bylo studium slovesných perifrází s gerundiem a jejich syntakticko-sémantická charakteristika.

V kapitole věnované českému přechodníku jsme zkoumali jeho formální, sémantickou i syntaktickou stránku. Transgresiv ve větě funguje jako kondenzátor, čímž vykazuje společné vlastnosti s gerundiem. Jedná se však o jev knižní, tudíž je jeho frekvence v češtině, v porovnání s gerundiem ve španělštině, velmi nízká.

Teoretickou část jsme zakončili přehledem možných způsobů převodu gerundia do češtiny. Nabízí se nám nezávislá věta, souřadné a podřadné souvětí, polovětná konstrukce (přechodník), větný člen či jiný způsob.

Cílem empirické části bylo stanovit nejfrekventovanější způsoby převodu gerundia do češtiny. Překlad naráží na úskalí způsobená skutečností, že se jedná o převod struktur jazyka s prvky izolačními, flektivními a aglutinačními do jazyka flektivního. Jako hlavní nástroj pro naše zkoumání nám posloužil vícejazyčný paralelní korpus InterCorp. Na základě analýzy vyexcerpovaných dat jsme vytvořili přehlednou tabulku nejčastějších překladatelských řešení.

Nejprve jsme zkoumali jednoduché gerundium. Nejčastějším způsobem překladu se stal větný člen (37 %), ten byl nejčastěji vyjádřen pomocí slovesa. Na druhé pozici se umístily souřadně spojené věty, následované podřadně spojenými větami. Přechodníky se neobjevily v příliš velké míře, neboť jsou v současné době na ústupu jak v psané tak i mluvené formě jazyka a považujeme je za prostředky knižní. Zajímavé bylo zjištění, že slovesa uvozující přímou řeč (*verba dicendi*) byla při překladu velmi často vynechávána.

Také jsme se zaměřili na výskyt konkrétních sloves ve formě gerundia. Nejfrekventovanější slovesa z vícejazyčného korpusu jsme pak následně vyhledali i ve španělském korpusu CREA, který nám díky většímu obsahu dat mohl poskytnout relevantnější výsledky.

U složeného gerundia si zcela dominantní postavení získaly vedlejší věty časové znázorňující předčasnost a ukončenost děje. Nicméně všechna překladatelská řešení, i když ne primárně, v sobě obsahovala určitou míru předčasnosti.

Analýza převodu slovesných perifrází do češtiny byla nelehkým úkolem kvůli velkému množství dat, přinesla však zajímavé výsledky. Jelikož čeština nedisponuje slovesnými perifrázemi, docházelo velmi často k překladu pouze pomocí verba finita. Dalším možným způsobem, jak upřesnit probíhající děj, bylo doplnění slovesa adverbiem. Čeština má na rozdíl od španělštiny k dispozici *vid*, který v některých případech může pomoci vyjádřit obsah slovesné perifráze. Existuje také tendence přisuzovat některým slovesným perifrázím určitou předponu. Analýza však neprokázala, že by jedné perifrázi odpovídal jeden či více prefixů, jde pouze o jeden z možných způsobů překladu. Překvapující bylo také zjištění, že u téměř všech perifrází existuje možnost převodu pomocí struktury *začít + infinitiv*, i když toto řešení mělo minimální zastoupení z hlediska frekvence.

Jazykový materiál zkoumaný v empirické části a závěry z něj vyvozené pochází z korpusu složeného z písemných textů. Domníváme se, že tato skutečnost se musela

promítnout do četnosti jednotlivých překladatelských řešení. Specifika překladu gerundia do češtiny také osvětluje střet dvou typologicky rozdílných jazyků.

Cílem této práce bylo podat co nejširší přehled o gerundiu a jeho možných překladových ekvivalentech do češtiny. Jedná se o dva různé jazykové typy, proto tato problematika bude i nadále nabízet další otázky vhodné k prozkoumání. Snažili jsme se poskytnout komplexní materiál, který může do budoucna posloužit dalšímu bádání.

10. RESUMÉ

10.1 Resumé ve španělském jazyce

El gerundio en español y sus equivalentes checos

El presente trabajo de fin de carrera está dedicado al tema del gerundio en español. Nos hemos centrado sobre todo en la problemática del gerundio, tanto desde el punto de vista formal, como semántico y sintáctico-funcional. Se trata de un tema muy complejo que sigue suscitando interés en los lingüistas, ya que, por una parte plantea cuestiones que aún están por responder, y por otra los gramáticos tienen opiniones distintas y divergentes al respecto.

El material estudiado para este trabajo está representado principalmente por obras lingüísticas españolas. Nos hemos apoyado en la *Gramática descriptiva de la lengua española*, dirigida por Violeta Demonte e Ignacio Bosque. Esta obra contiene el capítulo llamado “Las construcciones de gerundio”, elaborado por Marina Fernández Lagunilla, y el capítulo “Las perífrasis verbales de gerundio y participio”, elaborado por Alicia Yllera. Además, hemos aprovechado la reciente edición de la *Nueva gramática de la lengua española* publicada por la Real Academia Española. También es de destacar la importancia del material checo, escrito por los profesores Zavadil y Čermák (*Mluvnice současné španělštiny*).

El trabajo se divide en dos partes: una teórica y otra práctica. Para introducir el tema, hemos presentado la característica general de las formas no finitas del verbo, centrándonos en el gerundio. Hemos comentado la relación del gerundio con otras clases de palabras (*adjetivo, verbo, adverbio*) y hemos intentado definir el sujeto de este. También nos hemos interesado por la clasificación de gerundio desde el punto de vista semántico y sintáctico mencionando los siguientes tipos: *ilativo, ilocutivo, locativo, predicativo, independiente y lexicalizado*. Luego hemos comentado el uso del gerundio para expresar las relaciones temporales, causales, condicionales, consesivas y modales dentro de la oración. El apartado de las funciones sintácticas describe las funciones que desempeña el gerundio en la oración y siguiendo las ideas de la Escuela Lingüística de Praga, explicamos el concepto de las cláusulas semipredicativas en las que el gerundio juega un papel importante.

En lo que se refiere a las perífrasis verbales de gerundio, hemos presentado sus características teniendo en cuenta no solamente la estructura sintáctica, sino también el significado. Para terminar la parte teórica, hemos introducido una lista de equivalentes checos de la construcción de gerundio: oración independiente, oración principal, oración subordinada, construcción semioracional (transgresivo), elemento sintáctico y otras formas.

En la parte práctica hemos estado observando la frecuencia de los equivalentes checos del gerundio. Para poder hacer el análisis contrastivo nos hemos servido del *Corpus paralelo checo-español* llamado *InterCorp*. Esta herramienta forma parte de un proyecto recién creado, por lo cual su utilización podría resultar novedosa.

Es evidente que la traducción del gerundio al checo es una cuestión difícil de responder, dado que los dos idiomas pertenecen a dos tipos de lenguas diferentes. El objetivo de este trabajo es proporcionar la visión más compleja posible respecto a las posibilidades de traducción del gerundio español al checo, partiendo del ya mencionado *Corpus paralelo checo-español*. Según los resultados obtenidos, la forma checa más frecuente con la que podemos expresar el significado del gerundio es el elemento sintáctico representado por el verbo, seguido por la oración principal y subordinada. La aparición del transgresivo es escasa, con lo cual hemos comprobado que el gerundio aparece con más frecuencia en la lengua española que en la checa.

Otro problema que hemos tenido que afrontar es que en checo tampoco existen las perífrasis verbales, así que la traducción de esta estructura española resulta muy problemática. El análisis contrastivo ha desvelado que el checo tiende a usar la forma finita del verbo, que a menudo va acompañada de un adverbio para expresar la acción descrita por la perífrasis verbal.

Creemos que este trabajo, sobre todo la parte dedicada al análisis contrastivo de dos lenguas tan distintas, traerá nuevas conclusiones muy interesantes.

Palabras clave: *gerundio, español, checo, perífrasis verbal, análisis contrastivo*

10.2 Resumé v českém jazyce

Gerundium ve španělštině a jeho ekvivalenty v češtině

Cílem této rigorózní práce, jak je patrné z názvu, je gerundium ve španělštině a jeho ekvivalenty v češtině. Zabývali jsme se problematikou gerundia jak z formálního, tak i sémantického a syntaktického hlediska.

Jako základní materiál nám posloužila nejen španělská, ale i česká lingvistická díla. Vycházeli jsme zvláště z *Gramática descriptiva de la lengua española* od Violety Demonte a Ignacia Bosqueho. Také jsme konzultovali novou edici gramatiky vydané Španělskou královskou akademií s názvem *Nueva gramática de la lengua española*. Nemůžeme opomenout významná česká díla (*Mluvnice současné španělštiny*) napsaná profesorem Bohumilem Zavadilem a docentem Petrem Čermákem.

Práce se dělí na část teoretickou a praktickou. Na úvod jsme charakterizovali nefinitní slovesné formy, zvláště gerundium. Okomentovali jsme vztah gerundia k ostatním slovním druhům (adjektivum, verbum, adverbium), snažili jsme se určit jeho „hloubkový” podmět a také nás zajímala klasifikace gerundia. Zmínili jsme syntaktické vztahy, které gerundium vyjadřuje ve větě, popsali, jaké plní funkce větných členů, a vysvětlili koncept polopredikačních klauzulí dle tradiční české lingvistiky. Co se týče slovesných perifrází, představili jsme jejich sémantickou i syntaktickou stránku. Teoretická část končí přehledem možných českých ekvivalentů.

V praktické části jsme sledovali četnost výskytů jednotlivých překladů gerundia do češtiny. Jako hlavní nástroj nám posloužil paralelní česko-španělský korpus InterCorp.

Je zřejmé, že překlad gerundia a slovesných perifrází do češtiny není nejjednodušší, neboť se jedná o dva typologicky zcela rozdílné jazyky. Na základě výsledků kontrastivní analýzy jsme došli k závěru, že nejčastějším českým ekvivalentem je větný člen vyjádřený slovesem, následovaný souřadně a podřadně spojenou větou. Výskyt přechodníku je nízký, z čehož vyplývá zásadní rozdíl užívání gerundia mezi oběma jazyky. Slovesné perifráze většinou překládáme slovesem doplněným příslovcem.

Domníváme se, že tato práce, hlavně její praktická část, přinesla zajímavé výsledky a může sloužit pozdějšímu bádání.

Klíčová slova: *gerundium, španělština, čeština, slovesné perifráze, kontrastivní analýza*

10.3 Resumé v anglickém jazyce

Spanish gerund and its Czech equivalents

As the title indicates, the purpose of this thesis is the Spanish gerund and its Czech equivalents. We have mainly focused on its formal, semantic and syntactically functional aspects. This extremely complicated subject has caught the attention of many linguists whose opinions differ significantly.

In order to elaborate this thesis, we drew from Spanish and Czech grammar books, such as *Gramática descriptiva de la lengua española* by Violeta Demonte and Ignacio Bosque and *Nueva gramática de la lengua española* published by the Royal Spanish Academy. Special attention was paid to the parts on the gerund and verbal periphrases. We have also used Czech grammar books by the distinguished professors Zavadil and Čermák.

The thesis consists of two parts – the theoretical and the empirical one. First, we expose the characteristics of the gerund, comment on its relation to other word classes (adjective, verb and adverb) and try to identify the subject of the gerund. We also suggest its possible classification. Second, we explain how the gerund is used with a temporal, modal, concessive, conditional and causal meaning. The part on syntactic characteristics of the gerund describes all its different functions in the sentence and explains the concept of semi-predicative clauses drawn from the Prague School of Linguistics. We define the meaning of verbal periphrases as well as its syntactic structure. The theoretical part is concluded with a list of possible methods of translating the gerund into Czech: two independent clauses, a coordinated clause, subordinated clause, semi-predicative clause (gerund), a sentence constituent etc.

In the empirical part we observe the frequency of all the different Czech equivalents. In this part of the thesis, we used the parallel Czech-Spanish corpus as the main source. Translation of the gerund and verbal periphrases into Czech is complicated because each of the two languages belongs to a different language group. The objective of this thesis is to provide a complex scheme of possible translation solutions into Czech, the most common being the use of a sentence constituent and coordinated and subordinated clauses. As we have found, the use of the gerund in Czech is rare. This observation proves that the gerund is more frequent in Spanish than in Czech. The verbal periphrasis was usually translated by a construction of a verb and an adverb.

We hope this thesis, especially the contrastive analysis of the two languages, will be a useful contribution to the present-day linguistic investigation.

Key words: *gerund, Spanish, Czech, verbal periphrasis, contrastive analysis*

11. BIBLIOGRAFIE

11.1 Teoretická literatura

- **ALARCOS LLORACH, Emilio.** *Estudios de gramática funcional del español*. Madrid: Gredos, 1970.
- **ALARCOS LLORACH, Emilio.** *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1999.
- **BÁEZ SAN, Valerio José; DUBSKÝ, Josef; KRÁLOVÁ, Jana.** *Moderní gramatika španělštiny*. Plzeň: Fraus, 1999.
- **BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta (eds.).** *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1999.
- **ČECHOVÁ, Marie.** *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996.
- **ČERMÁK, František.** *Jazyk a Jazykověda*. Praha: Karolinum, 2004.
- **ČERMÁK, Petr.** *Tipología del español actual a la luz de la teoría de Vladimír Skalička*. Praha: Karolinum, 2009.
- **DANEŠ, František; HLAVSA, Zdeněk.** *Mluvnice češtiny 3 – skladba*. Praha: Academia, 1987.
- **DÍAZ BAUTISTA, María del Carmen:** *Aspectos sintácticos y semánticos del gerundio en español*, Madrid: Impresa Saba, 1986.
- **DVOŘÁK, Emil:** *Přechodníkové konstrukce v nové češtině*. Praha: Univerzita Karlova, 1983.
- **GÓMEZ TORREGO, Leonardo:** *Gramática didáctica del español*. Madrid: Ediciones SM, 2002.
- **FERNÁNDEZ LAGUNILLA, Marina.** „Las construcciones de gerundio“. In BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta. *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid: Espasa Calpe, 1999, ss. 3443-3503.
- **FLAMENCO GARCÍA, Luis.** „Las construcciones concesivas y adversativas“. In BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta. *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid: Espasa Calpe, 1999, ss. 3805-3878.
- **GALÁN RODRÍGUEZ, Carmen.** „La subordinación causal y final“. In BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta. *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid: Espasa Calpe, 1999, ss. 3597-3642.

- **GARCÍA FERNÁNDEZ, Luis.** „Los complementos adverbiales temporales. La subordinación temporal“. In BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta. *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid: Espasa Calpe, 1999, ss. 3129-3208.
- **GREPL, Miroslav; KARLÍK, Petr.** *Skladba spisovné češtiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.
- **GREPL, Miroslav a kolektiv.** *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995.
- **GREPL, Miroslav a kol.** *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2003.
- **HAMPOVÁ Sylva.** *Stručná mluvnice španělštiny*. Praha: Academia, 2002.
- **CHACÓN GIL, Pablo; HRUBÁ, Hana; KRÁLOVÁ, Jana; KRBCOVÁ, Milada.** *¿Fiesta 3!, Metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2004.
- **KNITTLOVÁ, Dagmar.** K problematice španělských kondenzorů. *Časopis pro moderní filologii*. 49/1967, ss. 223-231.
- **LEVÝ, Jiří.** *Umění překladu*. Praha: Československý spisovatel, 1963.
- **MONTOLIO, Estrella.** „Las construcciones condicionales“. In BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta. *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1999, ss. 3643-3737.
- **MOZOS MOCHA, Santiago.** *El gerundio preposicional*. Salamanca: Acta Salmanticensia, 1973.
- **PEÑA, Rafael Angel.** *Tratado del gerundio*. México: Jus, 1955.
- **REAL ACADEMIA ESPAÑOLA.** *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2009.
- **YLLERA, Alicia.** „Las perífrasis verbales de gerundio y participio“. In BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta. *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid: Espasa Calpe, 1999, ss. 3391-3442.
- **ZAVADIL, Bohumil.** *Současný španělský jazyk, I-II*. Skripta FF UK. Praha: UK, 1995.
- **ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr.** *Sintaxis del español actual*. Praha: Karolinum, 2008.
- **ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr.** *Mluvnice současné španělštiny. Lingvistický interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010.

11.2 Slovníky

- **DUBSKÝ, Josef a kolektiv.** *Velký španělsko-český slovník I/ A-H.* Praha: Academia, 1999.
- **DUBSKÝ, Josef a kolektiv.** *Velký španělsko-český slovník II/ I-Z.* Praha: Academia, 1999.
- **MOLINER, María.** *Diccionario de uso del español.* Madrid: Gredos, 2007.
- **SÁNCHEZ, Alquilino.** *Gran Diccionario de uso del español actual.* Madrid: SGEL, S.A., 2001.
- **REAL ACADEMIA ESPAÑOLA.** *Diccionario de la lengua española.* Madrid: Espasa Calpe, 2007.
- **Ústav pro jazyk český (Akademie věd).** *Slovní k spisovné češtině pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.* Praha: Academia, 2004.

11.3 Elektronické zdroje

- URL: <http://buscon.rae.es/draeI/SrvltConsulta?TIPO_BUS=3&LEMA=gerundio> [cit. 2011-01-27]
- URL: <<http://www.correodelmaestro.com/anteriores/2008/julio/2sentidos146.htm>> [cit. 2011-01-27]
- URL: <<http://www.korpus.cz/intercorp/?req=doc:uvod>> [cit. 2011-02-02]
- URL: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz>> [cit. 2011-02-13]
- URL: <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>> [cit. 2011-02-16]
- URL: <<http://www.proz.com/translation-articles/articles/15/1/C%C3%B3mo-usar-el-gerundio-en-espa%C3%B1ol>> [cit. 2011-01-12]
- URL: <<http://www.rae.es>> [cit. 2011-01-20]
- URL:
<[http://www.rae.es/rae/gestores/gespub000015.nsf/\(voanexos\)/arch7E8694F9D6446133C12571640039A189/\\$FILE/Ortografia.pdf](http://www.rae.es/rae/gestores/gespub000015.nsf/(voanexos)/arch7E8694F9D6446133C12571640039A189/$FILE/Ortografia.pdf)> [cit. 2011-01-19]
- URL:
<<http://www.rae.es/rae/gestores/gespub000019.nsf/voTodosporId/DBC9D1B343D484B0C1257164003C8BFE?OpenDocument>>
- URL: <<http://ucnk.ff.cuni.cz>> [cit. 2011-02-03]
- URL: <<http://www.uned.es/sel/pdf/jul-dic-05/RSEL-Maldonado.pdf>> [cit. 2011-01-24]